

Raadsvergadering	
Volgnummer	17-2016
Onderwerp	Beleidsplan huishoudelijk afval 2016-2020
Programmanummer	14 Natuur, milieu, water en afval
Registratienummer	2016-06575
Collegevergadering	23-02-2016
Portefeuillehouder	Wethouder Willems
Organisatieonderdeel	BO Ruimte
Behandelend ambtenaar	H.S. van Eck Telefoonnummer: 06-15309625 hennie.van.eck@maastricht.nl
Bijlagen	A. Beleidsplan huishoudelijk afval 2016-2020, op weg naar een afvalloos Maastricht in 2030. B. Kaderstelling voor burgerparticipatie C. Afvalbeleidsplan 2011-2015 gemeente Maastricht.
Ter inzage in raadsportefeuille	-

AAN DE GEMEENTERAAD

Samenvatting

Het “beleidsplan huishoudelijk afval 2016-2020” is opgesteld ter opvolging van het afvalbeleidsplan 2011-2015 en ter invulling van nieuw rijksbeleid .

Rode draad in het plan is “Circulaire Economie”: een economisch systeem dat de herbruikbaarheid van producten en grondstoffen centraal stelt en zo afval minimaliseert. Hergebruik van afval levert een substantiële bijdrage aan onze ambitie om een “klimaatneutrale stad” te worden.

De raad heeft eerder als ambitie aangegeven: “Maastricht afvalloos in 2030”. Voor 2020 wordt voorgesteld de ambitie - als tussendoelstelling - te bepalen op halvering van het aantal kg huishoudelijk restafval per inwoner per jaar (van 114 naar 57). Daarmee stijgt het gemeentelijke recyclingspercentage van 72 naar 85.

Het halen van de doelstellingen voor 2020 en 2030 vereist ingrepen in inzamelsystemen en gedragsbeïnvloeding van de burgers. De jaren 2016 en 2017 worden gebruikt om via burgerparticipatie maatwerk voor te bereiden. Op basis daarvan neemt de raad in 2018 verdere besluiten.

Beslispunten

1. Het “Beleidsplan Huishoudelijk Afval 2016-2020” (bijlage A) vaststellen.
2. Ter uitwerking van de ambities voor 2020 en 2030, inzetten op een intensief traject van burgerparticipatie / co-creatie in 2016 en 2017, uitmondend in concrete voorstellen voor maatwerk voor Maastricht (systeemwijzigingen / gedragsbeïnvloeding).
3. Als kaderstelling aan het proces van burgerparticipatie / co-creatie de in bijlage B geschetste onderzoeksvraag en randvoorwaarden mee geven.
4. Tot en met het jaar 2018, conform het Bestuursakkoord 2014-2018, kostenneutraliteit hanteren wat betreft de hoogte van de afvalstoffenheffing (de afvalstoffenheffing voor de burger stijgt niet, behoudens reguliere indexering of verplichte rijksmaatregelen).

1. Aanleiding, bevoegdheden en context.

Aanleiding

Het beleidsplan huishoudelijk afval 2016-2020 is opgesteld om twee redenen:

- Het huidige gemeentelijke beleidskader (Afvalbeleidsplan 2011-2015) is afgelopen. Er is behoefte aan een nieuw beleidsplan voor de periode 2016-2020 om het gemeentelijke afvalbeleid te kanaliseren.
- Het rijk heeft nieuw Afvalbeleid geformuleerd (VANG-programma, Van Afval Naar Grondstof). Dit zal door middel van “bestuursakkoorden” door de Minister van Infrastructuur en Milieu aan de individuele gemeenten voorgelegd worden. Het nieuwe beleidsplan geeft invulling aan het rijksbeleid.

Bevoegdheden

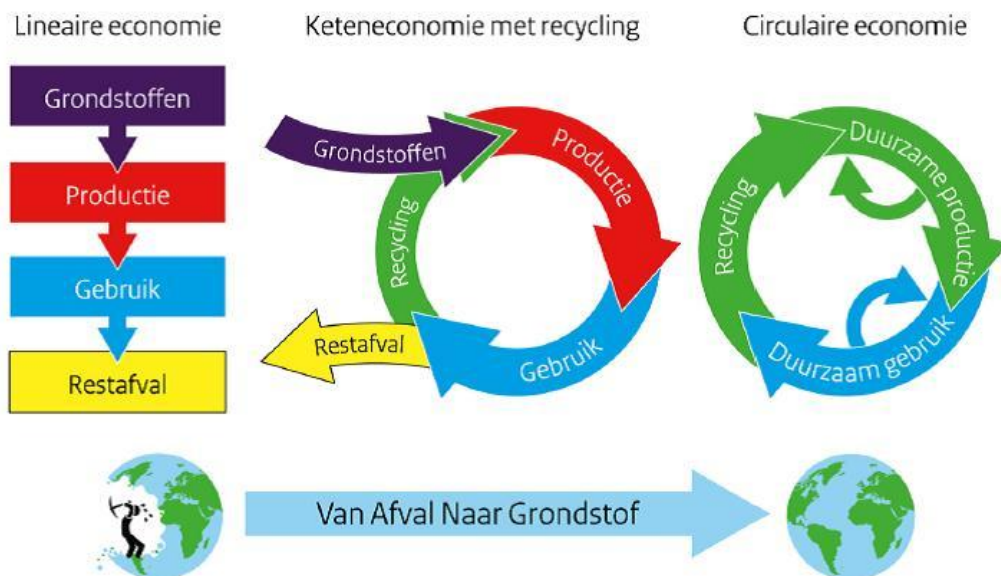
De gemeenten zijn, conform de Wet Milieubeheer, verantwoordelijk voor de inzameling van huishoudelijk afval (zorgplicht). In dat kader is er sprake van beleidsvrijheid. Door middel van vaststelling van vijfjarenplannen door de raad wordt die beleidsvrijheid in Maastricht ingekaderd.

Context

Het nieuwe rijksbeleid op afvalgebied zet kort gezegd in op een omschakeling van een “Lineaire economie”, via een “Keteneconomie met recycling” naar een “Circulaire Economie”.

In eenvoudige taal:

- Lineaire economie (verleden): we haalden grondstoffen uit te grond, maakten daar producten van en gooiden die producten na gebruik weg (inclusief grondstoffen) in de vorm van afval.
- Keteneconomie met recycling (heden): we halen nog steeds grondstoffen uit de grond en maken daar producten van. Een steeds groter wordend deel van de producten en grondstoffen recyclen we echter al, als het product afgedankt wordt. Daardoor bieden we een deel van de producten en grondstoffen een nieuw leven (bv. glas en oud papier).
- Circulaire Economie (toekomst): we willen zoveel mogelijk toe naar een situatie waarbij we de grondstoffen die we uit de grond halen maximaal blijven hergebruiken en waarbij waardevernietiging van grondstoffen wordt geminimaliseerd (sluiten van de grondstoffenkringloop, van VERbruik naar GEbruik van grondstoffen).

Achtergrond van deze beleidslijn is – naast zorg voor het milieu in zijn algemeenheid - met name grondstoffenschaarste. Voor een behoorlijk aantal grondstoffen is de wereldvoorraad eindig. Binnen enkele tientallen jaren zijn de bekende reserves voor een groot aantal grondstoffen uitgeput. Met name Europa, waar de grondstofbronnen dun gezaaid zijn, komt daarmee in een ongunstige positie op het wereldtoneel.

Inkadering

De scope van het nieuwe beleidsplan is als volgt ingekaderd:

- Het plan gaat primair over huishoudelijk afval. Dat is onze wettelijk geregelde “core business”. De zorg voor bedrijfsafval is een taak van de bedrijven zelf (uitvoeren omgevingsvergunning) en van het Rijk (stimuleringsmaatregelen, convenanten met bedrijfstakken). Daar waar er synergie te halen valt door koppeling van onze gemeentelijke plannen voor huishoudelijk afval met bedrijfsafvalplannen van Maastrichtse bedrijven, zullen we daar uiteraard goed naar kijken. Voor andere zaken verwijzen we naar branche-organisaties en naar het Rijk,
- Omdat zwerfafval op ander momenten en andere plekken ontstaat dan huishoudelijk afval, vraagt dit om een specifieke aanpak die in een apart beleidsdocument wordt vastgelegd (de Aanpak Zwerfafval; daarover bent u onlangs door middel van een raadsinformatiebrief

geïnformeerd). Wel zijn de beleidsuitgangspunten tussen beide meerjarenplannen uiteraard afgestemd.

- De planperiode van dit plan is 2016-2020. De ambitie die in dit plan wordt nagestreefd – zie de volgende paragraaf – is een “tussen-ambitie”, op weg naar het ijkpunt 2030. Vanaf 2021 volgen nog twee meerjarenbeleidsplannen om de ambitie voor 2030 (Maastricht afvalloos) te realiseren.

2. Gewenste situatie.

Afvalbeleid in Maastricht

Maastricht heeft de laatste 15 jaar gericht gewerkt aan het realiseren van een Keteneconomie met recycling. Daar hebben we ook zeer goede resultaten mee bereikt, zo blijkt uit de landelijke Benchmark afvalstoffen (o.a. georganiseerd door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu),

Qua milieudoelstellingen hebben we, binnen onze gemeenteklasse, al jaren de koppositie wat betreft recyclingspercentages. Ook qua serviceverlening naar de burger scoren we goed (bovengemiddeld). Qua regisseren van de afvalketen scoren we gemiddeld. Tegenover deze goede resultaten staat dat we qua kostenniveau de laatste paar jaar ondergemiddeld scoren t.o.v. andere gemeenten in onze gemeenteklasse (we zijn duurder geworden dan gemiddeld).

	Maastricht 2014	Benchmark KLASSE B	Maastricht t.o.v. KLASSE B
Milieu			
Hoeveelheid restafval (kg/ inw)	114	216	●
Afvalscheiding%	72%	55%	●
Kosten			
Totale afvalbeheerkosten (€ / aansluiting)	€ 207	€ 169	●
Dienstverlening			
Omvang dienstverlening (score)	307	274	●
Regievaardigheden			
Score regievaardigheden	17	17	●

De hoge milieuscore hebben we met name te danken aan een consistent gemeentelijk afvalstoffenbeleid vanaf 2000, waarbij als uitgangspunten golden:

- a. Scheiding van huishoudelijke afvalstoffen aan de bron (bij de burger, die de recyclebare spullen via een fijnmazig netwerk van milieuperrons en milieuparken - mits gescheiden - gratis kan inleveren).
- b. Tariefdifferentiatie op basis van de gemeentelijke restzak voor restafval (waar de burger apart voor moet betalen).

Rijksbeleid / gemeentelijke ambitie

Het rijk wil door middel van bestuursakkoorden de volgende afspraken maken met de gemeenten:

- In 2020 is er maximaal 100 kg huishoudelijk restafval per inwoner per jaar en is het recyclingspercentage van huishoudelijke afvalstoffen gestegen naar minimaal 75%.
- In 2025 is er maximaal 30 kg huishoudelijk restafval per inwoner per jaar.

In de eerste helft van 2015 is de raad geconsulteerd – via een stadsronde en een raadsronde – over de gemeentelijke ambitie wat betreft afvalbeleid. Daarbij heeft u uitgesproken te willen gaan voor een hogere ambitie dan bovengenoemd rijksbeleid. Redenen daarvoor lagen op het vlak van:

- algemene zorg voor het milieu;
- het onderschrijven van de noodzaak om richting Circulaire Economie te gaan;
- de uitgangspositie van Maastricht: we zaten in 2014 al dicht bij de rijksdoelstellingen voor 2020 (Maastricht had nog maar 114 kg huishoudelijk restafval per inwoner per jaar¹ en al 72 % van het huishoudelijke afval werd gerecycled²).

Als ambitie / doelstelling werd door u geformuleerd: “Maastricht afvalloos in 2030”. Concreet houdt dat in dat componenten van huishoudelijk afval zoveel mogelijk worden opgenomen in een biologische kringloop (afval = voedingsstof) of een technische kringloop (afval = grondstof) en daarmee repeterend en zo lang mogelijk een zo hoogwaardig mogelijk nieuw leven kunnen leiden.

¹ Waarvan 102 kg per inwoner in de restzak en 12 kg per inwoner in het grof huishoudelijk afval dat naar milieuparken werd gebracht.

² Het gemiddelde in onze benchmark-klasse was 216 kg huishoudelijk restafval en 55 % recycling.

Invullen van de ambitie betekent dat we in 2030 nul kg huishoudelijk restafval per inwoner per jaar hebben dat verbrand moet worden en dat al het huishoudelijk restafval hergebruikt of gerecycled wordt. Een ambitie die we zo dicht mogelijk willen benaderen. Onderzoek wijst uit dat dit ook moet kunnen: slechts een beperkt aantal procenten van het huishoudelijke afval is niet recyclebaar. En de innovatieve ontwikkelingen op dit vlak staan niet stil, mogelijk dat die paar procent in de toekomst ook nog grotendeels aangepakt kunnen worden.

Dit beleidsplan levert bij realisatie een bijdrage aan de gemeentelijke doelstelling rond energie (Maastrichts Energie Akkoord + Maastricht Klimaatneutraal 2030). En die is substantieel: in 2014 is door de gescheiden inzameling van huishoudelijk afval in Maastricht circa 23.000 ton CO₂ minder uitgestoten (t.o.v. verbranding van die afvalstromen, als ze niet gescheiden ingezameld zouden zijn). Dat komt overeen met een jaarlijks energieverbruik van 10.500 huishoudens (ongeveer 1/6 deel van de Maastrichtse populatie). En dan is nog niet het grof huishoudelijk afval dat burgers scheiden (via de milieuparken van de Gemeenschappelijke Regeling Geul en Maas) meegeteld.

Randvoorwaarden / doelstellingen

Bij het onderschrijven van onze gemeentelijke ambitie heeft u aangegeven dat weliswaar primair, maar niet alleen, naar milieudoelstellingen gekeken moet worden. De ambitie moet in een breder perspectief geplaatst worden. Bij de maatregelen die moeten leiden tot invulling van de “afvalloos-ambitie” zijn vier hoofddoelstellingen van belang:

1. Milieuresultaat.
2. Serviceniveau voor de burger.
3. Kosten.
4. (Sociale) werkgelegenheid.

De drie eerste doelstellingen zijn gebruikelijke afwegingsfactoren bij afvalbeleid. U ziet die factoren terug in de jaarlijkse gemeentelijke programmabegroting en ook bij de eerder genoemde landelijke afvalbenchmark. Er is door u een vierde doelstelling aan toegevoegd: (sociale) werkgelegenheid. Dat

komt omdat de laatste jaren relatief veel werkgelegenheid op dat front is geschapen³. En omdat het streven naar een Circulaire Economie verdere kansen voor groei van met name de sociale werkgelegenheid biedt (o.a. sorteeractiviteiten).

Bij de verdere uitwerking van het afvalbeleid in de komende jaren proberen we een optimale mix te krijgen tussen die vier hoofddoelstellingen. En daarbij proberen we de circulaire economie zoveel mogelijk op lokaal / regionaal niveau in te vullen. Circulaire economie kan op diverse schaalniveaus ingevuld worden (bv. mondiaal, Europees of landelijk). Door te proberen de nagestreefde activiteiten zoveel mogelijk lokaal (Maastricht) of regionaal (Zuid-Limburg) in te vullen, blijven de grondstoffen, de werkgelegenheid en de waardecreatie in het eigen gebied en kan de eigen bevolking daarvan profiteren⁴. Dit past ook goed bij de economische plannen voor de regio.

3. Argumenten.

Inhoud nieuw beleidsplan

Om de door u gestelde ambitie voor 2030 zoveel mogelijk te halen is bijgaand “Beleidsplan huishoudelijk afval 2016-2020; op weg naar een afvalloos Maastricht in 2030” opgesteld.

In het plan wordt voor 2020 (het einde van de planperiode) een ambitie gesteld, een “tussenambitie” op weg naar de ambitie voor 2030: de in 2014 geconstateerde kg’s huishoudelijk restafval per inwoner per jaar (114 kg) moeten in 2020 zijn gereduceerd tot de helft (57 kg).

We schatten in dat er goede slaagkansen zijn. Uit sorteeranalyses is gebleken dat die 114 kg huishoudelijk restafval nog voor het overgrote deel recyclebaar zijn. Zo bestaan die 114 kg bv. voor bijna de helft uit Groente- Fruit- en Tuinafval en voor ongeveer een kwart uit kunststof verpakkingsmateriaal, glas en oud papier.

³ Op dit moment tellen we ongeveer 500 fte aan werkgelegenheid in de sfeer van “circulaire economie” in Maastricht.

⁴ Friesland heeft bv. voor haar grondgebied een onderzoek gedaan naar alle productieprocessen die met afval en grondstoffen van doen hebben. Daarop hebben ze onderling verbintenissen gelegd, zodat het afval en de grondstoffen zoveel mogelijk in de eigen regio verwerkt kunnen worden. Ook voor Zuid-Limburg zijn dergelijke onderzoeken en afspraken denkbaar, zodat bv. gebruik gemaakt kan worden van de expertise en de productiemogelijkheden van de Chemelot-campus.

De aanpak die in het beleidsplan wordt voorgesteld is in grote lijnen als volgt:

- Wat betreft het bereiken van de ambitie voor 2020 richten we ons voornamelijk op:
 - o De afvalstromen / grondstoffen die het grootste aandeel vormen in het huidige restafval.
 - o De afvalstromen / grondstoffen die het grootste waardepotentieel hebben.
 - o De omstandigheden en de belevingswereld van de burger.⁵

- We gaan samen met burgers (burgerparticipatie / co-creatie⁶) aan de slag om in 2016 een viertal kansrijke onderwerpen uit te werken, in de vorm van het opzetten van een viertal pilots die in 2017 fysiek gaan draaien:
 - o Inzameling en verwerking van groente- fruit- en tuinafval.
 - o Inzameling en verwerking van luiers en incontinentiematerialen.
 - o Inzameling en verwerking van textiel en elektrische apparatuur (eventueel aangevuld met boeken en speelgoed).
 - o Inzameling en verwerking van grof huishoudelijk afval.

- In alle vier de pilots wordt ook de inzameling van huishoudelijk restafval onder de loep genomen, in de zin van het bespreken welke service voor inzameling van dat restafval het meest geschikt is, met als doel recycling te bevorderen.

- We stellen voor aan het proces van burgerparticipatie / co-creatie, als kaderstelling, de volgende onderzoeksvraag mee te geven:
Ontwerp het meest geschikte inzamelsysteem om de ambities voor 2020 en 2030 te kunnen bereiken, waarbij een optimale mix wordt bereikt tussen de volgende doelstellingen:
 - o Milieu: een systeem dat leidt tot zo weinig mogelijk huishoudelijk restafval, met uitzicht op geheel (rest)afvalloos in 2030 + dat een maximaal milieuhygiënisch rendement van afvalstromen oplevert.

⁵ Een van de belangrijkste succesfactoren, zo blijkt uit alle onderzoeken, is bereidheid van burgers om mee te werken. En die wordt - wat huishoudelijk afval betreft - sterk beïnvloed door het gemak van inzamelmethodieken.

⁶ Burgers gaan meedenken en – via pilots – meedoen.

- Dienstverlening: een systeem dat als makkelijk en haalbaar door burgers wordt ervaren + waarbij maatwerk voorgesteld kan worden binnen het streven naar zoveel mogelijk uniformiteit.
 - Kosten: een systeem dat kostenefficiënt is + dat maximaal financieel rendement van afvalstromen oplevert.
 - (Sociale) werkgelegenheid: een systeem waarbij de inzameling, sortering en verwerking van afvalstromen zoveel mogelijk (sociale) werkgelegenheid oplevert + waarbij die werkgelegenheid zoveel mogelijk lokaal / regionaal ingevuld wordt.
- Bij de burgerparticipatie en de pilots gaan we zoveel mogelijk de samenwerking aan met onze afvalpartners Meerssen, Valkenburg aan de Geul en Rd4.⁷
 - De resultaten van de eerste vier pilots zullen worden geëvalueerd in 2018 en zullen worden vertaald in een raadsvoorstel over te nemen besluiten over afvalsystemen en beïnvloedingsmechanismen van bewoners. Invoering na besluitvorming is voorzien vanaf 2019.
 - In een latere fase (2019-2020) pakken we – eveneens via burgerparticipatie / co-creatie – nog twee pilots op. Dit als voorbereiding voor de vervolgfase vanaf 2021, wanneer we moeten werken aan verdere terugdringing van het aantal kg's huishoudelijk restafval per inwoner.

4. Alternatieven.

U kunt er voor kiezen het bestuursakkoord met de Minister – dat is aangekondigd, de precieze tekst is nog niet bekend - niet te tekenen, het is geen verplicht document.

Dat is gezien de door u vorig jaar uitgesproken hoge ambitie voor afvalbeleid echter geen reële optie.

Ook kunt u er voor kiezen de “landelijke norm” die de Minister aanhangt (maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar in 2020, minimaal 75% recycling in 2020, maximaal 30 kg restafval per inwoner per jaar in 2025) te volgen. En dus geen hogere ambitie te stellen voor Maastricht.

⁷ Samenwerking wordt daarbij nagestreefd, maar lokale autonomie blijft uitgangspunt.

Gezien de resultaten die we met ons succesvolle afvalbeleid tot nu toe behaald hebben is dat echter geen bijzonder ambitieuze doelstelling (de rijksambitie voor 2020 hebben wij in 2014 al bijna gehaald).

Tenslotte kunt u er voor kiezen de aanpak van de ambitie niet via burgerparticipatie / co-creatie aan te vliegen, maar rechtstreeks maatregelen te nemen ter verandering van inzamelsystemen en ter beïnvloeding van gedrag van inwoners.

In principe zouden er al – gebaseerd op ervaringen elders in den lande – maatregelen wat betreft inzamelmethodiek en gedragsbeïnvloeding voorbereid kunnen worden. Dat zou echter voorbij gaan aan onderzoeken die aangeven dat het mee laten denken en mee laten doen van burgers (via burgerparticipatie / co-creatie) meer draagvlak oplevert dan het van overheidswege opleggen van maatregelen. Zo wordt ook geprofiteerd van de kennis en kunde van burgers wat betreft voor Maastrichts benodigd maatwerk. Een meer directieve aanpak (de gemeente bepaalt) is daarnaast niet in overeenstemming met de tendens om burgers mee verantwoordelijk te maken voor hun eigen leefomgeving (waarvan afvalinzameling een onderdeel uitmaakt).

5. Financiën.

De te maken kosten voor de burgerparticipatie en de pilots zijn voorzien in de “afvalbegroting” die onderdeel uitmaakt van de vastgestelde programmabegroting 2016. Mogelijk ontvangen we nog subsidiegelden. Het Rijk heeft voor de uitwerking van plannen op het gebied van VANG-beleid landelijk € 500.000 subsidiegeld ter beschikking gesteld. We hebben een aanvraag ingediend.

In algemene zin kan gezegd worden dat verdergaande recycling niet leidt tot kostenverhogingen voor de burger. Ervaringen tot nu toe (beperkt aantal, veelal kleinere gemeenten) laten zien dat er zelfs sprake is van een kostenreductie bij de uitwerking van ideeën voor circulaire economie wat betreft afval. Veelal is dat per saldo een gevolg van minder uitgaven voor het inzamelsysteem van restafval, meer uitgaven voor het inzamelsysteem van recyclebare afvalstoffen en meer opbrengsten voor vermarkting van de grondstoffen die vrijkomen bij de recycling. Ook in Maastricht lijken dergelijke kansen aanwezig. De ervaringen tot nu toe kunnen we echter niet 1 op 1 op de Maastrichtse situatie projecteren. In 2018 – bij de behandeling van de programmabegroting voor 2019 e.v. - zullen op

basis van de evaluatie van de burgerparticipatie en de pilots concrete voorstellen worden voorgelegd aan college en raad over eventuele wijzigingen in toegepaste methodieken of benaderingswijzen van afvalinzameling en – verwerking. Dan worden ook de kostenconsequenties zichtbaar. Voor de periode tot en met 2018 blijft in elk geval het gestelde in het Bestuursakkoord 2014-2018 leidend: de afvalstoffenheffing voor de burger stijgt niet, behoudens reguliere indexering of verplichte rijksmaatregelen.

6. Vervolg.

Na vaststelling van het beleidsplan door de raad zal de rest van 2016 gebruikt worden om met burgerpanels uitvoeringsplannen te maken voor de vier geplande pilots (burgerparticipatie / co-creatie). Waar mogelijk zoeken we daarbij de samenwerking met buurgemeenten en Rd4 op.

In 2017 zullen de vier pilots fysiek worden uitgevoerd en gemonitord.

In 2018 worden de pilots geëvalueerd en worden samenhangende voorstellen aan college en raad (begroting 2019) voorgelegd ter besluitvorming. De voorstellen zullen o.a. ingaan op systeemwijzigingen en methodieken voor gedragsbeïnvloeding.

Vanaf 2019 zullen de voorstellen structureel in de praktijk worden gebracht.

Tevens zal worden gestart met een tweetal aanvullende pilots, ter voorbereiding op het dan nieuwe meerjarenbeleidsplan 2021-2025.

Het proces en de resultaten zullen periodiek gemonitord worden en intern (college en raad) en extern (burgers) gecommuniceerd worden. Daartoe zal een communicatieplan worden opgesteld.

7. Participatie

In het voortraject is de raad geconsulteerd t.a.v. de ambitiebepaling en de opzet van het plan (stadsronde + raadsronde voorjaar 2015). Daarnaast zijn burgers en instanties er bij betrokken (stadsronde + speciale webpagina met gelegenheid te reageren).

Extern zijn samenwerkingspartners ambtelijk geraadpleegd (gemeenten Meerssen en Valkenburg aan de Geul, Reinigingsdienst Rd4) en is een deskundigenpanel ingeschakeld met medewerkers van andere middelgrote gemeenten. Intern heeft een breed samengestelde ambtelijke werkgroep meegepraat over het beleidsplan.

Verdere en intensieve burgerparticipatie is met name voorzien na vaststelling van het plan, bij de uitwerking van de pilots. Burgers en instanties zullen uitdrukkelijk worden uitgenodigd om actief deel te nemen aan die gedachtenvorming, ingekaderd door de onderzoeksvraag die u als raad meegeeft. Daarbij worden ook mogelijkheden geboden, binnen de regels die u daarover hebt gesteld, aan “Right to Challenge”.

Burgemeester en Wethouders van Maastricht,
De Secretaris, De Burgemeester,
P.J. Buijtels. J.M. Penn-te Strake.

Raadsvoorstel

BIJLAGE 1

DE RAAD DER GEMEENTE MAASTRICHT,

gezien het voorstel van Burgemeester en Wethouders d.d. 23 februari 2016, organisatieonderdeel BO Ruimte, no. 2016-06575;

gelet op het feit dat conform de Wet Milieubeheer de gemeente verantwoordelijk is voor de inzameling van huishoudelijk afval (zorgplicht) en

gelet op de beleidsvrijheid die de gemeente heeft om die inzameling in te richten en het daarmee samenhangende beleid in te kaderen.

BESLUIT:

1. Het "Beleidsplan Huishoudelijk Afval 2016-2020" (bijlage A) vast te stellen.
2. Ter uitwerking van de ambities voor 2020 en 2030, in te zetten op een intensief traject van burgerparticipatie / co-creatie in 2016 en 2017, uitmondend in concrete voorstellen voor maatwerk voor Maastricht (systeemwijzigingen / gedragsbeïnvloeding).
3. Als kaderstelling aan het proces van burgerparticipatie / co-creatie de in bijlage B geschetste onderzoeksvraag en randvoorwaarden mee te geven.
4. Tot en met het jaar 2018, conform het Bestuursakkoord 2014-2018, kostenneutraliteit wat betreft de hoogte van de afvalstoffenheffing te hanteren (de afvalstoffenheffing voor de burger stijgt niet, behoudens reguliere indexering of verplichte rijksmaatregelen).

Aldus besloten door de raad der gemeente Maastricht in zijn openbare vergadering van

de griffier,

de voorzitter,

Beleidsplan Huishoudelijk Afval 2016-2020

Op weg naar een afvalloos Maastricht in 2030!

Januari 2016

Gemeente Maastricht

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding	6
1.1 Van lineair naar circulair	6
1.2 De burger centraal	7
1.3 Naar een nieuw afvalbeleid in Maastricht	8
<hr/>	
2 Kaders	9
2.1 Inhoudelijk	9
Huishoudelijk afval	9
Zwerfafval	9
2.2 Looptijd	9
2.3 Beleidsjuridisch	9
Wet Milieubeheer	9
Landelijk afvalbeleid	10
Gemeentelijk beleid	11
Contracten	11
<hr/>	
3 Maastricht anno 2015	12
3.1 Beleid tot nu toe	12
3.2 Resultaten tot nu toe	12
Milieuresultaat	12
Serviceniveau	15
Kosten	15
3.3 Conclusie	16
<hr/>	
4 Ambitie	18
4.1 Een afvalloos Maastricht loont!	19
4.2 De Maastrichtenaar als grondstoffenleverancier	19
4.3 Doelstelling 2020	20

5	Van abstract naar concreet	21
5.1	Waardepotentieel	21
5.2	Aandeel in restafval	22
5.3	Van inzamelmoment naar afdankmoment	23
5.4	De aan te pakken afvalstromen	24
6	Samen aan de slag	25
6.1	Cocreatie	25
6.2	Pilots	25
	Pilot 1: De (financiële) ladder op met GF en T.	26
	Pilot 2: Het sluiten van de luierketen	26
	Pilot 3: Alles van een draadje & alles met een draadje.	26
	Pilot 4: Grof vuil bestaat niet (als je het demonteert).	27
	Pilot 5: Spullen (niet productherbruikbaar)	27
	Pilot 6: Restafvalvrij	27
6.3	P+MD is PMD geworden	28
6.4	Restafvalinzameling	28
6.5	Communicatie	28
6.6	Monitoring	29
6.7	Planning	29
6.8	Financiën	30
Bijlage 1		31
	Lopende contracten	31
Bijlage 2		32
	Inzamelstructuur	32
Bijlage 3		33
	Landelijke Benchmark Huishoudelijk Afval, peiljaar 2014.	33

Samenvatting

Dit beleidsplan over hoe we in Maastricht de komende vijf jaren omgaan met huishoudelijk afval, is het vervolg op het Afvalbeleidsplan 2011-2015. Centraal in het voorliggende beleidsplan staat het streven naar een circulaire economie. Door de toenemende wereldwijde welvaart en groeiende wereldbevolking worden grondstoffen steeds schaarser, met als gevolg dat ze steeds duurder worden. Europa heeft weinig grondstoffen tot haar beschikking. Willen we in de toekomst überhaupt grondstoffen ter beschikking houden, dan zullen we zuiniger met onze grondstoffen om moeten gaan. Afvalbeheer heeft hierin een wezenlijke rol: preventie, hergebruik en recycling zijn manieren waarop grondstoffen duurzaam kunnen worden benut. Het ultieme doel is het volledig sluiten van grondstoffenketens waarbij grondstoffen (keer op keer) op kwalitatief hoogwaardig niveau opnieuw gebruikt worden, zodat er nauwelijks tot geen afval ontstaat. Dit voorkomt waardevernietiging van grondstoffen waardoor de economische waarde zoveel mogelijk behouden blijft. Daarbij levert preventie, hergebruik en recycling van afval ook meer werkgelegenheid op, met name op lokale en regionale schaal.

Maastricht wil in 2030 een afvalloze stad zijn. Met afvalloze stad bedoelen wij dat huishoudelijk afval dat ontstaat wordt opgenomen in ofwel een biologische kringloop, ofwel een technische kringloop, waarbij maximaal gebruik gemaakt wordt van menselijke talenten om dit te bereiken, met name op lokaal en regionaal niveau. Voor de looptijd van dit beleidsplan stellen we ons tot doel om de hoeveelheid huishoudelijk restafval in 2020 met 50% te verminderen ten opzichte van het jaar 2014 (peiljaar in dit beleidsplan).

Om dit doel in 2020 te bereiken richten we ons in eerste instantie op afgedankte grondstoffen die een hoog waardepotentieel hebben en nog een groot aandeel vormen in het restafval. De inzameling van deze grondstoffen gaan we daarbij meer afstemmen op het afdankmoment, het moment waarop onze inwoners zich van hun afval willen ontdoen. Hierdoor zullen onze inwoners de afvalinzameling als meer gebruiksvriendelijk ervaren, waardoor deze ook als meer vanzelfsprekend wordt gezien. De Maastrichtenaar wordt daarbij niet meer een ontdoener van afval maar een grondstoffenleverancier. De gemeente treedt op als grondstoffenmakelaar door de hoogwaardige secundaire grondstoffen met maximaal milieuhygiënisch en financieel rendement te vermarkten.

Omdat onze inwoners zelf het beste weten waar ze behoefte aan hebben om zo min mogelijk huishoudelijk restafval aan te bieden, gaan we in cocreatie met onze inwoners (en externe partners) het meest geschikte inzamelsysteem 'ontwerpen'. Dit doen we door een aantal pilots te houden. Op basis van deze pilots besluiten we in 2018 over de stadsbrede invoering van nieuwe inzamelmethodieken per 2019. Het grote voordeel van het proefdraaien met pilots in cocreatie met onze inwoners en externe partners is dat én draagvlak ontstaat én expertise, ervaringen en mogelijkheden voor efficiënt maatwerk.

1 Inleiding

“In de 20e eeuw is de wereldbevolking 34 keer meer materialen, 27 keer meer mineralen, 12 keer meer fossiele brandstoffen en 3,6 keer meer biomassa gaan gebruiken. [...] Verwachting is dat dit doorzet. [...] Voor niet-hernieuwbare materialen, zoals metalen, mineralen of fossiele brandstoffen, krijgen we te maken met toenemende schaarstevraagstukken. [...] Groeiende vraag is in het verleden gepaard gegaan met toenemende druk op het natuurlijk kapitaal en onevenwichtigheid in ecosystemen met als risico dat deze uiteindelijk suboptimaal presteren of uitgeput raken.”¹

Grondstof	Beschikbare wereldvoorraad in jaren*
Lood	40
Zink	45
Koper	60
Tin	40
Goud	45
Zilver	30
Fosfaat	345
Uranium	59
Gas uit Slochteren	35
Gas (wereldwijd)	60
Olie (conventioneel)	45
Kolen	120

*Uitgaande van nu bekende bewezen voorraden bij de huidige vraag, jaren \pm 10%. Bronnen: BP, EIA, ICSE

Tabel 1: Beschikbare wereldvoorraad van schaarse grondstoffen

De mondiale honger naar grondstoffen stelt ons voor grote uitdagingen. Europa, dat weinig grondstoffen ter beschikking heeft, is volgens PricewaterhouseCoopers (PwC)² het continent dat de meeste risico's loopt. Deze risico's liggen op fysiek gebied (het is simpelweg op), economisch gebied (het wordt schreeuwend duur) en op geopolitiek terrein (landen houden de grondstoffen in de eigen regio).

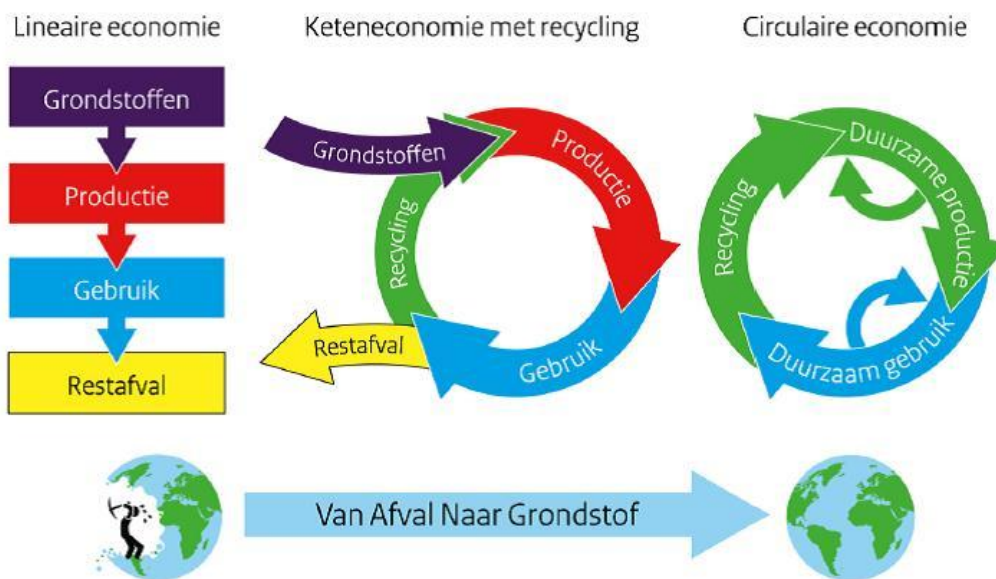
Willen Nederland en Europa überhaupt grondstoffen ter beschikking houden dan is een fundamenteel andere aanpak nodig!

1.1 Van lineair naar circulair

De fundamenteel andere aanpak die de staatssecretaris in haar brief 'Van Afval naar Grondstof' schetst is de overgang van een lineaire economie via keteneconomie met recycling naar een circulaire economie.

¹ Brief van Staatssecretaris Wilma Mansveld van 20 juni 2013. Onderwerp: Van Afval naar Grondstof.

² Duurzaamheidsmeter PwC 2011

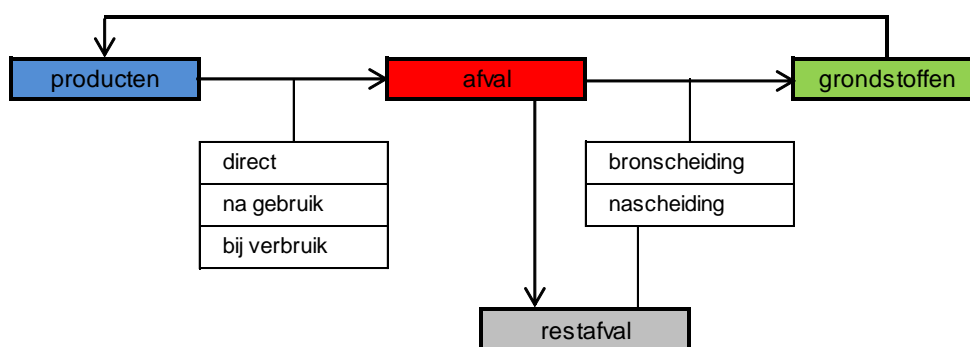

De circulaire economie is een economisch systeem dat gericht is op maximaal hergebruik van producten en grondstoffen waarbij waardevernietiging wordt geminimaliseerd; van **verbruik** naar **gebruik** en van lineaire naar circulaire processen.

In de transitie naar een circulaire economie heeft afvalbeheer een wezenlijke rol: preventie, hergebruik en recycling zijn manieren waarop grondstoffen duurzaam kunnen worden benut. Het ultieme doel is het volledig sluiten van grondstoffenketens waarbij grondstoffen (keer op keer) op kwalitatief hoogwaardig niveau opnieuw gebruikt worden, zodat er nauwelijks tot geen afval ontstaat.

1.2 De burger centraal

De burger heeft niet alleen baat bij een circulaire economie om ook in de toekomst gezond en welvarend te kunnen leven, zij is ook onderdeel van de cirkel; de burger als koper en ge- en verbruiker van producten en als ontdoener van afvalstoffen.

De **burger als consument** koopt producten en is zo verantwoordelijk voor het produceren van afval. De **burger als ontdoener** scheidt (al dan niet) het afval en biedt zo grondstoffen en restafval aan.

Betrokkenheid, bewustwording, houding en gewenst gedrag van de burger is hierom dan ook bepalend voor een succesvolle transitie naar een circulaire economie.

1.3 Naar een nieuw afvalbeleid in Maastricht

Maastricht heeft de laatste jaren vooral gewerkt aan het realiseren van een keteneconomie met recycling. Uitvoering van het beleidsplan 2011-2015 heeft geleid tot een (verdere) toename van recycling en hergebruik van de hoeveelheid (grof) huishoudelijk restafval in Maastricht (zie hoofdstuk 3).

Nu is het echter tijd om de balans opnieuw op te maken en de volgende stappen te formuleren. Omdat Maastricht al sinds jaren- binnen haar gemeenteklasse – een koplopersrol vervult op het gebied van de keteneconomie met recycling, is zij vanuit die positie aan haar stand verplicht om ook verdere stappen te zetten in de richting van een circulaire economie.

2 Kadens

2.1 Inhoudelijk

Huishoudelijk afval

Dit beleidsplan beperkt zich tot wettelijke taak van de gemeente: huishoudelijk afval (zie ook onderstaand). Ondanks dat dit plan niet ingaat op bedrijfsafval, zal de gemeente mogelijke synergievoordelen wel in ogenschouw nemen. Daar waar de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval efficiënter en duurzamer kan plaatsvinden in combinatie met de inzameling en verwerking van bedrijfsafval, zal de gemeente deze kansen zoveel mogelijk proberen te verzilveren. Het stimuleren van bedrijven in circulair ondernemen is vooral een rijksverantwoordelijkheid. Het Rijk vult deze in door middel van wet- en regelgeving zoals CO2-normen en de producentenverantwoordelijkheid, het instellen van financiële prikkels zoals bijvoorbeeld de subsidieregeling PRO VANG (Praktijkgericht Onderzoek Van Afval Naar Grondstof) en innovatiekredieten en het sluiten van Green Deals³.

Zwerfafval

Dit beleidsplan gaat niet expliciet in op het aspect zwerfafval. Omdat zwerfafval op andere momenten en plekken ontstaat dan huishoudelijk afval, vraagt dit om een specifieke aanpak die in een apart beleidsdocument wordt behandeld. Dit beleidsdocument wordt momenteel opgesteld. Wel is in voorliggend plan nadrukkelijke aandacht voor een zodanige manier van huishoudelijk afval inzamelen dat illegale dump van dit afval zoveel mogelijk wordt voorkomen.

2.2 Looptijd

Dit beleidsplan geeft de stip op de horizon weer voor het jaar 2030. Om deze stip te bereiken worden in dit plan de eerste noodzakelijke stappen voor de komende 5 jaar beschreven, maar nog niet de gehele reis tot 2030. Na voorliggend beleidsplan volgen nog twee beleidsplannen met ieder een looptijd van 5 jaar voor het verwezenlijken van de ambitie in 2030.

2.3 Beleidsjuridisch

Wet- en regelgeving, landelijk en gemeentelijk beleid en lopende contracten vormen randvoorwaarden voor het Maastrichtse afvalbeleid in de komende vijf jaar. Onderstaand gaan we kort op deze randvoorwaarden in.

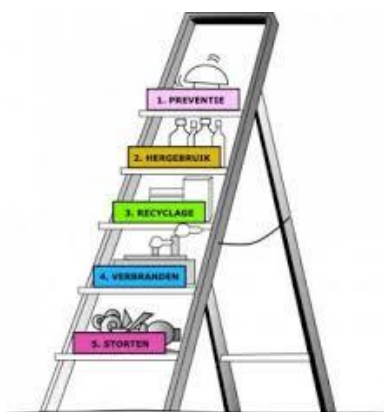
Wet Milieubeheer

De Wet milieubeheer regelt twee zaken die voor het gemeentelijk afvalbeleid van belang zijn:

- de zorgplicht voor huishoudelijk afval;
- de afvalhiërarchie.

De zorgplicht houdt in dat de gemeente minimaal wekelijks (na)bij elk perceel het huishoudelijk afval inzamelt, waarbij in ieder geval GFT afzonderlijk dient te worden ingezameld. Voor grove, huishoudelijke afvalstoffen dient de gemeente minimaal één plaats ter beschikking te stellen waar deze afvalstoffen achtergelaten kunnen worden.

³ Kamerbrief over Tussenbalans Groene Groei 2015 en Voortgangsrapportage 'Van Afval Naar Grondstof' 2015

Figuur 1: De ladder van Lansink

De afvalhiërarchie is de voormalige Ladder van Lansink, die kortweg inhoudt dat preventie van afval boven hergebruik gaat, hergebruik boven recycling, recycling boven verbranden met energieteerugwinning (storten van huishoudelijk afval is in Nederland niet meer aan de orde).

De Wet milieubeheer draagt aan de rijksoverheid op om eens in de zes jaar een landelijk afvalbeheersplan (LAP) vast te stellen.

Landelijk afvalbeleid

Het landelijk afvalbeheersplan 2 (LAP2) is op 6 november 2015 verlengd met 2 jaar. Dit betekent dat het een geldigheidsduur heeft tot 27 december 2017. Het LAP2 richt zich niet alleen meer op de eindfase van materiaalketens – het afvalstadium – maar op de gehele materiaalketen. Belangrijk voor het gemeentelijk afvalbeleid is dat:

- afvalbeheer uitgaat van de afvalhiërarchie;
- de nuttige toepassing van huishoudelijk afval omhoog moet naar 99% (dit is inclusief verbranden met energieteerugwinning);
- afvalbeheer een bijdrage levert aan groene economische groei;
- de aan de bron te scheiden componenten (in ieder geval) groente-, fruit- en tuinafval (GFT), oud papier en karton (OPK), glas, textiel incl. schoeisel, kunststof verpakkingsafval⁴, elektrische en elektronische apparaten (EEA) en klein chemisch afval (KCA) zijn;
- de Activiteitenregeling milieubeheer in werking is getreden die eisen stelt aan de (bron)scheiding van grove huishoudelijk afvalstoffen⁵.

Het streven is erop gericht in 2017 een nieuw landelijk afvalbeheersplan (LAP3) vast te stellen. Het LAP2 zal dan komen te vervallen.

Daarnaast hebben het Ministerie van I&M, de VNG, de NVRD en Rijkswaterstaat gezamenlijk een ambitie voor meer afvalscheiding en minder restafval bepaald voor het jaar 2025. Deze ambitie is uitgewerkt in het programma *Van Afval Naar Grondstof* (VANG). Het programma VANG gaat over de transitie naar een circulaire economie. Wensbeeld daarbij is dat in 2020 75% van het huishoudelijk afval gescheiden wordt ingezameld. Dit betekent maximaal 100 kg per inwoner per jaar aan huishoudelijk restafval in 2020. Voor het jaar 2025 richt de Rijksoverheid zich op 30 kg huishoudelijk restafval per inwoner per jaar.

Doelstellingen voor de gemeenten daarbij zijn:

- meer hergebruik door betere scheiding en inzameling;
- geen hogere kosten voor de burger;
- toepassing van het profijtbeginsel⁶.

⁴ Nascheiding is toegestaan indien dit een minimaal gelijke kwaliteit kunststoffen oplevert.

⁵ Grof huishoudelijk afval op een milieustraat moet in beginsel worden voorgescheiden in ten minste 18 componenten. Hiervan mag een gemeente alleen afwijken wanneer zij componenten zodanig samen opslaat dat met een verplichte nascheiding hetzelfde resultaat wordt bereikt als met voorscheiding.

Om het bovenstaande te realiseren zijn in het VANG programma onderstaande uitgangspunten opgenomen:

- De vervuiler betaalt. De vervuiler bestaat uit zowel de producent als de consument. De burger wordt zo veel mogelijk ontzien. Door het toepassen van dit principe worden de prikkels op de juiste plek gegeven en worden zo min mogelijk lasten voor de maatschappij bereikt. Hierdoor vindt er geen afwenteling plaats van milieukosten op anderen in de keten, op de samenleving en naar toekomstige generaties.
- Ruimte voor dynamiek van bedrijven en burgers om te innoveren en vernieuwen. Duurzame ambities van marktpartijen en burgerinitiatieven worden gefaciliteerd. Het beleid is erop ingericht om duurzame innovaties snel op te schalen.
- Marktfaalen wordt aangepakt. De aanpak die publieke partijen kiezen is proportioneel en uitlegbaar. De juiste prijsprikkels worden gegeven waar de markt tekortschiet, en de overheid stelt partijen in de gelegenheid haar doelen te realiseren.

Gemeentelijk beleid

Duurzaamheid is een belangrijk thema in het beleid van Maastricht en wordt inmiddels als leidend aspect in besluiten meegenomen. Maastricht hanteert daarbij een brede definitie, zoals in het Duurzaamheidskompas uit 2012 verwoord:

Duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die uitgaat van het principe dat wij en ons nageslacht blijvend in onze behoeftes kunnen voorzien met wat de aarde ons te bieden heeft. Duurzame ontwikkeling is gericht op de balans tussen de aspecten People (sociale cohesie en betrokkenheid), Planet (ecosystemen en hulpbronnen), Prosperity (verantwoorde economische ontwikkeling).

Daaruit zijn een tiental duurzaamheidsprincipes afgeleid, waarvan voor het afvalbeleid vooral de principes 'zuinig met hulpbronnen' en 'zorgvuldig ruimtegebruik' van belang zijn.

Contracten

Naast de inzameling die door Stadsbeheer wordt verzorgd, heeft de gemeente Maastricht (al dan niet gezamenlijk met andere gemeenten) contracten afgesloten voor de inzameling, het transport en de verwerking en vermarkting van diverse afvalstromen. Met name de looptijd van deze contracten kan een randvoorwaarde zijn bij het in de tijd uitvoeren van dit afvalbeleidsplan. Voor een overzicht van lopende contracten wordt verwezen naar bijlage 1.

⁶ Het uitgangspunt dat alleen degene die profiteert van een voorziening, voor die voorziening betaalt.

3 Maastricht anno 2015

3.1 Beleid tot nu toe

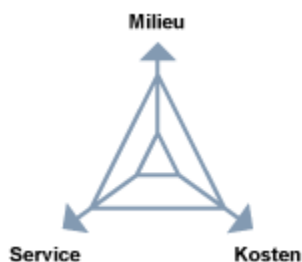
Maastricht heeft de laatste tien tot vijftien jaar in haar afvalbeleid de volgende twee uitgangspunten gehanteerd:

- scheiding van huishoudelijke afvalstoffen aan de bron;
- tariefdifferentiatie op basis van de gemeentelijke 'dure' restzak.

Scheiding aan de bron faciliteert Maastricht door een fijnmazig netwerk van milieuperrons waar burgers, op ieder gewenst moment, de belangrijkste afvalfracties (plastics, oud papier & karton, glas, drankenkartons en blik) gescheiden kunnen inleveren voor recycling. Maastricht hanteert daarnaast sinds 2001 het principe 'de vervuiler betaalt' om afvalscheiding aan de bron te stimuleren en de afvalkosten vooral neer leggen bij de veroorzaker ofwel de aanbieder van huishoudelijk restafval. Deze beleidslijnen blijken zeer succesvol daar Maastricht zeer goede scheidingsresultaten behaalt (zie ook onderstaande paragraaf).

In het afvalbeleidsplan voor de periode 2011-2015 lag het accent vooral op service. Aandacht voor klantvriendelijkheid en gemak voor de burger waren sleutelbegrippen in dit plan. Met een verbetering van het serviceniveau wilde Maastricht in deze beleidsperiode een bronscheiding van 65% behouden en waar mogelijk nog verder verbeteren. Dit tegen gelijkblijvende en zo mogelijk lagere afvalbeheerskosten. De resultaten van het tot nu gevoerde beleid worden in onderstaande paragraaf uiteengezet.

3.2 Resultaten tot nu toe

Voor het bepalen van het toekomstige afvalbeleid in Maastricht, is het van belang te weten waar Maastricht nu staat op het gebied van de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval. In dit hoofdstuk gaan we in op de huidige situatie aan de hand van de zogenaamde afvaldriehoek of nog beter de grondstoffendriehoek. Met behulp van deze driehoek beschrijven we hoe Maastricht momenteel scoort op de drie prestatiegebieden milieuresultaat, serviceniveau en kosten.

Milieuresultaat

Een goed milieuresultaat betekent zoveel mogelijk huishoudelijk afval voorkomen en het huishoudelijk afval dat wel ontstaat zo veel mogelijk scheiden en hergebruiken of recyclen met als resultaat: minder huishoudelijk restafval.

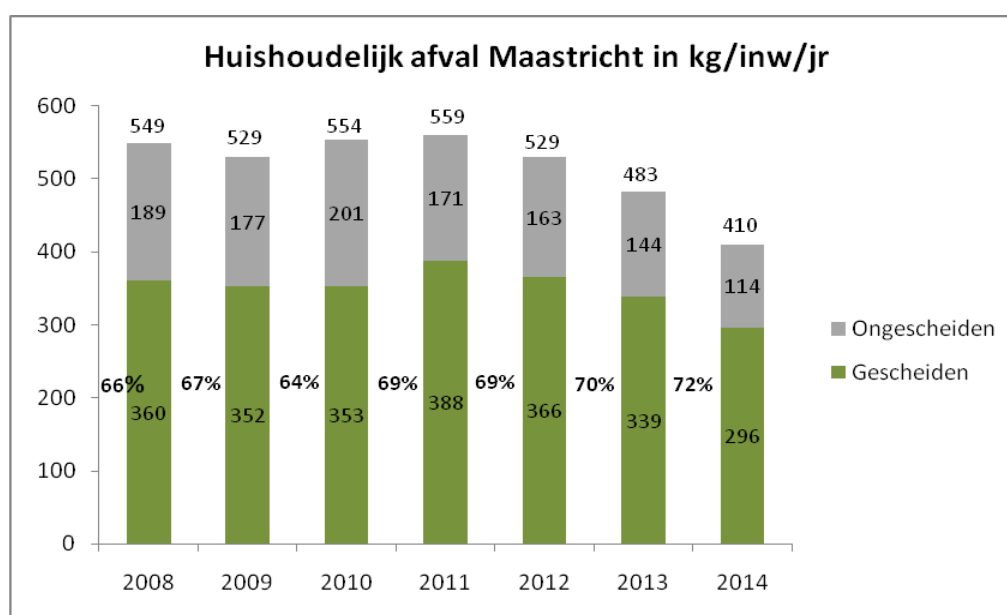
Maastricht neemt jaarlijks deel aan de Benchmark Huishoudelijk Afval. Deze benchmark is een initiatief van Rijkswaterstaat en de Nederlandse Vereniging voor Afval- en Reinigingsmanagement (NVRD) en levert informatie op hoe goed Maastricht scoort op de prestatiegebieden milieu, serviceniveau en kosten in vergelijking met gemeenten in dezelfde hoogbouwklasse. In onderstaande tabel staat de score van Maastricht voor milieu (peiljaar 2014) samengevat.

Milieu

	Maastricht	Benchmark	Maastricht t.o.v. benchmark
Hoeveelheid restafval	114	216	●
Afvalscheidingspercentage	72%	55%	●

Tabel 2: Afvalscheiding gemeente Maastricht, Benchmark Huishoudelijk Afval peiljaar 2014

In onderstaande grafiek wordt de hoeveelheid geproduceerd huishoudelijk afval (kg/inw/jaar) in Maastricht weergegeven voor de periode 2008 t/m 2014. Daarbij is ook aangegeven welk deel van dit afval is gescheiden voor recycling en hergebruik, inclusief het scheidingspercentage.

Grafiek 1: De hoeveelheid huishoudelijk afval in kg/inw/jaar, gescheiden en ongescheiden, inclusief scheidingspercentage

Uit bovenstaande tabel en grafiek is het volgende te concluderen:

- De hoeveelheid huishoudelijk restafval per inwoner dat in Maastricht ter verbranding wordt afgevoerd is de afgelopen jaren afgenomen van 189 kg per inwoner in 2008 naar 114 kg per inwoner in 2014. Hiermee is Maastricht de best presterende gemeente in haar stedelijkheidsklasse;
- Naast het feit dat de totale hoeveelheid geproduceerd huishoudelijk afval zich parallel aan de economie ontwikkelt en deze hoeveelheid de laatste jaren in Maastricht (als ook landelijk) is afgenomen (mogelijk veroorzaakt door de economische crisis)⁷, is de daling in de hoeveelheid huishoudelijk restafval vooral te danken aan een toename van het scheidingspercentage van 66% naar 72%.

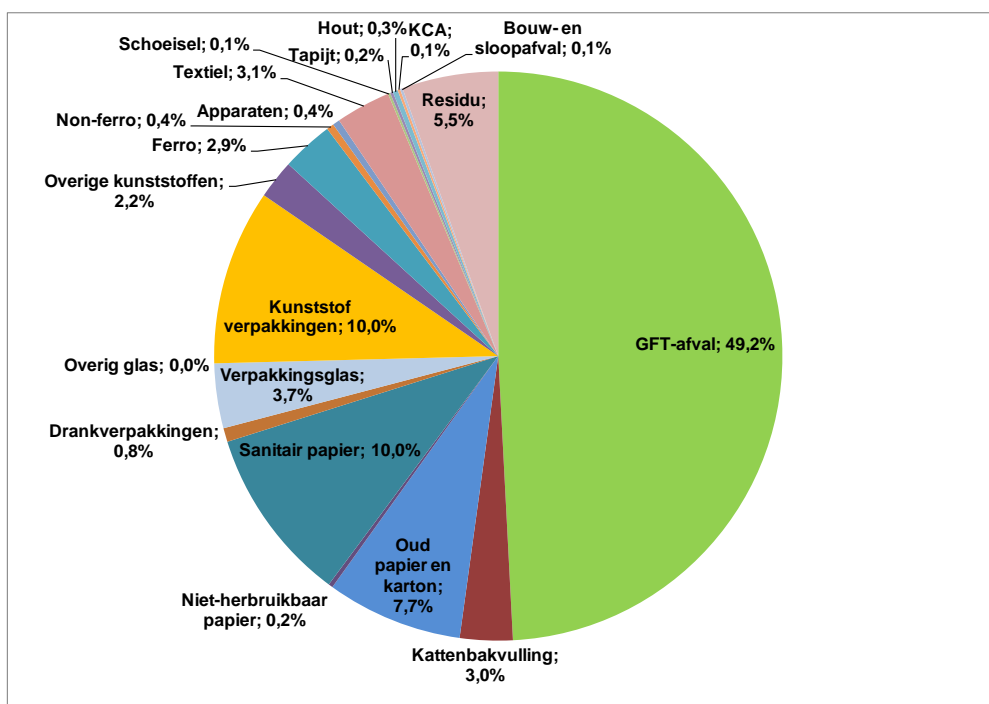
De verbetering in het scheidingspercentage over de afgelopen jaren wordt vooral veroorzaakt door een betere scheiding van:

- kunststof verpakkingen;
- drankpakken;
- blik;

⁷Bron: Compendium voor de leefomgeving. De totale hoeveelheid afval van huishoudens in Nederland is van 2010 tot 2014 afgenomen met 6%.

- grof restafval d.m.v. nascheiding.

Om te weten waar nog verbetermogelijkheden liggen, is het van belang te kijken naar waar het restafval nog uit bestaat. De samenstelling van het Maastrichtse huishoudelijk restafval is in beeld gebracht door middel van een sorteeraanlyse in november 2014.

Grafiek 2: Samenstelling huishoudelijk restafval in gewichtspercenten, november 2014

Uit bovenstaande grafiek blijkt dat:

- het Maastrichtse restafval nog steeds voor een zeer groot deel bestaat uit herbruikbare grondstoffen zoals GFT-afval (49,2%), kunststof verpakkingsmateriaal (10,0%) en papier/karton (7,7%) die niet gescheiden zijn aangeboden;
- van de totale hoeveelheid restafval alleen het residu en een deel van het sanitair papier⁸ niet recyclebaar is, hoewel uit onderzoeken blijkt dat ook de fractie 'residu' vaak nog voor een groot deel uit herbruikbare grondstoffen bestaat zoals keramiek, leer en rubber.

Gemiddeld blijkt Nederlands huishoudelijk restafval uit slechts 1,5% onvermijdbaar afval te bestaan zoals sanitair, volle stofzuigerzakken, kauwgom, as van een kachel of barbecue, haren van mens en dier en sigarettenpeuken⁹.

Dit betekent dat in Maastricht 114 kilogram huishoudelijk restafval per inwoner per jaar wordt verbrand terwijl dit afval nagenoeg geheel geschikt is om her te gebruiken of te recyclen.

Voor meer gedetailleerde gegevens over de milieuprestaties van Maastricht zie bijlage 3.

⁸ Sanitair papier bestaat uit luiers, incontinentiemateriaal en hygienisch papier zoals maandverband.

⁹ Bron: Compendium voor de Leefomgeving

Service niveau

Een goed serviceniveau betekent voldoende gelegenheid voor inwoners om gescheiden afval aan te bieden (haal- en brengmogelijkheden) en een hoge waardering voor deze voorzieningen.

In onderstaande tabel staat de score van Maastricht in de landelijke Benchmark Huishoudelijk Afval samengevat voor het aspect dienstverlening (peiljaar 2014). Voor meer uitgebreidere informatie wordt verwezen naar bijlage 2 en 3.

	Maastricht	Benchmark	Maastricht t.o.v. benchmark
Inzameling grondstoffen	138	138	●
Inzameling restafval	50	43	●
Milieupark	119	97	●
Totaal score dienstverlening	307	274	●

Tabel 3: Dienstverleningsniveau gemeente Maastricht, Benchmark Huishoudelijk Afval peiljaar 2014

Uit bovenstaande tabel is het volgende af te leiden:

- Maastricht biedt over het algemeen een hoger serviceniveau dan vergelijkbare gemeenten;
- Vooral de dienstverlening op het gebied van de inzameling van restafval, GFT-afval, verzamelcontainers voor grondstoffen en het milieupark is hoger dan gemiddeld (zie ook bijlage 3). Zo wordt het restafval in Maastricht vaker aan huis opgehaald dan gemiddeld en heeft Maastricht een hogere milieuparkdichtheid (minder huishoudens per milieupark) met een ruimere openstelling.

Om ook inzicht te krijgen in de inwonertevredenheid over de service die Maastricht biedt voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval, wordt begin 2016 een tevredenheidsonderzoek gehouden.

Kosten

In onderstaande tabel staat aangegeven hoe Maastricht scoort op kostenniveau ten opzichte van andere vergelijkbare gemeenten. Voor meer uitgebreidere informatie zie bijlage 3.

	Maastricht	Benchmark	Maastricht t.o.v. benchmark
Directe kosten inzameling	€ 124	€ 102	●
Directe kosten verwerking	€ 20	€ 49	●
Indirecte kosten	€ 82	€ 31	●
Vergoedingen	€ 19	€ 14	●
Totale afvalbeheerkosten	€ 207	€ 169	●

Tabel 4: Kostenniveau gemeente Maastricht, Benchmark Huishoudelijk Afval peiljaar 2014

¹⁰ Het dienstverleningsniveau wordt in de benchmark gekwantificeerd met behulp van een vragenscore methodiek. Afhankelijk van de intensiteit (inzamelingsfrequentie, voorzieningsdichtheid) en de omvang (% huishoudens dat gebruik maakt van de service) worden scores toegerekend.

¹¹ Voor de landelijke benchmark wordt gerekend met specifieke afvalkosten, die op onderdelen afwijken van de afvalkosten die gebruikt worden voor berekening van de gemeentelijke afvalstoffenheffing.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat:

- De totale afvalbeheerskosten in Maastricht hoger liggen dan gemiddeld. Dit wordt veroorzaakt door hogere kosten voor de inzameling en door hogere indirecte kosten. Andere gemeenten hebben of rekenen minder hoge indirecte kosten toe aan het product afval, zoals kosten voor personeelszaken, huisvesting en handhaving. De toerekening van de indirecte kosten aan het product afval is in Maastricht gewijzigd sinds de doorlichting van de afvalbegroting 1e tranche in 2012;
- De verwerkingskosten afval en ontvangen vergoedingen per aansluiting, in vergelijking met andere gemeenten, lager respectievelijk hoger liggen dan gemiddeld. Dit lijkt het gevolg van de goede afvalscheiding in Maastricht. Restafval is namelijk duurder om te verwerken dan het recyclen en hergebruiken van afval en voor gescheiden ingezameld kunststof verpakkingsafval (en sinds 2015 ook drankenkartons) wordt een vergoeding vanuit het Afvalfonds ontvangen.

Verder is uit de meer specifieke gegevens in bijlage 3 o.a. af te leiden dat:

- De grootste kostenpost in euro per huishouden in Maastricht het inzamelen van het restafval (€32/aansluiting) betreft. Maastricht biedt hier dan ook een hoog serviceniveau voor. Echter, in het streven naar minder restafval is het de vraag of dit hoge serviceniveau passend is. Steeds meer gemeenten gaan over op het zogenaamde 'omgekeerd inzamelen' waarbij een hoge service wordt geboden voor wat waardevol is (herbruikbare grondstoffen) en een lage service voor wat waardeloos is (restafval).
- De inzamelkosten op de milieuparken hoger liggen dan in vergelijkbare gemeenten. Echter, Maastricht biedt ook een uitgebreidere service en realiseert ook betere inzamelresultaten dan vergelijkbare gemeenten.

De totale afvalbeheerskosten van Maastricht worden omgeslagen via de afvalstoffenheffing. In onderstaande tabel wordt de afvalstoffenheffing in Maastricht afgezet tegen de gemiddelde afvalstoffenheffing in Nederland.

Afvalstoffenheffing 2014¹²

	Maastricht	Gemiddeld landelijk
Meerpersoonshuishouden	€ 281, -	€ 258, -
Eenpersoonshuishouden	€ 261, -	€ 210, -

Tabel 5: Afvalstoffenheffing 2014 gemeente Maastricht en landelijk gemiddelde

Hieruit blijkt dat de afvalstoffenheffing in Maastricht hoger ligt dan gemiddeld in Nederland. Opgemerkt moet worden dat in deze vergelijking geen rekening is gehouden met stedelijkheidsklasse, behaalde milieuresultaten en het aangeboden serviceniveau.

3.3 Conclusie

De hoeveelheid huishoudelijk restafval in Maastricht dat voor verbranding wordt afgevoerd, is ten opzichte van andere vergelijkbare gemeenten laag. Dit komt vooral doordat in Maastricht het huishoudelijk afval beter dan gemiddeld wordt gescheiden voor hergebruik en recycling. Ondanks de goede scheidingsresultaten in Maastricht, is er nog veel potentie aanwezig om de grondstoffenkringloop (nagenoeg) volledig te sluiten. Het Maastrichtse restafval bestaat namelijk nog steeds voor het merendeel uit herbruikbare grondstoffen (zoals GFT-afval, kunststof verpakkingsmateriaal, papier/karton, metaal, textiel etc.) die niet gescheiden zijn aangeboden. Slechts een heel klein deel is echt restafval waar we niets meer mee kunnen.

¹² Bron: Rijkswaterstaat Leefomgeving, Afvalstoffenheffing 2014

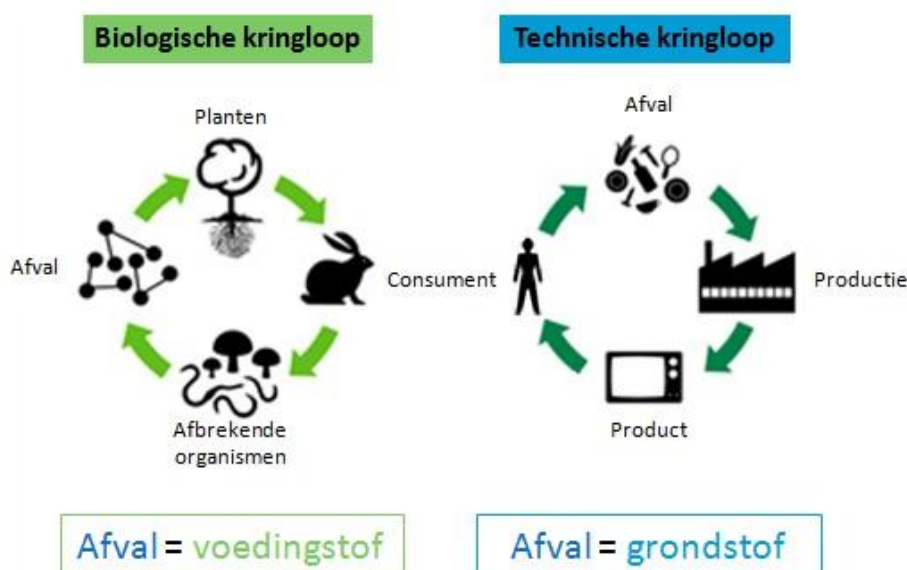
Hierdoor wordt in Maastricht jaarlijks 114 kilogram huishoudelijk restafval per inwoner verbrand, terwijl dit afval nagenoeg geheel geschikt is om her te gebruiken of te recyclen.

Maastricht haalt haar goede milieuprestaties ten opzichte van vergelijkbare gemeenten onder andere door het bieden van een hoger serviceniveau. Echter, hier staan dan ook hogere kosten tegenover. Opvallend daarbij is dat ook voor restafval een hoge service wordt geboden. Omdat restafval bij het streven naar een circulaire economie zoveel mogelijk voorkomen moet worden, wordt landelijk het serviceniveau (= inzamelwijze) hier steeds meer op aangepast. Door een lage service te bieden voor wat waardeloos is (restafval) en juist een hoge service voor wat waardevol is (herbruikbare grondstoffen), worden burgers gestimuleerd om zo min mogelijk restafval over te houden. Dit wordt ook wel het principe 'omgekeerd inzamelen' genoemd.

4 Ambitie

Duurzaamheid is een thema dat in Maastricht een nadrukkelijke plek heeft gekregen in het Bestuursakkoord 2014–2018. Daarin staat dat Maastricht als leefbare stad vraagt om vergroening en verduurzaming. Maastricht wil dan ook in 2030 klimaatneutraal zijn.

Een klimaatneutrale stad betekent ondermeer dat afval niet meer bestaat en we alleen nog maar waardevolle grondstoffen inzamelen. Immers, door huishoudelijk afval zoveel mogelijk op te nemen in ofwel een biologische kringloop, ofwel een technische kringloop, wordt aanzienlijk op CO₂-uitstoot bespaard.

De biologische kringloop is een kringloop waarin reststoffen na gebruik veilig terugvloeien in de natuur. Een technische kringloop is een kringloop waarvoor product(onderdelen) zo zijn ontworpen en vermarkt dat deze op kwalitatief hoogwaardig niveau opnieuw gebruikt kunnen worden. Hierdoor blijft de economische waarde zoveel mogelijk behouden. Het systeem is dus ecologisch en economisch gezien restauratief.

In een circulaire economie is ook sprake van een derde kringloop, namelijk die van mensen. Daarmee is een circulaire economie een economisch systeem dat bedoeld is om herbruikbaarheid van grondstoffen, producten en menselijke talenten te maximaliseren en waarde vernietiging te minimaliseren. Anders dan in het huidige lineaire systeem, waarin grondstoffen worden omgezet in producten die na verbruik worden vernietigd en talenten die onnodig overbodig worden verklaard.

Maastricht wil in 2030 niet alleen een klimaatneutrale maar ook afvalloze stad zijn. Met afvalloze stad bedoelen wij dat huishoudelijk afval dat ontstaat wordt opgenomen in ofwel een biologische kringloop, ofwel een technische kringloop, waarbij maximaal gebruik gemaakt wordt van menselijke talenten om dit te bereiken, vooral op lokaal en regionaal niveau.

4.1 Een afvalloos Maastricht loont!

Met de ambitie een afvalloze stad te worden legt Maastricht de lat voor zichzelf hoog. Deze ambitie vraagt om serieuze ingrepen in de komende 15 jaar, waar veel energie en tijd in gestoken moet worden. Deze investering verdient zich echter meer dan terug en niet alleen op het gebied van milieu.

Preventie, hergebruik en recycling van afval levert namelijk meer lokale en regionale werkgelegenheid¹³ op en versterkt daarbij ook de sociale cohesie. Denk bij extra werkgelegenheid bijvoorbeeld aan lokale/regionale sortering en vermarkting van afvalstromen, kringloopwinkels en repair cafés. Sociale cohesie wordt versterkt door o.a. meer gedeeld gebruik in plaats van bezit, ruilevents en de ontwikkeling van bijvoorbeeld lokale/regionale energiecorporaties.

Verder zal de waarde van afval in de toekomst alleen maar toenemen doordat primaire grondstoffen en fossiele brandstoffen steeds schaarser worden. Hierom zal Maastricht in het streven naar een afvalloze stad in 2030 ook proberen de afvalkosten te verlagen door zoveel mogelijk hoogwaardige secundaire grondstoffen te vermarkten. De gemeente zal hierdoor ook steeds vaker op gaan treden als grondstoffenmakelaar¹⁴. Verhoging van de afvalkosten is echter afhankelijk van diverse factoren waar de gemeente niet altijd direct invloed op heeft, zoals wet- en regelgeving (producentenverantwoordelijkheid, belastingen), demografische ontwikkelingen en marktontwikkelingen. Efficiencyvoordelen probeert Maastricht te behalen door (boven)regionale samenwerking, om zo kosten te minimaliseren en opbrengsten te maximaliseren. Het serviceniveau wil Maastricht op een adequaat niveau houden, waarbij meer aandacht komt voor maatwerk.

4.2 De Maastrichtenaar als grondstoffenleverancier

Maar wat betekent deze ambitie nu concreet voor de Maastrichtenaar? De ambitie van afvalloze stad betekent dat de Maastrichtenaar in 2030 niet meer een ontdoener van afval maar een grondstoffenleverancier is, waarbij deze grondstoffen een bepaalde waarde vertegenwoordigen. Hij/zij kan het afval zo veel mogelijk kwijt op het moment dat hij/zij dat wil en hoeft zich dus weinig zorgen te maken over opslagruimte in huis (niet méér opslagmiddelen dan noodzakelijk). De afvalinzameling oogt opgeruimd en geordend, het gebeurt vrijwel geruisloos en het voelt als vanzelfsprekend. Daarbij is het kosten- en serviceniveau zodanig dat hij/zij geen behoefte heeft afval achter te laten op plekken waar het niet hoort.

¹³ Bron: TNO, *Kansen voor de circulaire economie in Nederland*, juni 2013. *Toename circulaire economie in de metalelectro kan 10.583 extra banen opleveren in Nederland.*

¹⁴ Dit kan op verschillende schaalniveaus georganiseerd worden, bij voorkeur lokaal of regionaal.

4.3 Doelstelling 2020

Voor het bereiken van de stip op de horizon in 2030 stelt de gemeente Maastricht als tussendoelstelling om de hoeveelheid restafval in 2020 met 50% te verminderen ten opzichte van het jaar 2014 (peiljaar in dit beleidsplan). Deze doelstelling is onder andere afgeleid van resultaten van afvalpilots met o.a. omgekeerd inzamelen in andere gemeenten, waarbij de hoeveelheid restafval met 30% tot 86% is afgenomen. Omdat Maastricht voor wat betreft het scheiden van huishoudelijk afval tot een van de best presterende gemeenten van Nederland behoort en de startsituatie gemiddeld beter is dan in de meeste andere pilotgemeenten, wordt een doelstelling van 50% reductie van de hoeveelheid restafval in 2020 als reëel gezien. In de tien jaren na 2020 zal gewerkt worden aan het verder reduceren van de hoeveelheid restafval naar nagenoeg nihil. Omdat deze laatste stappen moeilijker zullen zijn, is de verwachting dat de eerste halvering van het restafval sneller en dus in komende vijf jaren te realiseren is.

Maastricht wil op weg naar een afvalloze stad in 2030, in 2020 ten opzichte van het jaar 2014, 50% minder huishoudelijk restafval voor verbranding afvoeren. Dit betekent dat in 2020 nog maar 57 kilogram huishoudelijk restafval per inwoner per jaar wordt aangeboden.

5 Van abstract naar concreet

Zoals eerder vermeld is een afvalloze stad in 2030 - met als tussendoelstelling 50% minder restafval in 2020 - een ambitieuze doelstelling die vraagt om serieuze ingrepen. Maar wat houden die ingrepen precies in en waar liggen de prioriteiten in de aanpak?

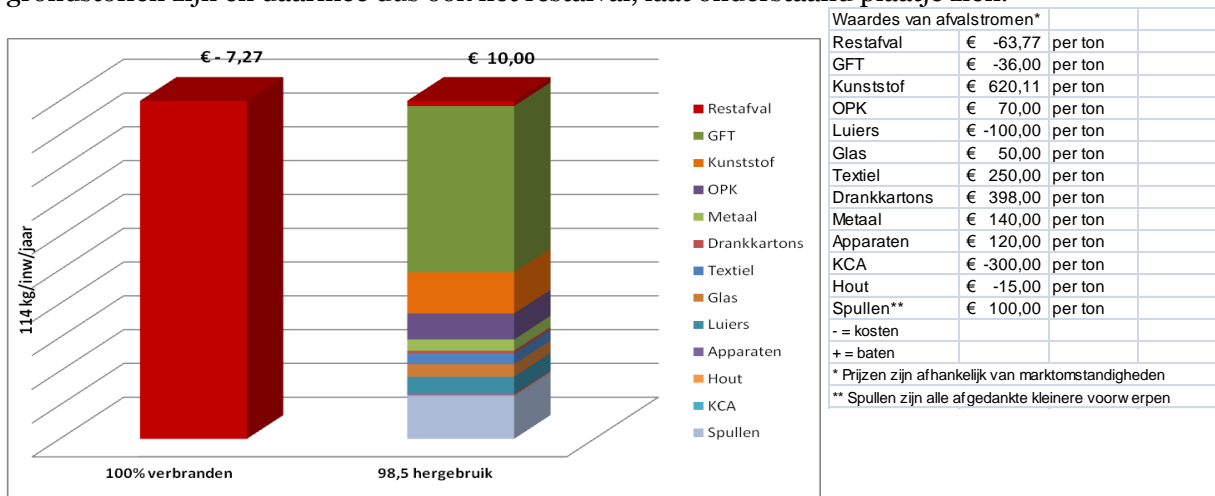
Om te komen tot een volledig gesloten biologische en technische kringloop op een zo lokaal mogelijk niveau, zal Maastricht zich nog meer gaan richten op het ‘delven’ van deze grondstoffen. Restafval is ongewenst en moet ook als zodanig behandeld worden. Belangrijke voorwaarden daarbij zijn de service en het gemak (maatwerk) voor de inwoners.

Dit betekent dat we de komende jaren ons vooral zullen richten op:

- de grondstoffen die het hoogste waardepotentieel hebben;
- de grondstoffen die het grootste aandeel vormen in het huidige restafval;
- de omstandigheden en belevingswereld van de burger.

5.1 Waardepotentieel

In hoofdstuk 3 hebben we kunnen zien dat het Maastrichtse huishoudelijk restafval (114 kg/inw/jaar) voor het merendeel nog bestaat uit waardevolle grondstoffen. Hoe waardevol die grondstoffen zijn en daarmee dus ook het restafval, laat onderstaand plaatje zien.

Grafiek 3: Waarde van huishoudelijk restafval in Maastricht uitgedrukt in verbranding en hergebruik¹⁵

Uit dit plaatje blijkt dat de verwerking van 114 kg restafval per inwoner per jaar in Maastricht € 7,27 kost, terwijl dit € 10,00 kan opleveren wanneer dit afval nagenoeg geheel wordt gerecycled of hergebruikt.¹⁶

¹⁵ Bron: Samenwerkingsverband Regio Eindhoven, Materialentransitie, op weg naar de stip op de horizon, 2012.

¹⁶ Deze “rekensom” kan niet 1 op 1 worden getransformeerd op berekening van de gemeentelijke afvalstoffenheffing. Ervaringen tot nu toe (beperkt aantal, veelal kleinere gemeenten) laten zien dat er sprake is van een kostenreductie bij uitwerking van ideeën voor circulaire economie wat betreft afval. Veelal is dat per saldo een gevolg van minder uitgaven voor het inzamelsysteem van restafval, meer uitgaven voor het inzamelsysteem van recyclebare afvalstoffen en meer opbrengsten voor vermarkting van de grondstoffen die vrijkomen bij de recycling. Ook in Maastricht lijken dergelijke kansen aanwezig. De ervaringen tot nu toe kunnen echter niet 1 op 1 op de Maastrichtse situatie geprojecteerd worden. Het feit dat we een middelgrote stad zijn met relatief veel hoogbouw houdt in dat er diverse handicaps te overwinnen zijn die niet gelden voor kleinere gemeenten met weinig hoogbouw. Daarnaast spelen er nog andere factoren een rol (marktontwikkelingen, systeemkeuzes, etc.).

Méer waarde uit GFT-afval

Van het ingezamelde GFT-afval maakt onze huidige afvalverwerker Attero momenteel compost en biogas. Echter, de kunst is om hiervan nóg hoogwaardiger producten te produceren waardoor GFT nog waardevoller wordt. De GFT-sector werkt momenteel namelijk aan tal van innovaties. Daaruit blijkt dat keukenafval (GF) en tuinafval (T) apart een hogere waarde hebben dan GFT samen. Dit komt omdat de GF-fractie ingezet kan worden voor:

- **Bio-plastics.** GF-afval is grondstof voor bioplastics. Volgend jaar start in Venlo een pilot-installatie om bio-plastics van keukenafval te maken.
- **Vliegenlarven.** Door maden te kweken en te oogsten is het mogelijk om de eiwitten uit organisch materiaal te benutten. De eiwitten kunnen worden ingezet als diervoedsel en in de chemische industrie. Meerdere afvalbedrijven en onderzoeksinstituten doen hier op het ogenblik onderzoek naar.
- **Bio-aromaten.** GF-afval herbergt een schat aan waardevolle bio-aromaten. De kunst is deze aromaten met bioraffinage te produceren. Bio-aromaten vormen de bouwstenen voor een scala aan producten: van carbonaat tot petflessen, van vitamines tot parfum.

Hierom lijkt het voor het creëren van nog meer waarde uit GFT-afval logisch om (in de nabije toekomst) GF- en T apart in te zamelen voor separate recycling.

Het sluiten van de luierringloop

Omdat luiers en incontinentiemateriaal een significant deel van het Nederlandse huishoudelijk restafval (5 tot 6%) vormen en hoogwaardige papiervezels en kunststoffen bevatten, wordt momenteel landelijk onderzocht hoe deze afvalstroom hoogwaardig gerecycled kan worden. Staatssecretaris Mansveld heeft de luierecycling een plek gegeven in haar programma *Van Afval Naar Grondstof* (VANG) en in oktober 2014 is het Ketenproject Luiers gestart onder de vlag van IenM, RWS Leefomgeving en de NVRD. De grote uitdaging is geschikte businesscases te vinden die daadwerkelijk bijdragen aan het sluiten van de luierketen. De eerste resultaten lijken al in beeld. Het Nijmeegse ARN investeert in een Duitse technologie en wil jaarlijks tot 10.000 ton luiers gaan omzetten in biogas en compost, waarbij de kunststoffen worden afgevangen voor recycling. Deze ontwikkelingen pleiten voor een mogelijke toekomstige gescheiden inzameling van luiers en incontinentieafval.

5.2 Aandeel in restafval

Afbeelding 1: Samenstelling huishoudelijk restafval in Maastricht

Het restafval van Maastricht (114 kg/inwoner) bestaat ondanks de goede scheidingsresultaten nog voor een groot deel uit GFT-afval (49%), kunststof verpakkingen (10%), oud papier en karton (8%), textiel (3%) en metaal (3%). Bij deze grondstoffen ligt dan ook het grootste

potentieel om de hoeveelheid restafval verder te reduceren. Op weg naar een afvalloze stad in 2030 zal de aandacht dan ook vooral op het ‘delven’ van deze grondstoffen gericht zijn.

5.3 Van inzamelmoment naar afdankmoment

In zijn algemeenheid is de huidige inzamelstructuur van Maastricht erop gericht om de inzameling van de verschillende huishoudelijke afvalstromen zo effectief en efficiënt mogelijk uit te voeren. Echter, voor een afvalloos Maastricht zullen we meer moeten aansluiten op de omstandigheden en belevingswereld van onze inwoners, ofwel het moment waarop onze inwoners zich van hun afval willen ontdoen. Kortom, we moeten van inzamelmoment naar afdankmoment!

Het afdankmoment (wat, waar, wanneer en hoeveel) is in onderstaande afbeelding in beeld gebracht.

	ltr/inw/wk	waar	wanneer	probleem
GF	2,7	keuken	dagelijks	snel stank
INCO/luiers	3,0	badkamer/wc	dagelijks	snel stank, ruimte
Plastics	25,0	keuken	dagelijks	stank, ruimte
Metalen	1,3	keuken	wekelijks	stank
Drankkarton	0,5	keuken	wekelijks	stank
Glas	2,1	keuken	wekelijks	ruimte
REStafval	0,5	badkamer/wc	incidenteel	hygiëne
Papier/Karton	18,8	huis	incidenteel	ruimte
Voorwerpen	0,5	huis	incidenteel	ruimte
KCA	0,01	huis	incidenteel	"ongewoon"
Kringloop	veel	huis	incidenteel	ruimte, zwaar
Bouwafval	veel	huis	incidenteel	ruimte, zwaar
Tuinafval	veel	tuin	incidenteel	ruimte, zwaar

Afbeelding 2: Afdankmoment en -plek, hoeveelheid en mogelijk probleem van huishoudelijke afvalstromen. Bron: Onsburo

De belangrijkste conclusies naar aanleiding van deze afbeelding zijn dat:

- Keukenafval en luiers dagelijks vrij komen en kunnen leiden tot stankoverlast waarbij voldoende opslagruimte voor luierafval een probleem kan zijn;
- Kunststof verpakkingen dagelijks, in grote volumes vrij komen, voldoende opslagruimte daarbij een probleem kan zijn en het afval kan leiden tot stankoverlast (etenresten). Mogelijk stankoverlast speelt ook een rol bij metalen voedselverpakkingen en drankkartons;
- Restafval (dat echt niet recyclebaar is) slechts incidenteel in kleine volumes vrijkomt maar hygiëne (denk aan medisch afval als pleisters en verband) hierbij een belangrijk aandachtspunt is.

Verder is van belang op te merken dat uit diverse afvalenquêtes en gebruikersonderzoeken blijkt dat 60% van de ondervraagden burgers meer afval wil scheiden, indien alles aan huis wordt opgehaald¹⁷. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt in het algemeen dat het gemak van een inzamelsysteem bepalend is voor de burger en diens afvalscheiding.

¹⁷ Bewonersonderzoeken in pilotgemeenten zoals Horst aan de Maas, Waalre, Veldhoven, Nuenen, Bladel, Reusel-De Mierden, Laarbeek

5.4 De aan te pakken afvalstromen

Op basis van voorgaande informatie zal Maastricht zich de komende jaren vooral richten op onderstaande afvalstromen, waarbij de inzameling meer en beter wordt afgestemd op het afdankmoment. Hierdoor zullen onze inwoners de afvalinzameling als meer gebruiksvriendelijk ervaren waardoor deze ook als meer vanzelfsprekend gezien wordt. De wijze waarop de inzameling en verwerking van onderstaande afvalstromen wordt verbeterd, staat beschreven in het volgende hoofdstuk.

Afvalstroom	Kenmerk				
	Waardevol	Wordt nog onvoldoende gescheiden	Levert snel stankoverlast op	Komt hoogfrequent vrij	Komt in grote volumes vrij
GFT-afval	+ ¹⁸	++	++	++	+/-
PMD	++	+	+	++	++
Luiers/INCO	+/-	++	++	++	++
Elektronisch afval	++	+	-	-	+/-
Kringloopgoederen/spullen	++	+	-	-	+/-
Textiel	++	+	-	-	+/-
Grof vuil	+	++ ¹⁹	-	-	+

Tabel 6: De aan te pakken afvalstromen en hun kenmerken

¹⁸ De verwachting is dat na de komende beleidsperiode 2016-2020 de verwaarding van het GF-afval met nog grotere stappen zal plaatsvinden

¹⁹ 75% van het bijgeplaatste afval bij milieuperrons bestaat uit grof vuil dat thuis hoort op het milieupark of de kringloopwinkel. Bron: Sorteeraanlyse bijgeplaatst afval, 2015.

6 Samen aan de slag

6.1 Cocreatie

In het coalitieakkoord 2014–2018 is de ambitie vastgelegd dat buurten, wijken en inwoners intensief worden betrokken bij het gemeentelijk beleid. Eén van de beleidsvelden die bij uitstek de burger raakt, is het afvalbeleid (zie ook paragraaf 1.2). Hierom is bij de formulering van dit strategische beleidsplan de burger op een tweetal manieren geconsulteerd; via de stadsronde in mei 2015 en via de speciaal daarvoor ingerichte webpagina ‘afvalloosmaastricht’.

Omdat we voor de uitvoering van dit plan nog meer dan voorheen aansluiting willen zoeken bij de omstandigheden en belevingswereld van onze inwoners, gaan we bij de operationele uitwerking van dit plan een verdergaande vorm van burgerparticipatie toepassen. Door middel van cocreatie gaan we samen met de burgers en externe partners het meest geschikte inzamelsysteem ‘ontwerpen’ voor een afvalloos Maastricht in 2030. Cocreatie zorgt voor een echt commitment aan het doel waardoor de kans op een succesvolle uitvoering van het afvalbeleid wordt vergroot. Ervaring leert dat als inwoners werkelijk invloed kunnen uitoefenen op de elementen van “hun systeem” zij de ambassadeurs worden en de gekozen weg enthousiast uitdragen en verdedigen naar medebewoners in de wijk.

Cocreatie is een intensief proces waarbij de deelnemers niet alleen invloed hebben op het proces maar dus ook op het resultaat (burgerparticipatie in de zin van “meedenken en meedoen”). Het gaat immers om gezamenlijk gedragen oplossingen. Belangrijk daarbij is dat alle co-creators gelijkwaardig zijn, zich kwetsbaar durven op te stellen en zonder oordeel naar elkaar, samen kunnen ontdekken wat de mogelijke uitkomsten zijn. De gemeente zal het proces zodanig begeleiden dat een veilige omgeving wordt gecreëerd om dit te kunnen doen. Verder is het van belang om bij cocreatie goed van te voren aan te geven waar het wel en niet over gaat. De gemeente doet een open voorstel maar definieert van te voren wel helder de grenzen. Die grenzen staan in onderstaande paragraaf aangegeven. Uiteindelijk beslist de raad – in 2018 – wat er met de voorstellen uit de cocreatie vanaf 2019 gebeurt.

6.2 Pilots

Zoals in paragraaf 5.4 aangegeven, zullen we ons de komende jaren om onderbouwde redenen richten op een aantal afvalstromen waarbij we door middel van cocreatie met onze inwoners (en andere externe partners) gaan ontdekken op welke manier we deze afvalstromen het beste kunnen inzamelen. De onderzoeksvraag die de cocreatiegroepen meekrijgen luidt als volgt:

Ontwerp het meest geschikte inzamelsysteem, zodat er een optimale mix wordt bereikt tussen de volgende doelstellingen:

- a. Milieu: een systeem dat leidt tot zo weinig mogelijk huishoudelijk restafval, met uitzicht op geheel (rest)afvalloos in 2030 + dat een maximaal milieuhygiënisch rendement van afvalstromen oplevert.
- b. Dienstverlening: een systeem dat als makkelijk en haalbaar door burgers wordt ervaren + waarbij maatwerk voorgesteld kan worden binnen het streven naar zoveel mogelijk uniformiteit.
- c. Kosten: een systeem dat kostenefficiënt is + dat maximaal financieel rendement van afvalstromen oplevert.
- d. (Sociale) werkgelegenheid: een systeem waarbij de inzameling, sortering en verwerking van afvalstromen zoveel mogelijk (sociale) werkgelegenheid oplevert + waarbij die werkgelegenheid zoveel mogelijk lokaal / regionaal ingevuld wordt.

Deze onderzoeksvraag laten we los op de onderstaande pilots:

Pilot 1: De (financiële) ladder op met GF en T.

- Doel:** Betere scheiding van GFT zodat het aandeel GFT per 2020 in het restafval met minimaal 50% wordt verlaagd (ten opzichte van het jaar 2014) en GFT zo hoogwaardig mogelijk wordt gerecycled, op een zo lokaal mogelijk niveau.
- Inhoud:** Het huidige restafval bestaat voor het grootste deel (49,2%) nog uit GFT-afval. GF(+etensresten) kan hoogstwaarschijnlijk op termijn hoogwaardiger met een financiële opbrengst in plaats van kosten verwerkt worden (zie ook paragraaf 5.1). Hierom wordt het uitgangspunt in deze pilot om GF en T apart in te zamelen. Samen met de bewoners onderzoeken en testen welke inzamelmethode hiervoor het best geschikt is. We besteden daarbij speciale aandacht aan wijken en hoogbouwcomplexen met een zwakke sociale cohesie, waarbij we onderzoeken of en welke (financiële) prikkelmecanismen we kunnen toepassen om afvalscheiding te stimuleren. Deze pilot wordt de belangrijkste pilot in deze beleidsperiode, daar bij GFT-afval het grootste potentieel ligt voor een betere scheiding en het sluiten van de kringloop.
- Proefgebied:** Verschillende proefgebieden zoals binnenstad, hoogbouw met grote en kleine huishoudens, grote en kleine woonoppervlakten, sterke en zwakke sociale cohesie en laagbouw met kleine en grote tuinen.
- Partners:** Wijkraden, Attero, woningbouwcorporatie(s), supermarkten, gemeenten Valkenburg en Meerssen.

Pilot 2: Het sluiten van de luierketen

- Doel:** Luiers en incontinentiemateriaal op een hygiënische, gemakkelijke maar vooral ook anonieme manier (zonder schaamtegevoelens) gescheiden inzamelen, met een maximaal scheidingsresultaat (minimaal 50% per 2020), als voorbereiding op het operationeel worden van de recycling van luiers en incontinentiemateriaal.
- Inhoud:** Samen met de bewoners onderzoeken en testen we op welke manier we luiers en incontinentiemateriaal het beste kunnen inzamelen. Deze pilot wordt samen met pilot 1 gehouden omdat GF(+etensresten) en luiers/incontinentiemateriaal dezelfde kenmerken hebben; ze komen dagelijks vrij en kunnen snel leiden tot stankoverlast. Oplossingen (inzamelsystemen) zullen dan ook in dezelfde lijn liggen. Daarbij kunnen synergievoordelen behaald worden door de inzameling van deze twee afvalstromen zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen.
- Proefgebied:** Dezelfde proefgebieden als pilot 1.
- Partners:** Wijkraden, Attero, woningbouwcorporatie(s), seniorenverenigingen, huisartspraktijken, apothekers, kinderdagverblijven, peuterspeelzalen, kraamhulp, gemeenten Valkenburg en Meerssen.

Pilot 3: Alles van een draadje & alles met een draadje.

- Doel:** Maximale gemeentelijke regie op de textielinzameling en –verwerking, zodat textiel op een zo hoogwaardige manier wordt verwerkt met een maximaal scheidingsresultaat (minimaal 50% per 2020) en zo veel mogelijke financiële en maatschappelijke voordelen voor de Maastrichtse samenleving. Nevendoel is het onderzoeken van synergievoordelen door een gecombineerde inzameling van textiel met kleine kringloopgoederen, zoals bijvoorbeeld elektrische apparaten, boeken en speelgoed.
- Inhoud:** In deze pilot wordt onderzocht welke inzamelmethode(n) voor textiel, mogelijk, c.q. bij voorkeur samen met andere kleine kringloopgoederen, het meest geschikt is (zijn) voor het behalen van een maximaal inzamelresultaat en financieel / maatschappelijk rendement. Een van de mogelijke opties is de BEST+-tas (textielinzameling in een zak samen met andere kleine

kringloopgoederen zoals elektrische apparaten, boeken en speelgoed) naar het concept van de reinigingsdienst Rd4.

Proefgebied: Nader te bepalen.

Partners: Wijkraden, Rd4, huidige (legale) textielinzamelaars, Kringloopbedrijven, Wecycle, Weelec, MTB, gemeenten Valkenburg en Meerssen, detailhandel.

Pilot 4: Grof vuil bestaat niet (als je het demonteert).

Doel: Een gebruiksvriendelijk inzamelsysteem voor grof vuil zodat de illegale dump van dit afval in 2020 minimaal gehalveerd wordt (ten opzichte van 2015) en het ingezamelde afval zoveel mogelijk wordt hergebruikt of gerecycled.

Inhoud: Samen met bewoners onderzoeken we op welke manier we grof vuil het beste kunnen inzamelen, zodat er geen behoefte meer is dit afval illegaal te dumpen (o.a. bij de milieuperrons) en deze afvalstroom een maximaal milieuhygiënisch en financieel rendement oplevert. Bij het vormgeven van de pilot samen met de inwoners, kan gedacht worden aan de inzamelwijze (halen/brengen), de inzamelfrequentie (bij een haalsysteem) als ook aan financiële prikkels (tarifiering).

Proefgebied: Deze pilot is aanvullend op pilot 3 omdat het hier gaat om grof (herbruikbare) afval dat niet in een tas (of bak) past. Deze pilot vindt hierom bij voorkeur in hetzelfde proefgebied als pilot 3 plaats.

Partners: Wijkraden, MTB, Kringloopbedrijven, gemeenten Valkenburg en Meerssen, lokale/regionale sorteer- en recyclebedrijven, detailhandel.

Pilot 5: Spullen (niet productherbruikbaar)

Doel: Het ontwerpen van een inzamelsysteem voor niet-productherbruikbare spullen met als doel maximale waardecreatie van deze afvalstroom.

Inhoud: Voor het gescheiden aanbieden van productherbruikbare spullen zoals kringloopgoederen zijn in de gemeente al inzamelvoorzieningen aanwezig (kringloopwinkels, aan huis ophalen van kringloopgoederen, milieuparken). Maar wat te doen met spullen die niet meer als product herbruikbaar zijn zoals een kapotte paraplu of gebroken servies? Deze spullen belanden nog vaak bij het restafval omdat er geen inzamelvoorziening voor is, terwijl deze wel nog zeer geschikt zijn voor materiaalhergebruik. In deze pilot proberen we inzicht te krijgen in hoe deze afvalstroom het beste ingezameld kan worden op basis waarvan Maastricht de laatste stappen kan nemen in het streven naar een afvalloze stad in 2030.

Proefgebied: Nader te bepalen. Bij voorkeur hetzelfde proefgebied als pilot 3 en 4.

Partners: Wijkraden, MTB, Weelec en andere lokale/regionale sorteer- en recyclebedrijven.

Pilot 6: Restafvalvrij

Doel: Inzicht in de (op te lossen) knelpunten die spelen in de dagelijkse praktijk bij de afvalinzameling in huis, in het streven naar een (rest)afvalloze stad.

Inhoud: Voor deze pilot zoeken we intrinsiek gemotiveerde inwoners die de uitdaging willen aangaan om 100 dagen restafvalvrij te leven en dus de restafvalzak achterwege te laten. De gemeente zal daarbij dienen als hulplijn bij vragen als "Wat te doen met ...?". Deze pilot zal inzicht geven in welke afvalstromen een 'probleem' opleveren c.q. waar nog geen of onvoldoende voorzieningen voor zijn in het streven naar een (rest)afvalloze stad. Op basis van die informatie kan Maastricht na afloop van dit beleidsplan de volgende stappen zetten voor het bereiken van haar ambitie in 2030.

Proefgebied: Geen specifiek proefgebied maar een groep gemotiveerde inwoners die enthousiast is en graag de uitdaging wil aangaan.

Partners: CNME, milieuorganisaties, onderwijsinstellingen.

6.3 P+MD is PMD geworden

Naast bovenstaande pilots is Maastricht per 1 januari 2016 in de gehele gemeente Plastic verpakkingen, Metalen verpakking en Drankenkartons (PMD) gecombineerd gaan inzamelen. Dit betekent voor onze inwoners dat ze plastic verpakkingen (P) niet apart meer hoeven te houden van metalen verpakkingen en drankenkartons (MD), maar PMD gezamenlijk kunnen aanbieden op het milieuperron. Dit maakt het afval scheiden makkelijker en zal ook zorgen voor minder PMD in het restafval. PMD gecombineerd inzamelen is daarbij ook efficiënter waardoor bespaard kan worden op de logistieke kosten. Het gezamenlijk inzamelen en nasorteren heeft daarentegen geen consequenties voor de kwaliteit van de herbruikbare grondstoffen.

6.4 Restafvalinzameling

Restafval kan in Maastricht met een gemeentelijke tariefzak van 25 liter of 50 liter tweewekelijks (laagbouw) dan wel wekelijks (hoogbouw en centrum) aan de straat worden gezet. Daarnaast staan bij een aantal hoogbouwlocaties ondergrondse restafvalcontainers waar bewoners met behulp van een speciale afvalpas te allen tijde gebruik van kunnen maken.

Deze hoge service maakt het inwoners makkelijk om hun restafval aan te bieden. Omdat geen grote hoeveelheden restafval per inzamelronde worden aangeboden – mede door de tariefzak – zijn de inzamelkosten per ton restafval in Maastricht hoger dan in vergelijkbare gemeenten. Zie ook hoofdstuk 3 en bijlage 3. Tijdens de pilots zal dan ook – naast de inzameling van herbruikbare grondstoffen – de restafvalinzameling ter sprake worden gebracht. Met onze inwoners bespreken we welke service passend is voor de restafvalinzameling, met als doel een verdere reductie van het aanbod restafval en een efficiënte inzameling tegen zo laag mogelijke kosten.

6.5 Communicatie

In de inleiding is al aangegeven dat de burger een cruciale rol vervult in het streven naar een circulaire economie. Hij/zij is immers als consument producent van afval en scheidt als ontdoener (al dan niet) het afval en biedt zo grondstoffen en restafval aan. Bij de uitvoering van dit plan zijn bewustwording en betrokkenheid van onze inwoners dan ook bepalend voor het gewenste gedrag en het uiteindelijk bereiken van de doelstellingen.

Ondanks alle voorlichting over afvalscheiding blijft de burger echter soms in twijfel. Regelmatig wordt de opmerking gehoord “maar uiteindelijk belandt alles toch op één hoop”. Communicatie over het belang van goede scheiding, maar vooral ook over de verwerking en de toepassing van de gescheiden grondstoffen, is daarom van cruciaal belang voor het gewenste gedrag. Terugkoppeling over de behaalde resultaten (milieu, kosten, werkgelegenheid) houdt onze inwoners daarbij enthousiast om hun gewenste gedrag voort te zetten, of geeft het laatste duwtje in de gewenste richting.

Aan het begin van de planperiode zal een communicatieplan worden opgesteld. Hoofddoel van dit plan is om bewustwording te kweken bij de burger van de waarde van afval, de noodzaak tot preventie, hergebruik en recycling en de rol van de Maastrichtenaar als grondstoffenleverancier. De communicatie wordt daarbij zoveel mogelijk afgestemd op landelijke campagnes en in gezamenlijkheid met buurgemeenten uitgevoerd.

Verder worden bij de uitvoering van dit plan onze inwoners nadrukkelijk betrokken door samen met hen (en externe partners) het meest geschikte inzamelsysteem te ‘ontwerpen’ voor een

afvalloos Maastricht in 2030. Dit vindt plaats tijdens de uitvoering van de pilots. Deze persoonlijke contacten zorgen voor betrokkenheid, bewustwording en dus draagvlak.

6.6 Monitoring

Monitoring is van belang om de voortgang te meten, eventueel beleid bij te stellen en om onze inwoners te informeren over de behaalde resultaten. Bij iedere pilot wordt hierom een zogenaamde nul- en effectmeting gehouden waarbij onder andere de volgende aspecten worden gemeten:

- Milieu: ingezamelde hoeveelheden grondstoffen en restafval, inclusief samenstelling van het restafval. Alsook de beeldkwaliteit (illegale dump huishoudelijk afval / zwerfafval).
- Kosten: inzamel-, sorteer- en verwerkingskosten, als ook incidentele kosten zoals aanschaf inzamelmiddelen, communicatie- en onderzoekskosten.
- Dienstverlening: tevredenheid van de inwoners over het inzamelsysteem.
- Werkgelegenheid: toename (sociale) werkgelegenheid op lokaal en regionaal niveau.

Daarnaast zal, op weg naar het jaar 2030, het bereiken van de lange termijn ambitie jaarlijks worden gemeten en met onze inwoners worden gecommuniceerd:

- Hoeveel kg restafval hebben de inwoners van Maastricht nog?
- Hoeveel procent van het huishoudelijk afval wordt gerecycled?

Parallel daaraan:

- Hoe ontwikkelt het kostenniveau zich (afvalstoffenheffing en zakkenprijs)?
- Hoe ontwikkelt het service- en dienstverleningsniveau zich?
- Hoe ontwikkelt het werkgelegenheidsniveau zich?

6.7 Planning

De planperiode van dit beleidsplan betreft vijf jaar, van 2016 t/m 2020. Daarna volgen nog twee planperiodes van vijf jaar, gericht op het behalen van de ambitie “Maastricht afvalloos” in 2030.

Het voorliggend plan is voornamelijk gericht op het in samenspraak met de inwoners (“cocreatie”) ontwerpen van de meest optimale inzamelmethodieken voor de diverse afvalfracties, waarna we deze, via pilots, gaan testen in relevante wijken of stadsdelen. Na evaluatie van deze pilots kunnen in 2018 door de raad besluiten worden genomen over stadsbrede uitrol die dan vanaf 2019 plaats kan vinden. Daarbij kan overigens – als dat past bij het behalen van de ambitie in 2030 - sprake zijn van diverse systemen (“maatwerk”) per afvalfractie.

Wat betreft de pilots wordt er een onderscheid gemaakt tussen de pilots die tot doel hebben om de “eerste grote stappen te zetten” (pilots 1 t/m 4) en de pilots die tot doel hebben “de laatste moeilijke kleine stappen” te zetten (pilots 5 en 6). Vandaar ook de doelstelling om in 2020 al de helft van de ambitie op weg naar 2030 al te hebben gerealiseerd en tussen 2021 en 2030 in te zetten op de laatste reductie van de hoeveelheid restafval.

Globaal ziet de planning van dit beleidsplan er als volgt uit:

2016

- Opstellen communicatieplan.
- Opstellen uitvoeringsplannen voor de pilots 1 t/m 4 (in samenspraak met inwoners).
- Waar mogelijk / wenselijk al start van één of meerdere pilots.

2017

- Uitvoering van de pilots 1 t/m 4 in relevante delen van de stad.

2018

- Evaluatie van de pilots 1 t/m 4.
- Planvorming voor stadsbrede uitrol.
- Besluitvorming over stadsbrede uitrol en vertaling in de begroting voor 2019 e.v..

2019

- Stadsbrede uitrol van de nieuwe inzamelmethodieken.
- Opstellen van uitvoeringsplannen voor de pilots 5 en 6.
- Uitvoering van de pilots 5 en 6.

2020:

- Eerste mijlpaal: check of de gestelde (tussen-)doelen voor 2020 behaald zijn.
- Evalueren van de pilots 5 en 6 (gericht op de nieuwe planperiode).
- Voorbereiding van het nieuwe beleidsplan huishoudelijk afval 2021-2025.

Onderstaand is de planning schematisch weergegeven.

	Actie	Jaar				
		2016	2017	2018	2019	2020
1.	Opstellen communicatieplan					
2.	Vorbereidingsfase pilot 1 t/m 4					
3.	Uitvoering pilots 1 t/m 4					
4.	Evaluatie pilots 1 t/m 4					
5.	Besluitvorming stadsbrede uitrol + vertaling in begroting 2019 e.v..					
6.	Stadsbrede uitrol nieuwe inzamelmethodieken					
7.	Vorbereidingsfase + uitvoering pilots 5 en 6					
8.	Evaluatie pilots 5 en 6					
9.	Vorbereiding beleidsplan huishoudelijk afval 2021 – 2025					

Tabel 7: Planning uitvoering beleidsplan huishoudelijk afval 2016-2020

6.8 Financiën

Het feit dat we inzetten op cocreatie met inwoners en op het proefdraaien met pilots voordat we overstappen op stadsbrede invoering van andere systemen en methodieken, heeft als grote voordelen dat er én samen met inwoners iets wordt ontworpen (daardoor ontstaat draagvlak) én dat er ook – in specifieke, relevante delen van de stad – proefgedraaid wordt (daardoor ontstaat er expertise, ervaring en mogelijkheden voor efficiënt maatwerk).

Gevolg is echter ook dat nu niet precies aangegeven kan worden welke inzamelsystemen en –methodieken er uit zullen rollen per 2019 en wat dat exact gaat kosten. In financieel opzicht is daardoor sprake van een tweetal fases gedurende de planperiode 2016-2020.

Verkenningfase: 2016-2018

Vorbereiden, uitvoeren en evalueren van pilots 1 t/m 4. De kosten hiervoor zijn reeds opgenomen in de vastgestelde begroting voor 2016 e.v..

Uitrolfase: 2019-2020

Stadsbrede uitrol van inzamelsystemen en –methodieken naar aanleiding van de evaluatie van pilots 1 t/m 4 en de besluitvorming daarover in de gemeenteraad. Bij de op- en vaststelling van de begroting 2019 zullen de financiële consequenties van deze uitrol verwerkt worden.

Bijlage 1

Lopende contracten

Huidig contract

Optie verlenging contract

Activiteit	Huidige contractpartner	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	exacte einddatum huidig contract
Verwerken huishoudelijk restafval	Attero									31-dec-18
Verwerken GFT-afval	Attero									31-dec-18
Sorteren en vermarkten PMD	Kunststof Hergebruik									31-dec-16
Gemeenschappelijke Regeling Geul en Maas	Meerssen en Valkenburg									31-dec-18
Inzameling kringloopgoederen	Kringloop Zuid									31-mei-16
Inzameling AEEA	Kringloop Zuid									31-mei-16
Verwerking AEEA	Wecycle									31-dec-17
Verwerken OPK milieuparken GR Geul en Maas	Peters Papierhandel B.V.									31-aug-16
Verwerken OPK overig	Sita Recycling Services									31-dec-16
Verwerken glas	Sita Recycling Services									31-dec-19

Bijlage 2

Inzamelstructuur

In onderstaande tabel is de fysieke inzamelstructuur (peiljaar 2015) weergegeven, aangevuld met de afvalstromen waarvan de Activiteitenregeling milieubeheer aangeeft dat deze door de burgers gescheiden moeten kunnen worden aangeboden.

Afvalstroom		Halen			Brenge	
		Bewoners van	Middel	Frequentie	Milieu-perron	Milieu-park
huishoudelijk restafval	HRA	laagbouw	tariefzak	2-wekelijks		x
		hoogbouw ^{[1], [2]}	tariefzak	wekelijks		x
		gemeente	(vuilnis)zak			x
groente-, fruit- en tuinafval	GFT	laagbouw	minicontainer	2-wekelijks		
		hoogbouw ^[1]	emmer	wekelijks		
			(vuilnis)zak			x
oud papier en karton	OPK		doos	maandelijks	x	x
plastic/kunststof verpakkingen	P				x	x
metalen en drankkartons	MD				x	x
verpakkingsglas	glas				x	x
textiel en schoeisel	textiel			3-maandelijks		x
klein chemisch afval	KCA		KCA-box	3x per jaar		x
grof huishoudelijk restafval	GHRA			op afroep		x
elektrische en elektronische apparaten	EEA					x
asbest						x
C-hout						[3], [6]
gasflessen, brand-blussers, drukhouders						[3]
grond schoon						x
A-/B-hout						x
banden van voertuigen						x
dakafval						x
polystyreen schuim	EPS					x ^{[3], [6]}
steenachtig (geen asfalt, geen gips)						x ^[7]
gips						x ^[4]
grof tuinafval	GTA					x
harde kunststoffen						x
matrassen						x ^{[4], [6]}
metalen						x
vlakglas						x
afgewerkte olie						x ^[5]
Kringloopgoederen (herbruikbaar)				op afroep		x ^[8]
kringloopgoederen (niet herbruikbaar)						x ^{[5], [6]}

[1]: inclusief centrum.

[2]: op diverse locaties staan ondergrondse containers waar de bewoners hun restafval kunnen aanbieden.

[3]: deze afvalstroom kan (nog) niet gescheiden worden aangeboden, maar dit is wel een verplichting uit de Activiteitenregeling milieubeheer.

[4]: als [3] met daarbij dat deze niet geldt als op een redelijke termijn op een andere wijze eenzelfde niveau van afvalscheiding wordt gerealiseerd.

[5]: deze afvalstroom kan gescheiden worden aangeboden, maar dat is geen verplichting uit de Activiteitenregeling milieubeheer.

[6]: wordt ingenomen als grof huishoudelijk restafval.

[7]: betreft schoon puin, vuil puin dient bij een erkende verwerker te worden aangeboden.

[8]: kan ook worden aangeboden bij Kringloop Zuid

Bijlage 3

Landelijke Benchmark Huishoudelijk Afval, peiljaar 2014.

Milieu

Afvalscheidingsresultaten (in kg per inw. en %)

Huishoudelijk afval totaal	Maastricht 2014	Benchmark KLASSE B	Maastricht t.o.v. KLASSE B
Hoeveelheid restafval totaal	114	216	●
Afvalscheiding% totaal	72%	55%	●
Fijn huishoudelijk afval			
Hoeveelheid fijn restafval	102	194	●
Afvalscheiding% fijn huishoudelijk afval	66%	48%	●
Groente-, fruit- en tuinafval	83	76	●
Oud papier en karton	60	55	●
Kunststof verpakkingen	16,8	9,8	●
Glas verpakkingen	29,7	20,6	●
Textiel	2,0	4,2	●
Klein chemisch afval	1,0	1,2	●
Metalen verpakkingen	4,9	6,0	●
Drankenkartons	5,1	2,3	●
Blad	-	8,3	☆
Luiers	-	1,5	☆
Grof huishoudelijk afval			
Hoeveelheid grof restafval	11	23	●
Afvalscheiding% grof huishoudelijk afval	89%	78%	●
Grof tuinafval	14,5	16,9	●
Bruikbaar huisraad	6,5	4,1	●
Metalen	2,6	3,8	●
Elektr(on)ische apparaten	4,5	4,7	●
Hout	19,6	21,8	●
Puin	25,0	21,0	●
Overig gescheiden GHA	20,3	17,3	●

Dienstverlening

Dienstverleningsniveau

	Maastricht 2014	Benchmark KLASSE B	Maastricht t.o.v. KLASSE B
Inzameling grondstoffen	138	138	
Inzameling restafval	50	43	
Milieustraat	119	97	
Totaal score dienstverlening	307	274	

Haften aan huis (aantal ophaalrondes per jaar)

	Maastricht Dekking%	Maastricht Ophaalrondes*	Benchmark KLASSE B	Maastricht t.o.v. KLASSE B
Restafval	98%	38	28	
Groente-, fruit- en tuinafval	100%	35	29	
Old papier en karton	100%	12	17	
Kunststof verpakking afval	0%	0	22	
Glas	0%	0	26	
Textiel	100%	4	5	
Metalen verpakkingen	0%	0	26	
Drankenkartons	0%	0	26	

* gemiddeld aantal ophaalrondes

Verzamelcontainers (voorzieningdichtheid)

	Maastricht Dekking%	Maastricht Dichtheid	Benchmark KLASSE B	Maastricht t.o.v. KLASSE B
Restafval	2%	35	33	
Groente-, fruit- en tuinafval	0%	0	28	
Old papier en karton	100%	475	1149	
Kunststof verpakking afval	100%	889	2279	
Glas	100%	491	508	
Textiel	100%	0	1468	
Metalen verpakkingen	100%	889	2551	
Drankenkartons	100%	889	3735	
Luiers	0%	0	1866	
Blad	0%	0	411	

Milieustraat

	Maastricht 2014	Benchmark KLASSE B	Maastricht t.o.v. KLASSE B
Aantal afvalstromen milieustraat	21	21	
Openingsuren door de week	40	38	
Openingsuren zaterdag	8	7	
Aantal huishoudens per milieustraat	18673	34080	

Kosten

Totale afvalbeheerkosten

	Kosten (in € per aansluiting)		
	Maastricht 2014	Benchmark KLASSE B	Maastricht t.o.v. KLASSE B
Directe kosten inzameling	€ 124	€ 102	●
Directe kosten verwerking	€ 20	€ 49	●
Indirecte kosten	€ 82	€ 31	●
Vergoedingen (Afvalfonds)	€ 19	€ 14	●
Totale afvalbeheerkosten	€ 207	€ 109	●

Directe kosten inzameling

	Kosten (in € per aangesloten aansluiting)			Kosten (in € per ton)		
	Maastricht 2014	Benchmark KLASSE B	Maastricht t.o.v. KLASSE B	Maastricht 2014	Benchmark KLASSE B	Maastricht t.o.v. KLASSE B
Restafval	€ 32	€ 29	●	€ 134	€ 94	●
Groente-, fruit- en tuinafval	€ 27	€ 21	●	€ 150	€ 95	●
Oud papier en karton	€ 18	€ 10	●	€ 135	€ 84	●
Kunststof verpakkingen	€ 15	€ 10	●	€ 401	€ 414	●
Glas verpakkingen	€ 5	€ 4	●	€ 82	€ 72	●
Textiel	€ 0,0	€ 0,9	●	€ 0	€ 111	●
Klein chemisch afval	€ 0,4	€ 1,7	●	€ 190	€ 529	●
Metalen verpakkingen	€ 2,2	€ 1,2	●	€ 202	€ 98	●
Drankenkartons	€ 2,2	€ 1,1	●	€ 195	€ 193	●
Grof afval halen	€ 0	€ 6	●			
Milieustraat	€ 22	€ 17	●			

Directe kosten verwerking (incl. op- en overslag)

Restafval	€ 15	€ 42	●	€ 65	€ 95	●
Groente-, fruit- en tuinafval	€ 7	€ 12	●	€ 36	€ 50	●
Oud papier en karton	-€ 15	-€ 9	●	-€ 110	-€ 71	●
Kunststof verpakkingen	€ 0	€ 0	●	€ 0	€ 13	●
Glas verpakkingen	-€ 1	-€ 1	●	-€ 18	-€ 10	●
Textiel	€ 0	-€ 2	●	€ 0	-€ 249	●
Klein chemisch afval	€ 0	€ 1	●	€ 35	€ 240	●
Blik	€ 1	€ 0	●	€ 64	-€ 9	●
Drankenkartons	€ 2	€ 1	●	€ 187	€ 72	●
Grof huishoudelijk afval	€ 11	€ 8	●	€ 49	€ 37	●

Directe kosten totaal (inzameling + verwerking + op- en overslag)

Restafval	€ 47	€ 82	●	€ 200	€ 189	●
Groente-, fruit- en tuinafval	€ 34	€ 33	●	€ 186	€ 145	●
Oud papier en karton	€ 3	€ 2	●	€ 25	€ 16	●
Kunststof verpakkingen	€ 15	€ 10	●	€ 401	€ 418	●
Glas verpakkingen	€ 4	€ 3	●	€ 64	€ 65	●
Textiel	€ 0	€ 0	●	€ 0	-€ 61	●
Klein chemisch afval	€ 0	€ 2	●	€ 225	€ 582	●
Blik	€ 3	€ 1	●	€ 266	€ 92	●
Drankenkartons	€ 4	€ 2	●	€ 382	€ 250	●
Grof huishoudelijk afval	€ 34	€ 29	●			

KADERSTELLING VOOR BURGERPARTICIPATIE / CO-CREATIE

Via burgerparticipatie zal in 2016 en 2017 ingezoomd worden op optimale randvoorwaarden om de ambities van het beleidsplan huishoudelijk afval 2016-2020 – als tussenstation voor de ambitie "Maastricht afvalloos in 2030" - waar te kunnen maken.

Daarbij worden burgerpanels betrokken, die in 2016 in de vorm van "co-creatie" samen met de gemeente een viertal pilots gaan voorbereiden:

- Inzameling en verwerking van groente- fruit- en tuinafval.
- Inzameling en verwerking van luiers en incontinentiematerialen.
- Inzameling en verwerking van textiel en elektrische apparatuur (eventueel aangevuld met boeken en speelgoed).
- Inzameling en verwerking van grof huishoudelijk afval.

Deze afvalstromen worden het meest kansrijk geacht om bij te dragen aan het bereiken van de ambities in het beleidsplan. Ze zijn geselecteerd op basis van:

- het grote aandeel dat ze vormen in het huidige restafval.
- het grote waardepotentieel dat ze hebben..
- het feit dat ze qua "afdankmoment" dicht aansluiten bij de belevingswereld van burgers.

In alle vier de pilots wordt ook de inzameling van huishoudelijk restafval onder de loep genomen, in de zin van het bespreken welke service voor inzameling van dat restafval geschikt is, met als doel recycling te bevorderen.

De pilots zullen fysiek tot uitvoering worden gebracht in 2017. De burgerpanels zullen nauw bij de uitvoering betrokken blijven.

De burgerparticipatie / co-creatie bestaat uit "meedenken" (voorbereiden pilots in 2016) en "meedoen" (uitvoeren pilots in 2017). Uiteindelijk beslist de gemeenteraad in 2018, na evaluatie van de pilots, over welke systemen per 2019 ingevoerd worden.

Als kaderstelling voor die burgerparticipatie ./ co-creatie geeft de raad aan de burgerpanels de volgende onderzoeksvraag mee:

Ontwerp het meest geschikte inzamelsysteem om de ambities voor 2020 en 2030 te kunnen bereiken, waarbij een optimale mix wordt bereikt tussen de volgende doelstellingen:

- a. Milieu: een systeem dat leidt tot zo weinig mogelijk huishoudelijk restafval, met uitzicht op geheel (rest)afvalloos in 2030 + dat een maximaal milieuhygiënisch rendement van afvalstromen oplevert.**
- b. Dienstverlening: een systeem dat als makkelijk en haalbaar door burgers wordt ervaren + waarbij maatwerk voorgesteld kan worden, binnen het streven naar zoveel mogelijk uniformiteit.**
- c. Kosten: een systeem dat kostenefficiënt is + dat maximaal financieel rendement van afvalstromen oplevert.**
- d. (Sociale) werkgelegenheid: een systeem waarbij de inzameling, sortering en verwerking van afvalstromen zoveel mogelijk (sociale) werkgelegenheid oplevert + waarbij die werkgelegenheid zoveel mogelijk lokaal / regionaal ingevuld wordt.**

In principe is het uitgangspunt dat de gemeente verantwoordelijk is en blijft voor de inzameling van afvalstoffen. Dit als collectieve voorziening, ter invulling van de wettelijke zorgplicht voor afvalinzameling (conform de Wet Milieubeheer). Dat laat echter onverlet dat er mogelijkheden zijn voor "Right to Challenge"-activiteiten, waarbij burgers zelf onderdelen van de inzameling van de gemeente over nemen. Daarbij gelden wel de randvoorwaarden die de raad heeft gesteld voor Right to Challenge-activiteiten.

Gemeente Maastricht

Afvalbeleidsplan 2011-2015 gemeente Maastricht

Van afval naar grondstof!

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Juridisch kader	2
3	Ambitie: visie en doelstelling	3
3.1	Evaluatie Gemeentelijk Meerjarenprogramma Afval 2004-2008	3
3.2	Ontwikkelingen	3
3.3	Stadsvisie 2030	7
3.4	Visie afvalbeheer 2030	7
3.5	De Maastrichtse afval-doelenboom	10
4	Aanpak en maatregelen	12
4.1	Verbeteren uitstraling milieuperrons	12
4.2	Gefaseerd invoeren ondergrondse restafvalinzameling	12
4.3	Optimaliseren grofvuilinzameling aan huis	14
4.4	Toekomstig brengsysteem grofvuil	14
4.5	Terugdringen illegale dump en zwerfafval	15
4.6	Optimaliseren vergunningverlening textielinzameling	16
4.7	Herijking KCA-inzameling	16
4.8	Monitoren en optimaliseren gescheiden inzameling kunststoffen	16
4.9	Optimaliseren gft-inzameling bij hoogbouw	17
4.10	Heroverweging gescheiden luierinzameling	17
4.11	Contractbeheer overige afval componenten	18
4.12	Opstellen communicatieplan	18
4.13	Organisatie van het afvalbeheer	19
4.14	Tarievenbeleid	19
5	Kaders voor de uitvoering	21
5.1	Regie van het uitvoeringsprogramma	21
5.2	Planning en uitwerking meerjaren-programma	21
5.3	Financiële paragraaf	21
5.4	Risicoparagraaf	23

Bijlagen

1	Trends en achtergronden
2	Maastricht anno 2011

1 Inleiding

In 2004 is het Meerjarenprogramma Afval vastgesteld en dit beleidsplan is in 2007 geëvalueerd. Belangrijke beleidslijnen uit dit programma en de evaluatie zijn:

- scheiding van huishoudelijke afvalstoffen aan de bron;
- tariefdifferentiatie op basis van de gemeentelijke restzak.

De maatregelen uit deze nota zijn gerealiseerd en het huidige beleid blijkt zeer succesvol: de scheidingsresultaten zijn goed en de financiën zijn op orde. Ondanks het grote succes blijven er wensen voor verdere verbetering, met name rond de dienstverlening c.q. service naar de burgers. Om de gemeente Maastricht op nieuwe ontwikkelingen rond het afvalbeheer voor te bereiden wordt een nieuw afvalstoffenbeleidsplan opgesteld.

Een andere belangrijke aanleiding is de vergrijzende samenleving, het vergrijzende personeelbestand bij stadsbeheer en de wens om de kwaliteit van de openbare ruimte in stand te houden en zo mogelijk te verbeteren.

De hieruit voortvloeiende noodzaak van serviceverhoging en mechanisering van het afvalbeheer wordt gerealiseerd door de aanleg van ondergrondse containers voor het restafval met name bij hoogbouwgebieden en de in standhouding van de milieuperrons (glas, papier, kunststof verpakkingen, drankenkartons en blik). Met dit plan worden nu ook de kaders van de plaatsing van ondergrondse containers vastgelegd.

Een derde reden voor het aanpassen van het huidige beleid is de verplichte inzameling van kunststofverpakkingen. Tenslotte speelt ook de organisatieverandering binnen de gemeente Maastricht een rol bij het herformuleren van de huidige aanpak.

Dit document betreft het nieuwe Afvalbeleidsplan.

In hoofdstuk 2 wordt het juridisch kader geschetst van het gemeentelijk afvalbeheer. Hoofdstuk 3 presenteert middels een visie en doelstellingen de ambitie voor de gemeente Maastricht. Hoofdstuk 4 beschrijft de voorgestelde maatregelen. Hoofdstuk 5 beschrijft ten slotte de kaders voor de uitvoering.

2 Juridisch kader

De gemeente is vanuit de Wet Milieubeheer verantwoordelijk voor de inzameling van huishoudelijk afval. Het inzamelen van bedrijfsafval en overig niet-huishoudelijk afval valt niet onder deze gemeentelijke zorgplicht. Bedrijven dienen hiervoor zelf een contract met een gecertificeerd particulier inzamelbedrijf af te sluiten.

De gemeentelijke inzameltaak voor huishoudelijke afvalstoffen is verankerd in het hoofdstuk Afvalstoffen van de Wet Milieubeheer en bijbehorende uitvoeringsbesluiten. Gemeenten hebben de plicht om wekelijks het huishoudelijk afval en het (gescheiden aangeboden) GFT-afval bij elk perceel in te zamelen. Gemeenten kunnen, in het belang van een doelmatige verwijdering, bij verordening afwijken van de inzamelplicht per perceel en/of de wekelijkse inzamelrequentie.

Op grond van de Wet Milieubeheer hebben gemeenten - binnen de bij ministeriële regeling gestelde randvoorwaarden - de ruimte om 'nabij de percelen' in te zamelen, in plaats van 'bij elk perceel'. Voor het afwijken van de wekelijkse inzamelplicht geldt een inspraakverplichting. Voor grof huishoudelijk afval geldt een plicht tot inzameling bij elk perceel (zonder minimale frequentie) en de plicht om een brengvoorziening (=milieupark) al dan niet in samenwerking met andere gemeenten beschikbaar te stellen.

Volgens de Wet Milieubeheer is de minister van VROM verplicht om ten minste eenmaal in de vier jaar een afvalbeheersplan vast te stellen. Dat bevat minimaal de hoofdlijnen van het beleid voor afvalbeheer, een uitwerking van die hoofdlijnen voor afzonderlijke afvalstoffen, een calculatie van de benodigde capaciteit per beheervorm en het beleid voor in- en uitvoer van afvalstoffen. Het Landelijk afvalbeheersplan (LAP) geeft tevens invulling aan de verplichting om, op basis van aan aantal EU-richtlijnen, expliciet beleid te formuleren of bepaalde programma's op te stellen voor diverse onderdelen van het afvalbeheer.

Op grond van de Wet Milieubeheer moeten alle overheden rekening houden met het LAP2. Deze verplichting vloeit voort uit artikel 10.14 van de genoemde wet. Gemeenten treden op afvalgebied op als bevoegd gezag. Hiertoe worden in de afvalstoffenverordening regels gesteld en kunnen gemeenten in vergunningen eisen opleggen aan afvalscheiding en preventie.

Gemeenten dienen op grond van jurisprudentie inzicht te geven in de kostenopbouw van afvalstoffenheffing. Het door de VNG ontwikkelde kostenmodel wordt in Maastricht toegepast.

3 Ambitie: visie en doelstelling

Om tot een visie te komen is het enerzijds noodzakelijk kennis te nemen van het juridisch kader en anderzijds zicht te hebben op de huidige stand van zaken en recente en toekomstige ontwikkelingen. Hieronder wordt voor de huidige stand van zaken kort ingegaan op de evaluatie van het gemeentelijke Meerjaren programma afval 2004-2008. Daarna wordt in paragraaf 3.2 een aantal belangrijke ontwikkelingen in de afvalwereld geschetst die een rol spelen bij keuzes omtrent het toekomstig afvalbeheer. Paragraaf 3.3 schetst de stadvisie 2030 van de gemeente Maastricht. Hierin komen ontwikkelingen en beleidskeuzes naar voren die betrekking hebben op de leefkwaliteit in de toekomst en daarbij van invloed (kunnen) zijn op het gemeentelijk afvalbeheer. In paragraaf 3.4 wordt vervolgens een visie voor het gemeentelijk afvalbeheer gepresenteerd.

3.1 Evaluatie Gemeentelijk Meerjarenprogramma Afval 2004-2008

Eind 2007 vond een evaluatie plaats van het afvalbeleidskader van de gemeente Maastricht, het Meerjaren Programma Afval (MJA). Bijna alle maatregelen van het MJA waren reeds uitgevoerd. Een aantal punten moet nog worden opgepakt of worden afgerond. Het betreft hier met name:

- de doorontwikkeling van de inzamelmiddelen (onderzoek ondergrondse inzameling restafval en de koers van het gft-beleid);
- hernieuwde afweging luierinzameling;
- herijking textielinzameling.

In dit plan wordt nadere invulling gegeven aan deze maatregelen. In het volgende hoofdstuk wordt nader ingegaan op de te nemen maatregelen.

Belangrijk om te vermelden zijn de prestaties die de gemeente Maastricht tot op heden heeft geleverd. Zowel op het gebied van de milieuprestaties (bronscheiding) als de serviceverlening en het kostenniveau presteert Maastricht, vergeleken met gemeenten van vergelijkbare omvang en stedelijkheidsklasse, landelijk gezien bovengemiddeld tot zeer goed. Maastricht heeft in haar stedelijkheidsklasse het hoogste bronscheidingsniveau tegen bovengemiddeld service- en kostenniveau. In bijlage 2 zijn de prestaties uitvoeriger beschreven.

3.2 Ontwikkelingen

Deze paragraaf beschrijft een aantal voor de gemeente Maastricht belangrijke ontwikkelingen op het gebied van het afvalbeheer. Voor een uitgebreide uiteenzetting van deze ontwikkelingen wordt verwezen naar bijlage 1.

Verpakkingenbesluit

Het verpakkingenbesluit geeft invulling aan de producentenverantwoordelijkheid. Met dit besluit is de industrie verantwoordelijk voor het door haar op de markt gebrachte verpakkingsmateriaal. Kortweg zijn gemeenten per 1 januari 2009 verplicht naast glas en oud papier en karton ook kunststoffen in te zamelen. Voor de inzameling krijgen gemeenten via een fonds een door producenten te betalen vergoeding.

Energie uit afval

Door de sterk toegenomen aandacht voor het probleem van klimaatverandering is afval in een hernieuwd daglicht komen te staan. Afvalstoffen worden meer en meer ingezet in de strijd tegen CO₂-reductie. Nieuwe technieken zoals vergisting van het groente, fruit en tuinafval maken opwekking van energie uit afval mogelijk. Hoewel er diverse initiatieven zijn, ligt de grootste uitdaging in de economische haalbaarheid hiervan.

Herwaardering overheidsuitvoering

Bij overheidsgedomineerde inzamelaars is nog steeds een tendens waarneembaar richting verdere schaalvergroting. Deze drang naar schaalvergroting en marktwerking heeft ook een keerzijde. De afstand tot de individuele gemeente wordt letterlijk en figuurlijk groter en de binding kleiner. Daardoor kan vervreemding optreden. Op diverse plaatsen in het land is zichtbaar dat gemeenten weer meer grip willen krijgen op de uitvoering van de inzamel- en reinigingstaken. Bespeurbaar is dat de huidige financiële crisis deze revival van overheidsinvloed versterkt. Daarbij is in diverse regio's ook de tendens zichtbaar om regionaal met elkaar samen te werken.

Verruiming GFT-beleid

Inmiddels is een wetsvoorstel aangenomen door de Tweede Kamer dat gemeenten ruimere mogelijkheden biedt voor de inzameling van GFT-afval. Het is voor gemeenten mogelijk creatiever om te gaan met de plicht om GFT-afval gescheiden in te zamelen (bijvoorbeeld geen winterinzameling, bepaalde gebieden uitsluiten van gft-inzameling of alleen inzameling tuinafval).

Naast de verruiming van de gft-inzameling is ook de verwerking verruimd. De minimumstandaard voor organisch afval uit tuinen en de publieke buitenruimte wordt aangepast van 'nuttige toepassing in de vorm van materiaalhergebruik' in 'nuttige toepassing'¹. De aanleiding hiervoor ligt in een (nieuwe) LCA² studie die uitwijst dat hergebruik niet significant beter is dan verbranden als vorm van nuttige toepassing.

Mechanisering en automatisering

In toenemende mate is ook in de afvalwereld een trend van mechanisering en automatisering waar te nemen onder andere door de opkomst van de ondergrondse inzameling. Ook automatisering in de vorm van containermanagementsystemen en de verschillende vormen van diftar dragen bij aan deze ontwikkeling. De ontwikkeling zorgt voor een toenemende complexiteit (technisch) en maakt afvalbeheer kapitaalintensiever.

Kunststofinzameling

Per 1 januari 2006 is het Besluit beheer verpakkingen en papier en karton in werking getreden. Uitgangspunt van het besluit is de producentenverantwoordelijkheid voor verpakkingen. In het Besluit zijn doelstellingen opgenomen voor de gescheiden inzameling van verpakkingsstromen

¹ Feitelijk was voor de houtfractie uit groenafval de inzet als brandstof reeds toegestaan in het eerste LAP.

² LCA staat voor life cycle analysis. Een LCA studie onderzoekt de milieudruk van alle fases van een product (van de wieg tot het graf). Punten van onderzoek zijn met name grondstofwinning, productieproces, verpakkingsprocédé, distributieproces, gebruik, beheer/onderhoud en verwijdering.

die het bedrijfsleven moet behalen. Het bedrijfsleven wordt zo mede verantwoordelijk gesteld voor de op de markt gebrachte verpakkingen die uiteindelijk als afval worden verwerkt.

Na een jarenlange discussie en de uitvoering van praktijkproeven met gescheiden kunststofinzameling is het ministerie van VROM tot een akkoord gekomen met de VNG en het bedrijfsleven over de implementatie van het besluit. Op hoofdlijnen komt het akkoord erop neer dat de gemeenten de gescheiden inzameling van verpakkingen uit huishoudelijk afval zullen organiseren en dat hiervoor een vergoeding kan worden gevraagd van het bedrijfsleven. Hiervoor is een afvalfonds in het leven geroepen dat wordt gefinancierd vanuit een heffing op producten met verpakkingsmateriaal. Daarnaast wordt vanuit milieuoogpunt de recyclingdoelstelling van kunststof verhoogd van ruim 30% naar ruim 42% in 2012. De gemeenten zijn vanaf 2009 verplicht kunststof verpakkingsmaterialen gescheiden in te zamelen. Het uit het akkoord voortvloeiende uitvoeringsprotocol wordt reeds toegepast. Hierin worden de registratie van de verpakkingshoeveelheden en de uitbetalingen geregeld. Het nieuwe kabinet is voornemens de verpakkingsbelasting ten gunste te laten komen van de algemene begroting. Indien dit voornemen wordt uitgevoerd zullen van rijkswege of door het verpakkende bedrijfsleven andere financieringsbronnen nodig zijn om de gemeenten uit te betalen.

Nascheiding

Hoewel de vergoeding uit het Afvalfonds in eerste instantie is opgezet voor het vergoeden van een gescheiden inzamelstructuur voor kunststof verpakkingen, heeft de minister daarnaast gekozen een evaluatie van nascheiding te laten uitvoeren. Wanneer uit deze evaluatie blijkt dat de kosten, de opbrengst in hoeveelheid ingezameld kunststof verpakkingsafval per inwoner en de kwaliteit van het ingezamelde kunststof verpakkingsafval bij nascheiding minimaal gelijkwaardig zijn aan die van middels bronscheiding ingezameld kunststof verpakkingsafval, zullen gemeenten een vergoeding krijgen uit het Afvalfonds. Dit geldt ook voor gemeenten die na 1 januari 2010 kiezen voor een ander systeem. Er zijn enkele praktijkproeven uitgevoerd met betrekking tot nascheiding van kunststofverpakkingen. In de loop van 2011 is er meer duidelijkheid over de kosten en de effectiviteit daarvan. Bronscheiding is een bewezen en beproefde methode. Bij nascheiding moet nog blijken en aangetoond worden dat vergelijkbare resultaten op grote schaal kunnen worden gehaald.

Afvalbeheer als duurzaamheidsthema.

De afgelopen jaren besefte de overheid dat, mede geholpen door economische crises en de schaarser worden natuurlijke hulpbronnen, met name metalen en materialen uit ruwe olie en recenter de hoogwaardige metalen, het afvalbeheer een grotere duurzaamheidsimpuls kon gebruiken. Preventie en hergebruik van afval hebben niet alleen meer betrekking op de afvalinhoud zelf maar gaandeweg speelt de vermindering van de milieudruk van de totale afval - (lees:grondstof-) keten een steeds prominenter rol; het zogenaamde ketengerichte afvalbeheer.

Het cradle to cradle concept is ook gebaseerd op ketens. De provincie Limburg stimuleert het cradle to cradle concept richting bedrijfsleven. Het ambitieniveau van verschillende bedrijven richt zich ook op cradle to cradle.

Dit is een kringloop van natuurlijke hulpbronnen, via ontwerpen van producten en fabricage, naar een hoogwaardig hergebruik en dan weer naar grondstoffen.

C2C steunt ook op systemen (onder andere ecosystemen, ruimte en energie) maar C2C steunt ook op overheidssturing (sturing via geld, regels, ruimtelijke ordening).

Het ketengerichte afvalbeheer en het cradle to cradle concept hebben er definitief voor gezorgd dat afvalbeheer voortaan niet meer gestuurd wordt vanuit het reinigingsdenken maar vanuit het duurzaamheidsdenken. De sectorale aanpak is vervangen door een integrale aanpak. Afval is geen eindproduct maar afval is grondstof.

De ketengerichte benadering alsmede door de aansluiting op duurzaamheid (het redeneren vanuit kringlopen) zullen de komende jaren bepalend zijn voor de ontwikkeling van het afvalbeheer. Er is een tendens ook in Maastricht van sectoraal naar integraal denken (afvalbeheer koppelen aan mobiliteitsbeleid, energiebeleid, Ro-beleid en duurzaam bouwen Bijvoorbeeld: de locatiekeuze milieuperrons en –parken). Deze tendens zal worden vertaald in de structuurvisie (de ruimtelijke gevolgen) en het duurzaamheidskompas (de niet-ruimtelijke gevolgen). Met een goed afvalbeleid werkt de gemeente mee aan het beheersbaar maken van grondstoffenschaarste.

3.3 Stadsvisie 2030

In mei 2008 heeft de gemeente Maastricht haar Stadsvisie 2030 uit 2005 geactualiseerd. De stadsvisie beschrijft dat de dynamiek van de ontwikkelingen op drie manieren kan worden georganiseerd:

- Maastricht als cultuurstad;
- Maastricht als internationale kennisstad;
- Maastricht als sterke stedelijke woonstad.

De ontwikkeling tot een sterke stedelijke woonstad is voor het afvalstoffenbeleidsplan een belangrijk aanknopingspunt. Door te investeren in een goed leefmilieu wordt de aantrekkelijkheid van Maastricht als woonstad vergroot.

In de Stadsvisie 2030 wordt erkend dat ingewikkelde en met elkaar samenhangende ruimtelijke vraagstukken alleen kunnen worden opgelost middels een integrale en gebiedsgerichte benadering. Momenteel bereidt de gemeente Maastricht de structuurvisie voor. Dit is de ruimtelijke uitwerking van de stadsvisie waarin duurzaamheid centraal staat.

Maastricht ziet de noodzaak voor het versterken van het duurzaamheids- en gezondheidsprofiel van de stad als een kans bij het maken van de structuurvisie. Binnen alle thema's van de structuurvisie wordt duurzaamheid meegenomen. Voor wat betreft het afvalbeheer zullen de ruimtelijke gevolgen, denk hierbij aan de milieuparken en milieuperrons, landen in de structuurvisie.

3.4 Visie afvalbeheer 2030

De stadsvisie is vertaald in een milieuambitie met als lange termijn doel maximaal hergebruik van huishoudelijk afval en beperking van de groei van het aangeboden afval tot minder dan de economische groei. Daarbij zal het afvalaanbod ook worden beïnvloed door de bevolkingsontwikkeling. Binnen dit kader wordt de ambitie van de gemeente Maastricht met betrekking tot het huishoudelijk afvalbeheer als volgt geschetst:

Gemeente Maastricht wil de milieudruk in het afvalbeheer zoveel als mogelijk beperken. Het hoge niveau van afvalscheiding moet worden gehandhaafd en waar mogelijk verder uitgebouwd worden, waarbij gestreefd wordt naar een maximale benutting van de energie-inhoud van restafval en gft. De topposities die de gemeente Maastricht hierin heeft in de afvalbenchmark wil ze graag behouden.

De gemeente streeft ook naar een koplopperspositie op het gebied van service en dienstverlening naar de burger. Ingezet wordt op goede inzamelvoorzieningen met nadrukkelijke aandacht voor het gemak en de leefkwaliteit voor de burger.

De beeldkwaliteit speelt in deze situatie een belangrijke rol alsmede een verdere optimalisatie van de afvalinzameling en -verwerking hetgeen moet bijdragen aan een betere leefkwaliteit. Het principe 'de vervuiler betaalt' middels gedifferentieerde tarieven vertaald in de gemeentelijke restzak blijft hierbij leidend.

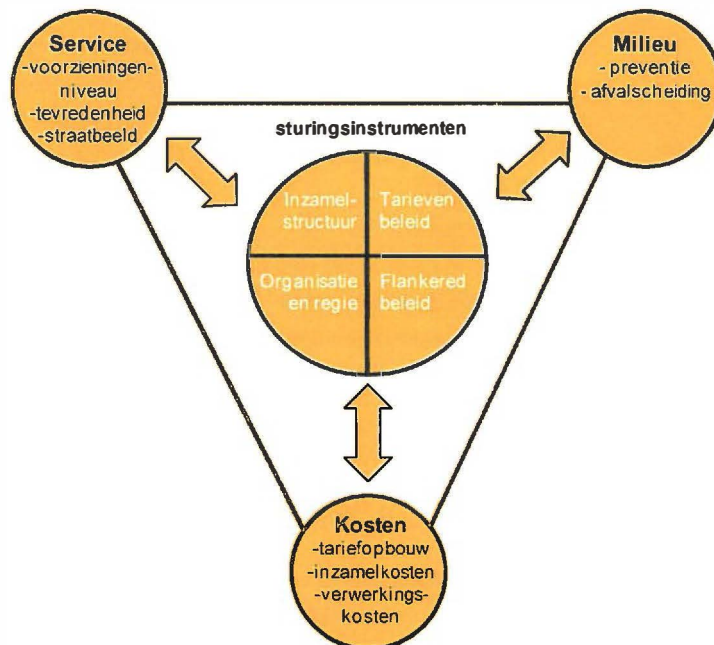
Uitgangspunt hierbij is dat op een efficiënte wijze en met gelijkblijvende kosten meer resultaat wordt behaald ten aanzien van afvalscheiding en de kwaliteit van de dienstverlening en service. Hierbij dienen ook de Arbo-normen te worden gerespecteerd.

Doelstellingen

In gemeentelijk afvalbeheer spelen drie elementen een belangrijke rol, te weten:

1. de milieuprestaties in termen van afvalhoeveelheid en scheidingsresultaat;
2. het serviceniveau in termen van dienstverlening, voorzieningen, klachten en tevredenheid;
3. het kostenniveau in termen van afvalkosten van de gemeente en de afvalstoffenheffing.

Milieu, service en kosten vormen samen de zogeheten afvaldriehoek (zie onderstaande figuur). Professioneel afvalbeleid gaat uit van heldere keuzes en een goede balans in deze afvaldriehoek.

Figuur 1: milieu, service en kosten vormen de zogeheten afvaldriehoek.

Op dit moment scoort de gemeente Maastricht op alle drie de prestatiegebieden - milieu, service en kosten- bovengemiddeld (service en kosten) tot bijzonder goed (milieu). In bijlage 2 wordt uitgebreid stil gestaan bij de huidige situatie van de gemeente Maastricht.

Het succes van het huidige afvalbeleid (bronscheidingspercentage van 65%) wil de gemeente behouden. De landelijke doelstelling ten aanzien van bronscheiding van huishoudelijk afval is 55%. Deze doelstelling is vertaald naar een doelstelling per stedelijkheidsklasse waarbij meer stedelijke gemeenten een lagere doelstelling voor bronscheiding kennen. Voor de gemeente Maastricht betekent dit een doelstelling van 53%.

Doelstelling Milieu

Gemeente Maastricht kent al jaren een bronscheiding van 65% hetgeen ze wil behouden en waar mogelijk nog verder verbeteren.

Het accent ligt de komende jaren op service. Hiermee wordt vooral de service richting de burger bedoeld. Aandacht voor klantvriendelijkheid en gemak zijn de sleutelbegrippen. Dit speelt zich af op de inzet van inzamelvoorzieningen; denk hierbij aan ondergrondse inzameling.

Daarnaast is een belangrijke rol weggelegd voor de interne afstemming en communicatie over allerlei afvalproducten en –diensten. Klantvriendelijkheid uit zich in een goede en bereikbare front-office.

Doelstelling Service

Gemeente Maastricht scoort nu hoger dan gemiddeld op dienstverlening en zet de komende tijd in op een verhoging en verbetering van het serviceniveau.

Juist doordat de gemeente voor grote keuzes staat met betrekking tot haar woningvoorraad bieden de hierbij benodigde investeringen kans voor een slimme aanpak van het gemeentelijke afvalbeheer. Samenwerking met woningbouwcoöperaties en verenigingen van eigenaren op het gebied van het ondergronds brengen van de verzamelcontainers moet leiden tot een hogere standaard in ruimtelijke beeldkwaliteit en verbetering van het serviceniveau. Door de invoering heeft een het positieve relatie met zogenaamde P90-norm.

Doelstelling Kosten

Gemeente Maastricht wil een verdere efficiencyverhoging in de totale breedte van de kostendragers van het product Afval. Het streven is om de service te verhogen en te investeren in kwaliteit tegen gelijkblijvende en zo mogelijk lagere afvalbeheerskosten en daarbij de indirecte kosten omlaag te brengen.

In eerste instantie betekent dit dat meer inzicht verkregen moet worden in de verhouding directe en indirecte kosten van het afvalbeheer. De indirecte kosten zijn deels afhankelijk van de systematiek van interne doorbelasting waar de sectoren Ruimte en Stadsbeheer vrijwel geen volledige invloed op kunnen uitoefenen. De investeringsruimte wordt verder toegelicht in de financiële paragraaf (§5.3).

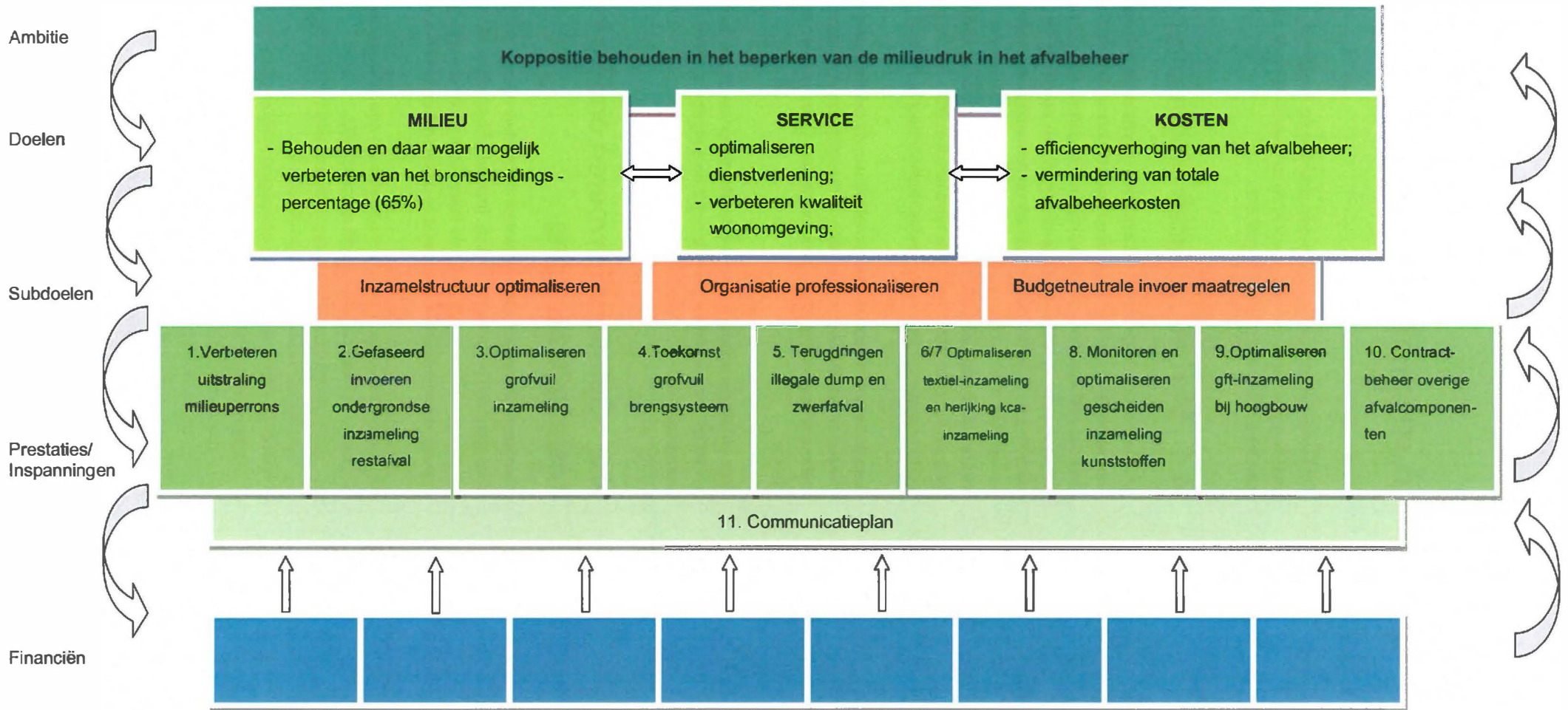
Opgemerkt wordt dat in efficiëncymaatregelen rekening wordt gehouden met de personele invulling hiervan. Dit speelt met name bij mogelijke verdere mechanisering van de afvalinzameling.

In het volgende hoofdstuk wordt een schets gegeven van mogelijke maatregelen die moeten leiden tot het realiseren van de hierboven genoemde ambities en doelstellingen.

3.5 De Maastrichtse afval-doelenboom

Zoals in de vorige paragraaf is aangegeven staan binnen de gemeente Maastricht en in het bijzonder bij de sector Ruimte belangrijke ontwikkelingen op stapel. Het is dan ook belangrijk inzicht te hebben in de toekomstige situatie tussen de relatie visie, doelen, prestaties en middelen.

De doelenboom (zie volgende pagina) brengt via een grafische weergave de rangorde van de ambities, beleidsdoelen en maatregelen duidelijk in beeld.

4 Aanpak en maatregelen

Dit hoofdstuk vertaalt de beschreven ambities en doelstellingen naar een concreet pakket aan maatregelen voor het afvalbeheer in de gemeente Maastricht. De financiële uitwerking per maatregel is te vinden in paragraaf 5.3.

4.1 Verbeteren uitstraling milieuperrons

Uit een schouw is gebleken dat circa 180 van de circa 360 ondergrondse containers technisch aan vervanging toe zijn. Deze noodzaak tot versnelde aanschaf wordt met name veroorzaakt doordat veel containers in de praktijk een hogere ledigingsfrequentie hebben gekend dat voorheen was voorzien. Het intensieve gebruik noopt ook tot een intensiever onderhoud. Mede daarom zal de gemeente een bestek op de markt zetten waarbij wordt voorzien in fasegewijze vervanging van de ondergrondse milieuperrons waarvan dus 180 in 2011. Daarnaast zal in het genoemde bestek een structureel onderhoudscontract met een externe partij aan worden gegaan voor alle containers. Derhalve wordt in 2011 de aanschaf en het onderhoud van de ondergrondse containers als bestek/raamcontract in de markt gezet.

Een ander aspect van de beeldkwaliteit van de milieuperrons is de omheining van de milieuperrons. Bij de noodzakelijke vervanging van deze containers zal rekening worden gehouden met de inpassing in de omgeving. Dit zal worden vertaald in het handboek openbare ruimte.

Een belangrijk aandachtspunt bij de uitstraling van de milieuperrons is de illegale dump en het ontstaan van zwerfafval. Hiertoe wordt de aanpak van zwerfafval geïntensiveerd (zie ook paragraaf 4.5).

4.2 Gefaseerd invoeren ondergrondse restafvalinzameling

Gemeente Maastricht telt momenteel 11 locaties (voornamelijk nabij hoog- en nieuwbouw) met ondergrondse restafvalinzameling. In totaal zijn op deze 11 locaties 35 ondergrondse containers geplaatst waarop ongeveer 1.185 huishoudens zijn aangesloten. Bij de evaluatie van het meerjarenprogramma is geopteerd te onderzoeken om dit aantal uit te breiden.

Ondergrondse inzamelvoorzieningen kennen een vijftal belangrijke voordelen:

- de burger kan het afval op elk moment kwijt;
- ondergrondse containers dragen bij aan een verbetering van de ruimtelijke inrichting door een hoger niveau van de beeldkwaliteit;
- door de mechanisering van de lediging vindt er geen zware belasting meer plaats bij het inzamelend personeel;
- in combinatie met een registratie- en telsysteem hoeft een container pas geledigd te worden op het moment dat deze (bijna) vol is. Hierdoor kan efficiënter worden ingezameld;
- Daarnaast heeft het systeem aansluiting op de afrekensystematiek van de restzak en heeft het toegangsregulatie (adresgebonden).

Ondanks de voordelen is ondergrondse afvalinzameling niet overal toepasbaar. Door de archeologische ondergrond, slechte bereikbaarheid met inzamelvoertuigen en onvoldoende dekkingsgraad is ondergrondse afvalinzameling in het centrumgebied van gemeente Maastricht niet haalbaar.

Gelet op de ervaringen met de huidige locaties en de genoemde voordelen streeft gemeente Maastricht naar uitbreiding van de ondergrondse restafvalinzameling. Voor de onderliggende planperiode geldt de doelstelling, daar waar mogelijk het aantal verzamel- /clusterplaatsen bij hoogbouwlocaties met ondergrondse restafvalcontainers uit te breiden. In totaal komen hier op langere termijn circa 21.000 midden- en hoogbouwaansluitingen voor in aanmerking.

Voor de ondergrondse restafvalinzameling worden enkele uitgangspunten gehanteerd:

- er zal sprake zijn van een gefaseerde invoer van ondergrondse restafvalinzameling. Gestreefd wordt naar ondergrondse inzameling bij de midden- en hoogbouwlocaties (dit is circa 30% van het totaal aantal huisaansluitingen);
- het principe van 'de vervuiler betaalt' middels de gemeentelijke restzak blijft ook bij ondergrondse restafvalinzameling bestaan: Middels toegangscontrole met een pasje betaalt de burger per inworp waarbij 1 inworp gelijk staat aan de kosten van 1 gemeentelijke restzak. Des te vaker hij/zij iets in de container werpt, des te meer zal deze moeten betalen. Bij deze restafvalvoorzieningen hoeven de aangesloten huishoudens geen gemeentelijke restzak meer te kopen;
- ondergrondse inzameling in het kemwinkelgebied is uit praktisch oogpunt al een zeer lastige opgave. Bovendien valt dit gebied samen met het beschermde stadsgezicht. Binnen dit gebied worden in principe geen ondergrondse restafvalvoorzieningen gerealiseerd maar wel aan de randen daarvan;
- alle nieuwbouwlocaties bij hoogbouw worden voorzien van ondergrondse restafvalinzameling; de voorzieningen maken hier deel uit van de (door de gemeente goed te keuren) projectplannen en worden gefinancierd door de projectontwikkelaar;
- bestaande woninglocaties waar stedelijke vernieuwing plaatsvindt worden voorzien van ondergrondse restafvalinzameling; ook hier zullen de voorzieningen deel uitmaken van de door de gemeente goed te keuren projectplannen en worden gefinancierd door de projectontwikkelaar;
- ondergrondse inzameling bij bestaande grondgebonden bouw (laagbouwaansluitingen) vindt in principe niet plaats. Incidenteel bestaat de mogelijkheid dat een beperkt aantal laagbouwoningen in de directe nabijheid van een hoogbouwlocatie (bijvoorbeeld aanleunwoningen bij een verzorgingstehuis) gebruik kan maken van de ondergrondse voorzieningen;
- midden- en hoogbouwlocaties met inpassende voorzieningen kunnen (onder de minimale voorwaarde van cofinanciering) in aanmerking komen voor een ondergrondse inzamelvoorziening;
- bij de locatiekeuze vindt aansluiting plaats met het Handboek Openbare Ruimte en wordt per locatie de keuze mede bepaald door de landschappelijke inpassing en de aanwezigheid van kabels en leidingen. Voor wat betreft de ondergrondse containers zullen in het handboek nadere eisen worden opgenomen;
- hoewel de wettelijke plicht met betrekking tot de loopafstand van deur tot afvalvoorziening/aanbiedplaats is losgelaten wil de gemeente Maastricht de maximale loopafstand van 125 meter blijven hanteren.

Voor in de onderliggende planperiode geldt dat het daadwerkelijke aantal ondergrondse containers uiteindelijk zal worden bepaald middels een gedetailleerd locatieonderzoek op basis van de hierboven genoemde uitgangspunten. Vooralsnog wordt uitgegaan van een gemiddelde van 35 aansluitingen per ondergrondse container. In haar totaliteit betekent ondergrondse inzameling bij circa 21.000 hoogbouw aansluitingen op termijn de aanschaf en plaatsing van ongeveer 600 ondergrondse containers. Vooralsnog wordt er hierdoor van uitgegaan dat in de onderliggende planperiode circa 100 ondergrondse restafvalcontainers kunnen worden aangeschaft.

Invoering van ondergrondse restafvalinzameling zal gefaseerd plaatsvinden waarbij rekening wordt gehouden met het realiseren van de Arbonormen, het personeelsverloop van de sector Stadsbeheer en een efficiënte bedrijfsvoering in relatie tot de aanschaf van bijpassend inzamelmaterieel.

4.3 Optimaliseren grofvuilinzameling aan huis

Gemeente Maastricht kent middels de GR Milieuparken Geul en Maas vier milieuparken waar burgers hun grofvuil naar toe kunnen brengen. Daarnaast kent Maastricht een haalvoorziening die wordt verzorgd door de buurtbeheerbedrijven. Bij de kringloopwinkels en -bedrijven kunnen burgers goede gebruikte goederen aanbieden.

Hoewel een brengsysteem betere scheidingsmogelijkheden biedt, wil de gemeente het huidige systeem met de inzamelmogelijkheid aan huis behouden omdat niet iedere burger in de gelegenheid is het grofvuil weg te brengen. Wel kan het huidige haalsysteem voor grofvuil verder worden verbeterd. Burgers moeten voor het afhalen aan huis een afspraak maken met het buurtbeheerbedrijf dat in hun buurt werkzaam is. De kosten die hiermee zijn gemoeid zijn bij de burger niet altijd even duidelijk en ook (de beleving van) het serviceniveau laat soms te wensen over. In onderliggende planperiode wordt daarom ingezet op verbetering van het afwikkelingstraject in het inzamelproces. Denk hierbij aan verbeterde communicatie over de ophaalkosten, de ophaalfrequentie en de responstijd.

4.4 Toekomstig brengsysteem grofvuil

Toekomst brengsysteem

Vanuit de visie van scheiding aan de bron is het stimuleren van het brengen van grofvuil gewenst omdat op de milieuparken beter kan worden gescheiden en de inzamelkosten lager liggen dan bij een haalsysteem. Stimuleren gebeurt reeds doordat het halen duurder is dan het zelf brengen. Ter verbetering van het serviceniveau is het daarbij noodzakelijk 'comfortabele' milieuparken ter beschikking te stellen waarop snelle doorlooptijden mogelijk zijn en waarbij de burger gemakkelijk zijn/haar afval kwijt kan. De milieuparken zijn door hun omvang en locatie beperkt in de mogelijkheden voor afvalscheiding in meer fracties dan hetgeen nu wordt aangeboden.

In vergelijking met andere steden is het denkbaar dat gemeente Maastricht uiteindelijk zou kunnen volstaan met één á twee moderne milieuparken. Daarbij komt dat wanneer de Noorderbrug wordt aangepast (als gevolg van een herinrichting van het wegennet) het daar onder liggende milieupark verplaatst zal moeten worden. Een zoekopdracht is hiervoor reeds geformuleerd en krijgt ook z'n plaats in de structuurvisie.

Binnen de huidige planperiode kan dit betekenen dat er een heroverweging dient plaats te vinden van de drie andere brengvoorzieningen zodat de capaciteit en het serviceniveau geborgd blijft. De inrichting van de toekomstige brengvoorzieningen van grofvuil zal in nauwe afstemming moeten plaatsvinden met de buurgemeenten. Nader onderzoek zal de mogelijkheden en de effecten met betrekking tot duurzaamheid en mobiliteit in beeld moeten brengen zodat in de onderliggende planperiode een besluit kan worden genomen over de toekomst van de milieuparken.

4.5 Terugdringen illegale dump en zwerfafval

De grootste problematiek op het gebied van afval en openbare ruimte is illegale dump rondom de milieuperrons en het ontstaan van zwerfafval. In 2008 heeft de MTB 528 ton rondom de milieuperrons opgehaald, in 2009 is de hoeveelheid reeds opgelopen tot 762 ton en in 2010 is er 748 ton rondom de milieuperrons verkeerd aangeboden.

De huidige inzet op deze problematiek wordt momenteel opgelost door de MTB het illegaal aangetroffen afval regelmatig weg te laten halen. Vanuit handhaving blijft het moeilijk om de daders op heterdaad te betrappen. Extra surveillances leveren tot nu toe niet het gewenste resultaat op. En het plaatsen van vaste camera's kent zijn beperkingen en is een dure aangelegenheid. Inmiddels heeft het college besloten de handhaving capaciteit op het gebied van afval/reiniging structureel te verhogen van 6 naar 10 fte. Deze extra 4 fte zijn speciaal voor handhaving van de aanbiedregels rondom de milieuperrons aangetrokken.

Gemeente Maastricht gaat samen met Gemeenteschoon (een samenwerkingsverband tussen de NVRD en Agentschap.nl) aan de slag voor het terugdringen van zwerfafval. Gemeenteschoon gaat Maastricht actief ondersteunen in twee trajecten. Een gebiedstraject te weten "zwerfafval in de binnenstad" en 'n thematraject te weten "milieuperrons" voor de aanpak van zwerfafval. Deze trajecten moeten in ieder geval bijdragen aan het verwezenlijken van de volgende doelstellingen:

- terugdringing van de hoeveelheid zwerfafval binnen de gemeente Maastricht;
- een kostenoptimalisatie door een goede balans tussen de drie pijlers van zwerfafvalbestrijding (preventie, reiniging en handhaving).

Beide trajecten zullen de basis vormen voor een nog op te zetten integraal zwerfafvalbeleid.

Beleidsplan Handhaving fysieke ruimte

Met de vaststelling van een nieuw beleidsplan handhaving fysieke ruimte eind 2009 is de basis gelegd voor prioritering van de handhavingstaken. Destijds kende zwerfafval (klein zwerfafval en grote dumpingen) een gemiddelde prioriteit en was de aanpak in eerste instantie gericht zijn op regulier en signaaltoezicht, onmiddellijk opruimen en strafrechtelijk optreden.³

³ Beleidsplan handhaving fysieke ruimte gemeente Maastricht, VTH 07/2009.

In 2011 wordt de handhaving geïntensiveerd door geen 6 fte maar 10 fte in zetten voor de handhaving van de regels van de Afvalstoffenverordening. De effectiviteit van de handhaving zal worden getoetst aan meetbare toezichts- en handhavingresultaten. Het doel is om de problematiek beheersbaar te maken. Hiervoor zijn goede communicatielijnen en heldere afspraken tussen Ruimte en VTH noodzakelijk. De sector VTH ondersteunt integrale afstemming met andere beleidsvelden ook in haar ontwikkelingsprogramma. In de aanpak van illegale dump is het wenselijk handhaving aan te sturen op basis van meldingen over illegale dump (door burgers en/of de MTB) en waarnemingen van de eigen afvalophaaldienst. De hoeveelheid illegaal gedumpt afval wordt geregistreerd door de gemeente.

4.6 Optimaliseren vergunningverlening textielinzameling

Voor het streven naar een betere bronscheiding is onder andere een uitbreiding en verbetering van het vergunningsstelsel voor de textielinzameling⁴ nodig. Denk hierbij aan een verbeterde registratie van de inzamelhoeveelheden door hier bij de vergunningverlening heldere afspraken over te maken. Verder zal de vergunningverlening zo gestuurd worden dat een gemeentebrede dekking van het inzamelgebied ontstaat. Op dit moment is onvoldoende duidelijk welke instelling waar in de gemeente inzamelt. Ook zal via communicatie aandacht worden besteed aan de textielinzameling.

4.7 Herijking KCA-inzameling

Klein chemisch afval wordt in de gemeente Maastricht ingezameld via de KCA-depots op de milieustraten en 2 maal per jaar wordt KCA huis-aan-huis ingezameld. Daarnaast wordt via de detailhandel een aantal aparte KCA afvalfracties zoals batterijen en medicijnen ingezameld bij de winkeliers en apothekers. Gemeente Maastricht blijft, in vergelijking met gemeenten die deel uitmaken van de benchmark, iets achter bij het gemiddelde. Middels intensivering van het flankerend beleid (communicatie) rond de huis-aan-huis inzameling wil de gemeente de resultaten van de KCA-inzameling verder verbeteren. Verder wordt het plaatsen van retourterminals voor KCA in overleg met het bedrijfsleven onderzocht. De bestaande overeenkomst eindigt op 1 januari 2012. In 2011 wordt onderzocht op welke wijze de KCA-inzameling wordt voortgezet. Er is een landelijke trend om de chemokar af te schaffen maar er zijn ook mogelijkheden om deze stroom te combineren met andere afvalstromen zoals kleine elektronische of elektrische apparaten.

4.8 Monitoren en optimaliseren gescheiden inzameling kunststoffen

Per 1 juni 2009 is de kunststofinzameling uitgebreid met de brede kunststoffractie. Waar voorheen enkel flessen en flacons werden ingezameld, wordt nu de brede kunststoffractie ingezameld met behulp van de bestaande ondergrondse inzamelvoorzieningen. Tegelijkertijd is de ledigingfrequentie opgeschroefd van vier keer naar zeven keer per week. Voor een optimaal resultaat is het van belang de uitbreiding van de kunststoffractie te monitoren en het

⁴ Met textielinzameling wordt de inzameling van herbruikbare kleding en schoeisel bedoeld.

ledigingsregime waar nodig bij te stellen. Verder worden de landelijke ontwikkelingen met betrekking tot de kunststofinzameling nauwlettend gevolgd. Het Verpakkingenakkoord loopt in 2012 af. Gemeente Maastricht wil de gescheiden inzameling in de onderliggende planperiode voortzetten. De huidige vergoeding blijft in stand tot en met 2012. Er breekt een interessante periode aan met onderhandelingen over het vervolg tussen de VNG en Nedvang en daarbij gaat ook de financiering van de vergoedingen een rol spelen. Voor Maastricht maar ook voor de VNG is het zonneklaar dat het inzamelen van verpakkingen, een verantwoordelijkheid voor het bedrijfsleven, vergoed moet blijven worden.

4.9 Optimaliseren gft-inzameling bij hoogbouw

De huidige inzamelresultaten van gft zijn goed. De gft-inzameling bij hoogbouw (met de emmers) is wel een aandachtspunt. De gemeente wil daarom een onderzoek doen naar de effectiviteit en de efficiency van gft-inzameling bij hoogbouwlocaties. Het gaat om het verkrijgen van inzicht in het aanbod, het aandeel in het totale afval, de kwaliteit en de logistieke kosten.

4.10 Heroverweging gescheiden luierinzameling

Gemeente Maastricht heeft in het verleden meegewerkt aan een proef met de luierinzameling. Dit heeft tot nu toe nog niet het gewenste resultaat opgeleverd. Met het opstellen van dit nieuw afvalstoffenbeleidsplan bestaat er behoefte nog eens serieus te kijken naar de huidige mogelijkheden voor het inzamelen en verwerken van luier- en incontinentiemateriaal.

Beknopte verkenning

Na het faillissement van de verwerker Knowaste in 2007 zijn meerdere gemeenten in Nederland op zoek gegaan naar alternatieve verwerkingsmogelijkheden voor luier- en incontinentiemateriaal. Het blijkt dat afvalverwerker Orgaworld een deel van het afval van Knowaste heeft overgenomen en ook op dit moment het enige verwerkingsbedrijf in Nederland is. Luiers en incontinentiemateriaal worden bij Orgaworld zowel gescheiden als samen met het GFT-afval aangeleverd.

De luiers liggen vervolgens vier weken samen met bacteriën in een tunnel, en worden daar vergist waardoor ze gas produceren. Dit gas wordt deels gebruikt in de eigen installatie; de rest van het gas wordt gebruikt om groene stroom om te wekken. De stroom pulp die na vier weken overblijft, wordt compost. Het plastic wordt er uitgezeefd en verzameld als brandstof om vervolgens te worden verbrand in een afvalverbrandingsinstallatie.

De meest recente studie naar (gescheiden) luierinzameling en -verwerking is een evaluatie van luierinzameling van het Vlaamse OVAM⁵. Opvallend in deze studie is dat geen enkel scenario gunstiger is dan het referentiescenario: een 2-wekelijkse huis-aan-huis inzameling via restafval waarbij de luiers met de restfractie mee de verbrandingsoven ingaan. Alle scenario's zijn duurder dan het inzamelen en verwerken via het restafval en op één uitzondering na (Thenergo-

⁵ Evaluatie van de selectieve inzameling van wegwerpluiers en wegwerpluiers ingezameld via GFT-afval, OVAM, juni 2009.

Knowaste) blijken ze altijd een verslechtering voor het milieu⁶. Die ene (theoretische) uitzondering scoort in de praktijk ecologisch alleen maar licht beter als daarbij voldaan is aan ambitieuze randvoorwaarden (volledige kunststofrecycling). Wordt hier niet aan voldaan, dan is ook dit scenario slechter voor het milieu. De studie concludeert dan ook dat vanuit milieuhygiënisch en economisch oogpunt het niet langer meerwaarde biedt afvalluiers in te zamelen en te verwerken. Dit geldt voor zowel de gescheiden luierinzameling als voor de inzameling samen met GFT-afval.

Als gevolg van de dalende verwerkingsprijzen van het restafval zal uit kostenoverwegingen een gescheiden inzamelroute minder aantrekkelijk worden. Daarbij komt dat de verwerkingsroute in combinatie met het vergisten van GFT-afval slechts door één Nederlandse marktpartij wordt uitgevoerd hetgeen uit risico- en kostenoverwegingen niet aantrekkelijk is. Daarom wordt afgezien van gescheiden inzameling van luier- en incontinentiemateriaal.

4.11 Contractbeheer overige afval componenten

In de komende planperiode zullen de contracten van de meeste afvalstromen moeten worden verlengd, opnieuw in de markt moeten worden gezet dan wel in bovengemeentelijk samenwerkingsverband moeten worden aanbesteed. Dit geldt voor de componenten papier, glas, drankenkartons/blik, de grofvuilcomponenten van de milieuparken (o.a. hout, puin en grond), de kringloopgoederen en de afgedankte elektrische en elektronische apparatuur en het Limburgbrede afvalcontract (restafval, gft en grofvuil).

4.12 Opstellen communicatieplan

Gemeente Maastricht licht haar inwoners al jaren middels de Sjik en Sjoen campagne voor over de wijze waarop afval gescheiden dient te worden aangeboden. Via de lokale pers, de afvalkalender en de gemeentelijke website worden inwoners voorgelicht onder andere op het gebied van afvalscheidingsregels, aanbiedtijden en aanbiedplaatsen.

In de praktijk zijn veel van deze communicatie-uitingen gekoppeld aan een bepaalde maatregel of project. Voor de uit te voeren maatregelen en het behalen van de gewenste doelstellingen is het noodzakelijk dat burgers goed worden ingelicht en waar mogelijk tijdig worden betrokken bij de voorgestelde veranderingen. Om de communicatie gericht en systematisch op te pakken is een communicatieplan onontbeerlijk. Gemeente Maastricht stelt hiertoe een communicatieplan op met aandacht voor zowel structurele voorlichting over afvalinzameling en afvalscheidingsmogelijkheden naar de burger alsmede aandacht voor de specifieke informatieve begeleiding en voorlichting over de voorgenomen maatregelen.

Het accent ligt de komende jaren op structurele en projectmatige aandacht (bij deze laatste valt te denken aan invoering brede ondergrondse restafvalinzameling).

⁶ Hierbij zijn zowel scenario's onderzocht waarbij luiers gescheiden worden ingezameld als inzameling in combinatie met GFT-afval. Ook is een onderscheid gemaakt in huis-aan-huisinzameling en inzameling via brengsystemen (containerparken).

Daarnaast wil Maastricht meer openbaarheid geven aan de behaalde resultaten (zowel positief als negatief) richting de gemeenteraad en het dagelijks bestuur, maar ook naar de burger toe (service verhogend). Ook zal de gemeente communiceren over de verantwoordelijkheden die onze burgers moeten nemen. Daarbij zal het beeldmerk Sjiek en Sjoen worden gebruikt voor gedragsbeïnvloeding.

4.13 Organisatie van het afvalbeheer

De gemeentelijke organisatie kent nevensgeschikte organisatieonderdelen waarbij sprake is van opdrachtgever-opdrachtnemer relaties. Binnen het veld afvalbeheer spelen de relaties tussen de Sector Ruimte, Stadsbeheer, Vergunning, Toezicht & Handhaving (VTH), de Publieke en Interne Dienstverlening (PID) en het gemeenteloket een belangrijke rol. De ingezette koers van organisatieontwikkeling en professionalisering zal de komende beleidsperiode verder worden doorontwikkeld.

4.14 Tarievenbeleid

Het huidige tarievenbeleid waarin de vervuiler betaalt middels de gemeentelijke restzak blijft gehandhaafd. Wel is bij uitbreiding van het aantal ondergrondse voorzieningen voor restafval van belang rekening te houden met een afname in de verkoop van de gemeentelijke restzak. De facturatie bij de ondergrondse restafvalinzameling wordt vertaald in een tarief per inworp in de verzamelcontainer (staat gelijk aan de prijs van een restzak). Dit wordt per kwartaal gefactureerd aan haar burgers.

Samenvattend

Voor een duidelijk overzicht van de te nemen maatregelen zijn in de onderstaande tabel alle maatregelen opgenomen. De gegevens over het resultaat, de verantwoordelijkheid, de planning en kosten zullen in de verdere uitwerking ingevuld worden. Uiteindelijk levert dit het uitvoeringsprogramma op.

Maatregel		Planning uitvoering				
Nr.	Omschrijving	2011	2012	2013	2014	2015
4.1	Verbeteren uitstraling milieuperrons	x	x			
	Invoeren ondergrondse restafvalinzameling					
4.2	eerste fase bij bestaande hoogbouw	x	x	x		
	Invoeren ondergrondse restafvalinzameling					
4.3	bij nieuwe hoogbouwlocaties	x	x	x	x	x
4.4	Optimaliseren grofvuilinzameling aan huis	x	x			
4.5	Toekomstig brengsysteem grofvuil		x	x		
4.6	Terugdringen illegale dump en zwerfafval	x	x	x	x	x
	Optimaliseren vergunningverlening					
4.7	textielinzameling			x		
4.8	Herijking KCA-inzameling	x				
	Monitoren en optimaliseren gescheiden					
4.9	inzameling kunststoffen		x			
4.10	Optimaliseren gft-inzameling bij hoogbouw	x				
4.11	Contractbeheer overige afvalcomponenten:					
	Papier		x		x	
	Glas		x		x	
	Drankenkartons en blik		x		x	
	Kringloopgoederen en AEEA				x	
	Huishoudelijk restafval, gft-afval en grofvuil		x	x		
	Overige afvalcomponenten milieuparken		x		x	
4.12	Opstellen communicatieplan		x			

5 Kaders voor de uitvoering

In het voorgaande hoofdstuk zijn de maatregelen beschreven die de gemeente Maastricht in de periode tot 2015 wil implementeren. Dit hoofdstuk gaat in op het plan van aanpak. Onderdeel van het plan van aanpak is een monitoring en evaluatieproces van het gevoerde beleid.

5.1 Regie van het uitvoeringsprogramma

De geplande wijzigingen in met name de ondergrondse inzamelstructuur vergen een gecoördineerde aanpak waarbij afstemming plaatsvindt tussen de inzamelactiviteiten en de gefaseerde invoering van ondergrondse verzamelcontainers voor de hoogbouw.

Bij de uitbesteding van de plaatsingsactiviteiten is regie nodig op de uitvoering. Daar wordt in voorzien door het maken van heldere afspraken en het volgen van de voortgang hiervan. Voor de uitvoering van de maatregelen wordt rekening gehouden met de beschikbare capaciteit van de personele bezetting. Waar specifiek inhoudelijke kennis voor is vereist of aanvullende capaciteit benodigd is, zal gebruik worden gemaakt van externe capaciteit.

5.2 Planning en uitwerking meerjaren-programma

De in het vorige hoofdstuk genoemde maatregelen worden in het uitvoeringsprogramma verder geconcretiseerd. In het uitvoeringsprogramma is een globale meerjarenplanning aangehouden waarbij jaarlijks de maatregelen staan vermeld die binnen de planperiode worden uitgevoerd. Het uitvoeringsprogramma wordt vastgesteld door het college van B&W.

In het uitvoeringsprogramma is een samenvattend overzicht opgenomen van alle maatregelen in deze periode van het beleidsplan. Ook de tijdsplanning van de activiteiten is hierin opgenomen.

De bedoeling is dat over de voortgang van de uitvoering jaarlijks aan de raadscommissie wordt gerapporteerd.

5.3 Financiële paragraaf

In deze paragraaf worden allereerst de uitgangspunten van financiële huishouding van het afvalbeheer toegelicht:

1. Verbeteren uitstraling milieuperrons.

Voor de noodzakelijke vervangingsaanschaf van 180 ondergrondse containers op de milieuperrons in 2011 wordt een investering geraamd op €870.000--.

Naast de vervanging van 180 ondergrondse containers op de milieuperrons in 2011 wordt voor de komende planperiode rekening worden gehouden met de vervanging van 114 ondergrondse containers op de milieuperrons in 2013 (€ 570.000).

2. Gefaseerde invoer ondergrondse afvalcontainers

Voor het ondergronds brengen van 100 ondergrondse restafvalcontainers worden de kosten geraamd op € 900.000,-.

3. Optimaliseren grofvuilinzameling aan huis

Deze maatregel wordt kostenneutraal uitgevoerd.

4. Toekomstig brengsysteem grofvuil

De toekomstige verplaatsing van milieupark Noorderbrug zal worden meegenomen in de begroting van de GR Geul en Maas. Volgens planning gaat dat pas vanaf 2014 spelen.

5. Terugdringen illegale dump en zwerfafval

Handhaving van de regels van de Afvalstoffenverordening vindt plaats met gelabelde formatie van de sector VTH. Deze formatie wordt gefinancierd uit afvalstoffenheffing.

6. Optimaliseren vergunningverlening textielinzameling

Afstemming in de vergunningverlening vindt budgetneutraal plaats.

7. Herijken KCA-inzameling

Voor de herijking van de kca-inzameling wordt gezocht naar samenwerking met omliggende gemeenten. Uit de aanbesteding zal blijken op welke wijze en tegen welke kosten de kca-inzameling zal worden gecontinueerd.

8. Monitoren en optimaliseren gescheiden inzameling kunststoffen

De vergoeding van kunststof verpakkingen blijven ook in de jaren 2011 en 2012 ongewijzigd. Voor de jaren daarna is het nog onduidelijk wat gaat gebeuren gezien het Verpakkingsbesluit loopt tot en met 2012 (zie ook de risicoparagraaf).

9. Optimaliseren gft-inzameling bij hoogbouw

Bij het onderzoek naar het optimaliseren van de gft-inzameling in de hoogbouw zullen de volgende elementen worden betrokken: opbrengst en kwaliteit gft-afval, inzamelkosten, beheer afvalinzamelmiddelen.

10. Contractbeheer overige afvalcomponenten

Bij de nieuwe aanbestedingen van glas, papier, drankenkartons en blik grofvuil, restafval en GFT.

11. Opstellen communicatieplan

Bij de uitvoering van Communicatieplan" zal de slogan "Sjiek en Sjoen, samen doen" worden gebruikt. De bezuiniging die in 2010 vanuit IBOR is gedaan blijft in stand. De slogan "Sjiek en Sjoen, samen doen" zal vanwege het feit dat deze nog steeds goed is ingeburgerd voortaan worden gebruikt bij probleem/productgestuurde communicatie en door de desbetreffende producten gefinancierd. Voor het product Afval wordt jaarlijks € 75.000,- geraamd voor de communicatie.

De bovengenoemde kosten worden opgevangen binnen de afvalbegroting.

5.4 Risicoparagraaf

Ontwikkeling Afvalfonds na 2012

Het voornemen van het Rijk om de verpakingsbelasting niet meer in het afvalfonds te storten houdt een groot potentieel risico in voor gemeenten.

Per jaar – en dat is gebaseerd op de huidige vergoedingen (tot en met 2012) - krijgt de gemeente Maastricht € 700.000,-- tot € 800.000,--. De uiteindelijke hoogte van de vergoedingen hangt af van de hoeveelheden ingezamelde verpakkingen. De VNG is op dit moment bezig met een stevige lobby richting de Tweede Kamer om de verpakingsbelasting te gebruiken voor het bestemde doel en dus om het voornemen van het kabinet terug te draaien. In de Raamovereenkomst tussen VNG, VROM en Nedvang is het vullen van het afvalfonds door VROM vastgelegd.

Landelijk is men er van overtuigd dat de huidige inzamelstructuur in stand moet blijven: er is uit strategisch oogpunt geen weg meer terug. Het is voor de VNG ondenkbaar – en zo is dat ook richting de Tweede Kamer bij brief geventileerd - dat gemeenten opdraaien voor de kosten van de inzameling van iets waar zij niet voor verantwoordelijk zijn.

Voor 2012 ligt er geen risico maar we zullen in de loop van 2012 wel duidelijk moeten krijgen of het potentiële risico een serieuze dreiging wordt.

Verwerkingsprijzen afvalcomponenten

De verwerkingsprijzen van grofvuilcomponenten en oud papier zijn in de loop van 2010 op een zeer gunstig niveau komen te liggen. De afvalverwerkingsmarkt is zeer conjunctuurgevoelig.

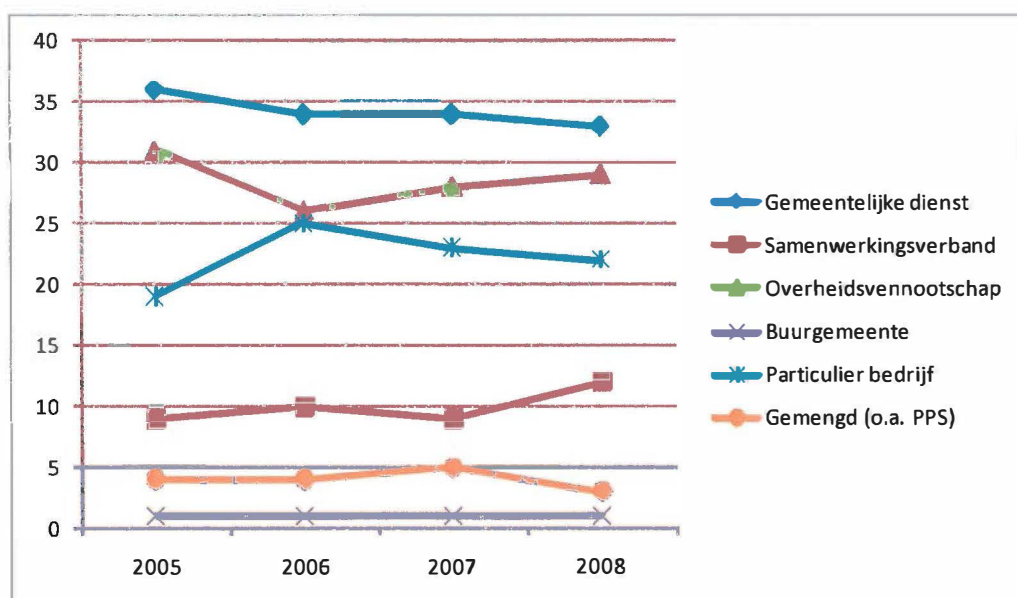
Bijlage 1

Trends en achtergronden

Trends in de markt

Organisatievormen

De afgelopen jaren heeft zich een verschuiving voorgedaan op de Nederlandse afvalmarkt. Het aantal gemeenten met een eigen reinigingsdienst is de afgelopen jaren gedaald. Gemeentelijke diensten zoeken naar schaalvergroting waarbij een voorkeur lijkt te bestaan voor een overheids-gedomineerde organisatievorm. Het aantal verzelfstandigde afvalbedrijven (overheidsvennootschappen) en samenwerkingsverbanden is gestegen (zie onderstaande grafiek).

Figuur 1. Ontwikkeling in verdeling organisatievormen als percentage van het aantal huishoudens⁷.

Drijfveren achter de concentratie- en schaalvergrotingstendens in de afvalwereld zijn:

- het algemene streven naar professionalisering en verbetering van uitvoeringsprestaties;
- de toename van de kapitaalintensiteit (mechanisering) en technische complexiteit van de afvalinzameling en reinigingstaken;
- de noodzaak om efficiënter te werken in een verdringingsmarkt met relatief lage marges.

Iets meer dan 1/3 van de gemeenten heeft de afvalinzameling uitbesteed aan een particulier bedrijf (situatie 2008). Deze gemeenten vertegenwoordigen ruim 20% van de huishoudens. Ongeveer 1/5 van alle gemeenten voert de afvalinzameling nog in eigen beheer uit. Doorgaans zijn dit de grotere gemeenten met 100.000 inwoners en meer.

Afvalinzameling in eigen beheer is binnen de groep kleinere gemeenten een minderheid. De meeste kleinere gemeenten werken samen of hebben gekozen voor uitbesteden.

⁷ Bron: Afvalstoffenheffingen 2006,2007,2008, Uitvoering Afvalbeheer, SenterNovem, mei 2008.

Publiek-private samenwerking met particuliere inzamelaar

Het ministerie van Financiën omschrijft publiek-private samenwerking (PPS) als 'samenwerkingsverband waarbij overheid en bedrijfsleven, met behoud van eigen identiteit en verantwoordelijkheid, gezamenlijk een project realiseren op basis van een heldere taak- en risico-verdeling'. In veel gevallen wordt deze samenwerkingsvorm gezien als een goede methode voor het oplossen van bestaande ruimtelijke problemen.

Deze samenwerking kan leiden tot gebundelde kennis en inzichten en tot efficiencywinst. Succes is echter niet gegarandeerd. Diverse evaluaties van deze samenwerkingsvorm tonen aan dat het van groot belang is op vooraf heldere afspraken te maken, onder andere op het gebied van besluitvormingsprocessen en -structuren.

Schaalvergroting en taakverbreding

Binnen de afvalwereld wordt als vuistregel voor een efficiënte en professionele bedrijfsvoering een verzorgingsgebied van (minimaal) 60.000-80.000 aansluitingen gehanteerd. Zichtbaar is dat verschillende regionale uitvoeringsorganisaties op zoek gaan en blijven naar verdere schaalvergroting of taakverbreding. Reinigingsbedrijven als bijvoorbeeld IRADO, NV SAVER en Netwerk hebben de afgelopen jaren hun werkgebieden verder uitgebreid. Begin 2009 is de gemeente Liesveld toegetreden tot de reinigingsdienst GGNZ. Een kleinere schaalgrootte hoeft echter ook geen onoverkomelijk probleem te zijn, als bijvoorbeeld de overhead beperkt kan blijven en er bijvoorbeeld gebruik gemaakt kan worden van strategische allianties.

In deze ontwikkelingen spelen de aanbestedingsregels een rol, omdat partijen door uit te schrijven aanbestedingen opdrachten kwijtraken (en andere binnenhalen). Minder dominant, maar wel degelijk waarneembaar, is dat (regionale) afvalbedrijven hun takenpakket proberen te verbreden in de richting van aanverwante reinigingstaken en integraal beheer van de openbare ruimte (tendens naar diversificatie). De gemeente Gouda bijvoorbeeld heeft in 2006 de beheer- en onderhoudstaken verzelfstandigd en gekoppeld aan de reeds bij de NV Cyclus ondergebrachte afvalinzameling.

Ondanks overnames en concentratietendensen bij de grote marktspelers blijft er wel degelijk ook ruimte voor regionale en lokale reinigingsbedrijven, mits op een voldoende grote schaal kan worden gewerkt. Naast kostenaspecten zijn service en bestuurlijke zeggenschap constante en nog steeds dominante keuzefactoren bij positioneringvraagstukken. Intergemeentelijke of publiekprivate samenwerkingsverbanden blijven vanuit deze invalshoeken daarom ook nadrukkelijk in beeld.

Herwaardering overheidsuitvoering

De drang naar schaalvergroting en verzakelijking heeft ook een keerzijde. De afstand tot en binding met de individuele gemeenten wordt letterlijk en figuurlijk groter. Daardoor kan vervreemding optreden. Op diverse plaatsen in het land is zichtbaar dat gemeenten (met name gemeenteraden) weer meer grip willen krijgen op de uitvoering van de inzamel- en reinigingstaken.

De meest in het oog springende voorbeelden:

- de gemeente Nijmegen wil de sturing op de NV DAR versterken. Een van de opties is om de uitvoering weer in eigen beheer te doen;
- iets soortgelijks speelt in Eindhoven. De PPS met Van Gansewinkel ligt daar onder vuur. De gemeente Eindhoven wil ook meer invloed op de uitvoering;
- de regiogemeenten in Rivierenland willen dat de AVRI een gemeenschappelijke regeling blijft. Het omvormingstraject richting 'overheids-NV' is zeer recent stopgezet.

Bespeurbaar is dat de huidige financiële crisis deze revival van overheidsinvloed versterkt.

Techniek en bedrijfsvoering

Mechanisering en automatisering

De mechanisering in de afvalinzameling zet verder door. De inzameling met zijladers en ondergrondse afvalcontainers wordt steeds meer toegepast in Nederland. De inzameling wordt daarmee steeds kapitaalintensiever, terwijl op menskracht meer en meer wordt bespaard, wat met het oog op (hoge) arbeidsbelasting een positieve ontwikkeling is. Dat op steeds grotere schaal wordt overgegaan op ondergrondse inzameling (bij hoogbouw) kan, afhankelijk van de oorspronkelijke inzamelmethode, negatieve gevolgen hebben voor de mate van afvalscheiding.

Bovendien blijkt dat er, met name in een sterk stedelijke omgeving, behoefte is aan meer toezicht in verband met de grotere aanwezigheid van verzamelcontainers en het (gemiddeld) minder 'aangepaste aanbiedingsgedrag' van de stadsbewoner (meer dumpingen, foutieve aanbiedingen en naast geplaatst vuil bij verzamelcontainers).

Naast de mechanisering zet ook de automatisering verder door. Steeds meer gemeenten gaan over op geregistreerd verzamelen van huishoudelijk afval, al dan niet in combinatie met diftar. Door plaatsing van chips in de minicontainers wordt professioneel containerbeheer mogelijk waarbij bijvoorbeeld gestolen containers geblokkeerd kunnen worden voor lediging.

Ook in de ondergrondse verzamelcontainers speelt automatisering inmiddels een rol in de vorm van toegangscontrole en automatische volmeldingen.

Logistieke ontwikkelingen

Door de verdergaande mechanisering en introductie van zijbeladingstechnieken zal de logistieke structuur op termijn wijzigingen ondergaan. Nieuwe logistieke concepten gaan uit van pers- en wisselcontainers (in plaats van de traditionele overslag met behulp van een kraan), vanwaar volle containers via as en/of water getransporteerd worden naar verwerkers.

Integraal beheer en beeldkwaliteitsturing

In het beheer van de openbare ruimte wordt meer en meer toegewerkt naar beeldkwaliteitsturing. Frequentiesturing wordt in dat geval verlaten en vervangen door een systeem waarin een genormeerde beeldkwaliteit bepalend is voor de uitvoering van veegwerkzaamheden en groenonderhoud. Deze werkwijze heeft aanzienlijke consequenties voor beleid en bedrijfsvoering van de uitvoeringsorganisatie(s).

De verschillende reiniging- en onderhoudstaken moeten beter op elkaar worden afgestemd en veel meer vanuit een gezamenlijke uitvoeringsregie worden aangestuurd. De gemeente blijft

daarbij de opdrachtgever en centrale regisseur, in de uitvoering wordt een aannemer/-uitvoeringsorganisatie verantwoordelijk voor een gecoördineerde uitvoering.

De grote beleidsmatige en organisatorische opgaven zorgen ervoor dat het tempo waarin beeldkwaliteitsturing wordt ingevoerd nog relatief laag ligt.

De verwachting is echter dat hier op korte termijn verandering in zal komen. SenterNovem heeft onlangs gemeld dat anno 2008 circa 20% van de gemeenten met schoonheidsgraden werkt. Binnen twee jaar verwacht SenterNovem dat dit percentage naar 90% zal zijn gestegen.

Het CROW, het nationale kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte, onlangs een kwaliteitscatalogus opgesteld voor de openbare ruimte. De catalogus vormt een landelijke standaard voor het vast stellen van onderhoudsniveaus. Verschillende overheidsgedomineerde afvalbedrijven experimenteren hier mee en hebben de ambitie om een belangrijke speler te worden in het beheer van de openbare ruimte. Tot dusverre is het deze overheidsbedrijven nog niet echt gelukt om een trekkende rol in de uitvoering van het integrale beheer van de openbare ruimte voor zich op te eisen.

Professionalisering

Professionalisering speelt niet alleen in de bedrijfsvoering van afval- en reinigingsbedrijven, maar doet zich ook voor aan de opdrachtgeverkant. Belangrijke termen daarbij zijn contractmanagement en outputsturing. Contractmanagement is het maken van afspraken over de inzameling en verwerking van (gescheiden) huishoudelijk afval en diensten daaromheen zoals communicatie, klachtenregistratie en klachtenafhandeling, alsmede het proces dat daaraan voorafgaat (inventariseren over welke prestaties welke afspraken nodig zijn) en de controle op de nakoming van de afgesproken diensten.

Denk hierbij aan DVO's en beeldbestekken. Met het instrument outputsturing kunnen verbeteringen worden gerealiseerd in de dienstverlening en in de contractrelatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer. Verwacht wordt dat deze professionalisering zich de komende jaren verder zal doorzetten.

Dit is een positieve ontwikkeling, de opdrachtnemer is ook gebaat bij een professionele invulling van de regierol. Zonder serieus samenspel wordt niemand beter.

Beleid en regelgeving

Op het gebied van afvalbeleid en -regelgeving is er enerzijds sprake van een gedegen en uitgekristalliseerd beleid, terwijl er anderzijds specifieke ontwikkelingen zijn die de nodige (beleids)aandacht vragen van gemeenten, maar die ook tot veranderingen in de bedrijfsvoering/uitvoering bij de inzameling (kunnen) leiden. Hierbij gaat het om:

- hernieuwde aandacht duurzaamheidsprincipes;
- de verruiming van het gft-beleid;
- de invoering van de inzameling van kunststof verpakkingen;
- de lopende discussie rondom 'Markt en Overheid';
- de huidige arbo-regelgeving;
- de steeds grotere invloed van aanbestedingsregelgeving.

Hierna worden deze trends een voor een toegelicht. Naast bovenstaande punten is sprake van een nieuw Landelijk Afvalbeheerplan 2009-2021. Deze wordt hierna separaat behandeld.

Hernieuwde aandacht duurzaamheid

De hernieuwde aandacht voor de aanpak van klimaatverandering en principes als Cradle to Cradle (C2C) werkt ook door in de sector afval en reiniging. De benadering van 'afval is grondstof' leidt tot innovaties in verwerkingstechnieken en plaatst discussies over afvalpreventie, bronscheiding, waste to energy en introductie van schone voertuigsystemen weer hoog op de agenda. Een prominent voorbeeld hiervan is de inzameling van kunststof.

Verruiming van het gft-beleid

Gemeenten hebben meer armslag gekregen om zelf te bepalen hoe zij het gescheiden inzamelen van groente-, fruit- en tuinafval willen aanpakken. Hierdoor kunnen zij meer rekening houden met de plaatselijke situatie. Om dit mogelijk te maken is de Wet milieubeheer op het gebied van afvalstoffen gewijzigd.

De Wet milieubeheer verplichtte gemeenten wekelijks en bij elk perceel huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen. Gft-afval moest daarbij gescheiden worden opgehaald. Onder bepaalde voorwaarden konden gemeenten hiervan overigens wel afwijken. Zij moesten dit dan melden aan de inspectie van VROM. De wetwijziging verruimt de mogelijkheden om af te wijken.

De wettelijk verankerde inzamelplicht blijft in de gewijzigde Wet milieubeheer bestaan. Naast de bestaande afwijkingsmogelijkheden kunnen gemeenten er voor kiezen alleen bepaalde bestanddelen van het GFT-afval - zoals tuinafval - gescheiden in te zamelen. Verder mogen zij GFT-afval samen met andere afvalstromen, bijvoorbeeld met luiers, inzamelen.

De meldingsplicht aan de VROM-inspectie vervalt, zodat bijvoorbeeld gemeenten die GFT-afval in bepaalde stadsdelen slechts tweewekelijks willen inzamelen of willen stoppen met de gft-inzameling bij bepaalde flats, dit niet langer verplicht hoeven te melden bij de VROM-inspectie.

Gft-inzameling in 2030?

Een ambitieuze toekomstmogelijkheid voor de gft-inzameling is afschaffing van de gf-inzameling en dit in plaats daarvan via een vergruizer in de keuken af te voeren naar een lokale vergistingsinstallatie. Door een integrale en slimme aanpak in de revitalisering van wijken en in renovatieprojecten van de (sociale) woningbouw kan ingezet worden op een geheel niet inzamelen verwerkingssysteem waarin niet alleen het afval maar ook het afvalwater een belangrijke besparing kent.

Door de gf-fractie in combinatie met het toiletafvalwater af te voeren naar een (wijkgebonden) kleinschalige vergistingsinstallatie kan worden bespaard op:

- het waterverbruik: er wordt gebruik gemaakt van een vacuümsysteem waardoor er slechts 1 liter water nodig is per spoelbeurt;
- de waterzuivering: doordat minder spoelwater wordt gebruikt, hoeft minder te worden gezuiverd; ook de riolering kan sterk worden gereduceerd (van 350 – 750 mm naar rioleringsbuizen van 75mm); alsmede op
- energiegebruik: de vergistingsinstallatie wekt netto energie op; en
- de afvalinzameling en –verwerking. Door het ondergrondse inzamelsysteem zijn minder vervoersbewegingen nodig voor de inzameling van het vast afval hetgeen bijdraagt aan de verbetering van de luchtkwaliteit.

Daarnaast biedt het systeem een groot gemak voor de burger aangezien die zijn of haar gf-afval in het aanrecht kan afvoeren. In Sneek loopt momenteel een proefproject met deze techniek.

Kunststofverpakkingen

Per 1 januari 2006 is het Besluit beheer verpakkingen en papier en karton in werking getreden. Uitgangspunt van het besluit is de producentenverantwoordelijkheid voor verpakkingen. In het Besluit zijn doelstellingen opgenomen voor de gescheiden inzameling van verpakkingsstromen die het bedrijfsleven moet behalen. Het bedrijfsleven wordt zo mede verantwoordelijk gesteld voor de op de markt gebrachte verpakkingen die uiteindelijk als afval worden verwerkt.

Na een jarenlange discussie en de uitvoering van praktijkproeven met gescheiden kunststofinzameling is het ministerie van VROM tot een akkoord gekomen met de VNG en het bedrijfsleven over de implementatie van het besluit. Op hoofdlijnen komt het akkoord erop neer dat de gemeenten de gescheiden inzameling van verpakkingen uit huishoudelijk afval zullen organiseren en dat hiervoor een vergoeding kan worden gevraagd van het bedrijfsleven. Hiervoor is een afvalfonds in het leven geroepen dat wordt gefinancierd vanuit een heffing op producten met verpakkingsmateriaal. Daarnaast wordt vanuit milieuoogpunt de recyclingdoelstelling van kunststof verhoogd van ruim 30% naar ruim 42% in 2012. De doelstellingen voor deelstromen, waaronder die op het gebied van recycling van kunststof flessen en flacons, komen daarbij te vervallen. De leden van de VNG (de gemeenten) zijn onder voorwaarden akkoord gegaan. In april 2009 is het Afvalfonds, dat de uitbetalingen moet verrichten, opgericht. Medio 2011 wordt een evaluatie van de gescheiden kunststofinzameling verwacht waarbij wordt gekeken naar zowel de resultaten van bronscheiding als nascheiding.

Markt en overheid

Hoewel het Wetsvoorstel Markt & Overheid is ingetrokken blijft een gelijk speelveld ('eerlijke concurrentie') voor publieke en private bedrijven uitgangspunt. Er komt geen aparte wet 'Markt en Overheid', er worden gedragsregels in de mededingingswet opgenomen om concurrentievoordelen van overheden en marktverstoringen te voorkomen. In de Mededingingswet zullen vier gedragsregels opgenomen worden voor overheden die als onderneming goederen en diensten aanbieden. Het wordt overheden op zichzelf niet verboden om economische activiteiten te verrichten. Wel dienen zij hierbij de integrale kostprijs door te berekenen. Tevens mogen zij eigen overheidsbedrijven niet bevoordelen. De andere twee gedragsregels bevatten een bepaling inzake gegevensverstrekking en een verbod op functiemenging. Vrij vertaald betekent dit dat (inter)gemeentelijke reinigingsdiensten bedrijfsafval kunnen inzamelen mits ze zich houden aan deze gedragsregels.

Door gedragsregels in de Mededingingswet worden commerciële activiteiten (onder meer inzameling van bedrijfsafval) van publieke bedrijven (verder) aan banden gelegd. Een gelijk speelveld voor publieke en private bedrijven - teneinde oneerlijke concurrentievoordelen en marktverstoringen te voorkomen - is daarbij uitgangspunt.

Een exact maximum voor commerciële activiteiten wordt in de wet niet aangegeven. Uit jurisprudentie blijkt dat 10% aan commerciële activiteiten wordt toegestaan.

Arbeidsomstandigheden

Op 1 januari 2007 is een nieuwe Arbo-wet van kracht. In de wet zijn werkgevers primair verantwoordelijk voor de arbeidsomstandigheden. In de wet staan algemene normen die nader moeten worden ingevuld in een arbeidscatalogus. Bedrijven mogen zelf een arbeidscatalogus opstellen of het branche breed aanpakken. Het is nog niet bekend of en wanneer er een branchebrede arbocatalogus voor de afvalsector komt. De samenwerking tussen de

verschillende partijen moet nog van de grond komen. Zolang bedrijven of branches geen arbocatalogus opstellen, blijven de arboregels van de oude arbowetgeving gelden.

Onduidelijk is wat de nieuwe regelgeving in de praktijk zal betekenen. De fijnstof-problematiek krijgt de komende periode veel aandacht. Momenteel zijn bedrijven binnen de afvalbranche bezig de arbeidsomstandigheden te verbeteren door het plaatsen van roetfilters en/of overdruk-cabines voor personeel op shovels en hefrucks. Ook worden vervuilende dieselmotoren vervangen door schonere. Mogelijk zullen dergelijke maatregelen worden afgesproken in een branchebrede catalogus.

Op grond van het Arbobesluit zijn werkgevers verplicht zorg te besteden aan het voorkomen van fysieke overbelasting. Ter voorkoming van fysieke overbelasting is de P-90 norm ontwikkeld. Per leeftijdscategorie worden grenzen gesteld aan de arbeidsbelasting (norm voor tillen) van de uitvoerende medewerkers. De invoering van de P-90-norm heeft bij alle inzamel-bedrijven consequenties gehad voor routes en ploegensamenstellingen. Voor kleinere organisaties is deze invloed groter omdat er vanwege de geringere omvang minder vervangende werkzaamheden kunnen worden gevonden en minder schuifmogelijkheden zijn in de samenstelling van ploegen. Een andere ontwikkeling vormt het Periodiek Arbeids Geneeskundig Onderzoek (PAGO). Op individueel niveau zal worden bepaald welke fysieke belasting medisch verantwoord is. Uitbouw van PAGO leidt tot een toenemende druk op het personeelsbeleid van reinigingsorganisaties.

Aanbestedingsregels

Tot dusverre hebben juridische vraagstukken een dominante rol gespeeld bij de keuzes rond uitvoeringsvormen, vaak ook ingegeven vanuit de wens om de afval- en reinigingstaken niet openbaar of Europees aan te besteden. De Europese aanbestedingsregels hebben in toenemende mate hun doorwerking op de uitvoering van overheidstaken, ook in afval- en reinigingsland. Gemeenten brengen hun afvaltaken onder bepaalde voorwaarden bij een samenwerkingsverband onder. Maar het onderhands selecteren van een (private) samenwerkingspartner, zoals in het verleden gebeurde, is feitelijk niet meer mogelijk.

De Europese aanbestedingsrichtlijnen zijn geïncorporeerd in de Nederlandse wetgeving (BAO: Besluit Aanbestedingsregels Overheidsopdrachten). De uitvoering van reinigingstaken valt hieronder. Boven het drempelbedrag van € 206.000 (exclusief btw) dienen overheidsopdrachten openbaar te worden aanbesteed. Overigens dienen aanbestedende diensten bij het plaatsen van alle overheidsopdrachten in zijn algemeenheid -dus ook beneden de in de Europese aanbestedingsrichtlijnen genoemde drempelwaarden- de beginselen van het Europees Verdrag te eerbiedigen, met name het vrije verkeer van goederen, vrijheid van vestiging en het vrij verlenen van diensten, alsmede de daarvan afgeleide beginselen, zoals gelijke behandeling, het non-discriminatie en transparantie.

Ook wanneer de drempelwaarde conform de aanbestedingsrichtlijnen niet wordt bereikt, eist het Europees Verdrag dat de overheidsopdracht voldoende bekend wordt gemaakt om zodoende verschillende bedrijven de gelegenheid tot inschrijven te bieden.

LAP-2, Landelijk afvalbeheersplan 2009-2021

Eind 2009 is het nieuwe Landelijk afvalbeheersplan in werking getreden. Het nieuwe LAP is geldig van 2009 tot en met 2015, met een doorkijk tot 2021.

Bij de bespreking in de Kamer waren een aantal moties ingediend die zijn gerelateerd aan het gemeentelijk afvalbeheer en van invloed zullen zijn op de verdere inrichting van het afvalbeheer:

- minimumstandaard grof huishoudelijk afval;
- minimumstandaard groenafval;
- regeling gescheiden plastic inzameling;
- onderzoek drankkartons als afzonderlijke categorie verpakkingsafval.

Hieronder wordt nader ingegaan op de belangrijkste aanpassingen in het LAP

Minimumstandaard grof huishoudelijk afval

De minimumstandaard voor grof huishoudelijk restafval wordt sorteren of anderszins bewerken en het vervolgens verwerken van de daarbij ontstane monostromen conform de daarvoor geldende minimumstandaarden. De minimumstandaard voor de residuen van het sorteren of anderszins bewerken van grof huishoudelijk restafval is verbranden.

Minimumstandaard groenafval

De minimumstandaard voor groenafval uit tuinen en de publieke buitenruimte is aangepast van 'nuttige toepassing in de vorm van materiaalhergebruik' in 'nuttige toepassing'⁸. De aanleiding hiervoor ligt in een (nieuwe) LCA studie die uitwijst dat hergebruik niet significant beter is dan verbranden als vorm van nuttige toepassing. Met de inwerkingtreding van LAP-2 is bovendien de Regeling inzameling nabij elk perceel vervallen. Gemeenten mogen zelf bepalen welke afstand tussen woningen en een inzamellocatie voldoende laagdrempelig is.

Regeling gescheiden plastic inzameling

Waar de vergoeding uit het Afvalfonds in eerste instantie is opgezet voor het vergoeden van een gescheiden inzamelstructuur voor kunststofverpakkingen, heeft de minister gekozen een evaluatie van nascheiding te laten uitvoeren. Wanneer uit deze evaluatie blijkt dat de kosten, de opbrengst in hoeveelheid ingezameld kunststof verpakkingsafval per inwoner en de kwaliteit van het ingezamelde kunststof verpakkingsafval bij nascheiding minimaal gelijkwaardig zijn aan die van middels bronscheiding ingezameld kunststof verpakkingsafval, zullen gemeenten en vergoeding krijgen uit het Afvalfonds. Dit geldt ook voor gemeenten die na 1 januari 2010 kiezen voor een ander systeem.

Onderzoek drankkartons als afzonderlijke categorie verpakkingsafval

De minister heeft toegezegd een studie te laten uitvoeren naar de meerwaarde van gescheiden inzamelen en recyclen van drankkartons. In die studie wordt beoordeeld of eventuele extra kosten van gescheiden inzameling en recycling opwegen tegen de baten ervan.

⁸ Feitelijk was voor de houtfractie uit groenafval de inzet als brandstof reeds toegestaan in het eerste LAP.

Bijlage 2

Maastricht anno 2011

In deze bijlage worden de achtergronden geschetst van de huidige inzamelstructuur, de prestaties op het gebied van afvalscheiding service en kosten, de organisatie van het afvalbeheer en het flankerend beleid .

A. Inzamelstructuur

Om een goed beeld te krijgen van het afvalbeheer in de gemeente Maastricht is het belang van de inzamelstructuur essentieel. In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de huidige inzamelstructuur.

	Inzamelmethode	Frequentie/dichtheid
Restafval		
Laagbouw	Zakken	Tweewekelijks
Hoogbouw	Zakken	
Centrum	Zakken	
Gft		
Laagbouw	Minicontainers	Tweewekelijks
Hoogbouw	Emmers	
Centrum	Emmers	
Papier en karton		
Huis-aan-huisinzameling	Ja	Maandelijks
Brengmogelijkheid	Papiercontainers	1 : 1.036
Glas		
Huis-aan-huisinzameling	-	
Brengmogelijkheid	Glasbakken	1 : 1.054
Kunststoffen		
Huis-aan-huisinzameling	-	
Brengmogelijkheid	Milieuperron, Milieustraat	1: 1.054
Blik en drankenkartons		
Huis-aan-huisinzameling	-	
Brengmogelijkheid	Milieuperron, Milieustraat	1: 1.054
Textiel		
Huis-aan-huisinzameling	Ja	4 x per jaar
Brengmogelijkheid	Milieustraat	1 : 40.046
Kca		
Huis-aan-huisinzameling	Ja	2 keer per jaar
Brengmogelijkheid	Milieustraat	
Grof afval		
Huis-aan-huisinzameling	Ja	Op afroep/niet gratis
Brengmogelijkheid	Milieustraat	

Hierna volgt een korte toelichting per afvalfractie.

Restafval

Restafval wordt ingezameld in de rood/wit kleurige restzak (diftar). Er zijn zakken van 50 liter en 25 liter verkrijgbaar bij een groot aantal verkooppunten. Inzameling vindt plaats door de sector Stadsbeheer. Bij laagbouw wordt alternerend het gft-afval (eens per 14 dagen) ingezameld. Bij hoogbouw en in het centrum wordt wekelijks ingezameld.

Gft-afval

Gft wordt bij laagbouw in groene 140 liter containers ingezameld. Bij hoogbouw en in het centrum in 25 liter emmers. De chip die elke gft-container heeft wordt op dit moment nog niet gebruikt. In een later stadium kan de chip gebruikt worden voor de gemeentelijk bedrijfsvoering. Bij laagbouw wordt alternerend het restafval ingezameld. Bij hoogbouw en in het centrum wordt wekelijks ingezameld. Inzameling vindt plaats door de sector Stadsbeheer.

Uit de in 2010 uitgevoerde sorteeraanlyse blijkt dat ongeveer 36% van het huishoudelijk restafval in Maastricht bestaat uit groente-, fruit- en tuinafval (gft). Daarin heeft groente- en fruitafval (schillen, stronken e.d.) een aandeel van 55%, voedselverspilling 39% en tuin- en snoeiafval 7%.

Papier en karton

Papier wordt maandelijks huis-aan-huis ingezameld door verenigingen en/of de sector Stadsbeheer. Daarnaast zijn alle zestig milieuperrons voorzien van een ondergrondse papiercontainer waar burgers het papier naar toe kunnen brengen. De ledigingsfrequentie varieert van twee tot zeven keer per week.

Glas

Elk milieuperron beschikt over een ondergrondse glascontainer waar wit en bontglas ingezameld kan worden. De ledigingsfrequentie varieert van één tot vier keer per week.

Kunststoffen

Vanaf mei 2009 is de bestaande kunststofinzameling op de milieuperrons uitgebreid met de brede kunststoffractie. Waar voorheen enkel flessen en flacons werden ingezameld, wordt nu in de bestaande inzamelvoorzieningen de brede kunststoffractie ingezameld. De milieuperrons zijn uitgerust met een ondergrondse inzamelcontainer voor kunststof. De ledigingsfrequentie varieert op dit moment van drie tot zeven keer per week.

Blik en drankkartons

Elk milieuperron beschikt over een ondergrondse container voor het verzamelen van blik en drankkartons. De ledigingsfrequentie varieert van twee tot vier keer per week.

Textiel

Textiel wordt vier keer per jaar huis-aan-huis ingezameld door charitatieve instellingen. Daarnaast kan textiel op alle regionale milieuparken worden gebracht. Dit betreft enkel de 'smalle fractie'. Er is op de milieuparken onvoldoende ruimte om meer containers te plaatsen voor verdere scheidingsmogelijkheden. Zaken als tapijt verdwijnen hierdoor in de grofvuilfractie.

Vergunningsysteem

Om textiel te mogen inzamelen is een gemeentelijke vergunning nodig. De gemeente krijgt jaarlijks tien aanvragen binnen. Vier instellingen krijgen een vergunning. De gemeente geeft hierin aan wanneer (in welke periode van het jaar) de instelling mag inzamelen. Er wordt geen specifiek inzamelgebied aangewezen; de indruk bestaat dat niet in alle wijken even consequent wordt ingezameld. Naast de vier vergunde instellingen zijn er nog diverse particuliere initiatieven waar de gemeente geen gegevens van heeft.

Grofvuil

Voor grof huishoudelijk afval is er zowel een breng- als een haalsysteem. De brengvoorziening bestaat uit de drie (vier als Valkenburg wordt meegenomen) milieuparken. De reguliere fracties kunnen gratis worden gebracht op de milieuparken. Voor bouw- en sloopafval, gft- en restafval (aangeboden in huisvuilzakken, niet zijnde de gemeentelijke restzak), grond en autobanden moet worden betaald. Daarnaast kunnen burgers grofvuil laten afhalen door de MTB (Stichting Maastrichtse Toeleverings Bedrijven). Hiervoor moeten burgers wel voorrijkosten betalen. Daarbovenop komt het tarief dat geldt op de milieuparken. De toegang tot de milieuparken is gereguleerd via een afvalpas. Alleen pashouders worden toegelaten. Het aanbieden van bedrijfsafval wordt niet toegestaan.

B. Prestaties afvalbeheer

Hieronder schetsen wij de resultaten ten aanzien van de afvalinzameling. Deze weergave is gebaseerd op de gegevens uit door de gemeente aangeleverde informatie en gesprekken met de betrokken wethouder en ambtenaren. De verzamelde informatie is aan een nadere analyse onderworpen om tot een totaalbeeld over de afvalinzameling te komen. Hierbij worden de volgende componenten belicht:

1. de milieuprestaties in termen van afvalhoeveelheid, scheidingsresultaat en de verbeteringen die in scheidingsresultaat nog mogelijk zijn;
2. het serviceniveau in termen van dienstverlening, voorzieningen, klachten en tevredenheid;
3. het kostenniveau in termen van afvalkosten van de gemeente en de afvalstoffenheffing
4. de prestaties op het gebied van regie (de mate van sturing/het niveau waarin regie wordt gevoerd op het afvalbeheer) .

Op alle vier de prestatiegebieden - milieu, service, kosten en regie- laat de gemeente Maastricht boven gemiddelde tot goede resultaten zien. Hierna volgt een korte toelichting per prestatiegebied.

Milieu

Het aspect milieu laat zich het best beschrijven aan de hand van de trends in de afvalhoeveelheid en de scheidingsresultaten en deze te vergelijken met de inzamel- en scheidingsresultaten van gemeenten met dezelfde stedelijkheidsklasse. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van benchmarkgegevens van SenterNovem.

Het bronscheidingspercentage van de gemeente Maastricht ligt al enige jaren stabiel op 65%, wat een uitstekende prestatie is. Ook in 2010 heeft Maastricht het hoogste bronscheidingspercentage van de SenterNovem benchmark (best-practice gemeenten met stedelijkheidsklasse 1 en 2). Het benchmarkgemiddelde van 48% en de landelijke doelstelling van 53% voor een sterk stedelijke gemeente wordt fors overschreden. Ten opzichte van vorig jaar worden er meer kilo's gftafval, glas en kunststoffen gescheiden ingezameld. De

hoeveelheid (grof) restafval is licht afgenomen. Voor verbetering vatbaar is de scheiding van met name textiel en in mindere mate kca.

	Score Maastricht (kg/inw)	Gemiddelde benchmarkkring 1 (kg/inw)
Gft	94,7	76,1
Papier	79,2	60,7
Glas	33,6	21,1
Textiel	1,3	4,4
Kca	1,3	1,2
Kunststof verpakkingen	9,0	1,7
Blik	1,4	0,2
Drankkartons	5,6	0,5
Grof huishoudelijk afval (gescheiden)	105,7	91,8
Totaal bronscheiding	331,8	257,7
% bronscheiding	65%	45%
Restafval	130,4	227,3
Grof restafval	31,6	35,4

	Score Maastricht (scheidings%)	Gemiddelde benchmarkkring 1 (scheidings%)
Gft	63%	53%
Papier	88%	70%
Glas	89%	68%
Textiel	28%	34%
Kunststof verpak.	35%	4%
Blik	26%	3%
Drankkartons	80%	11%

- = Beter dan gemiddeld practice
- = Gelijk aan de bechmark (binnen 5% van het gemiddeld)
- = Slechter dan gemiddeld

Toelichting op bovenstaande tabel:

Het scheidingspercentage van de gescheiden ingezamelde hoeveelheid van een component gedeeld door de som van de gescheiden ingezamelde hoeveelheid en de hoeveelheid die van die component nog in het restafval aanwezig is.

Door verschillen in hoeveelheden die nog in het restafval voorkomen kan de vergelijking op basis van kilo's een ander beeld opleveren dan de vergelijking op basis van scheidingspercentages.

Service

Service vertaalt zich in het gemak waarmee de burger haar afval kwijt kan. Daarnaast wordt een goede beeldkwaliteit ook als service beschouwd. De service bestaat uit dienstverlening en klantgerichtheid en uit zich in termen van aantallen en soort voorzieningen, uitstraling op de openbare ruimte (het straatbeeld) en in termen van klachten c.q. meldingen.

In Maastricht zijn 60 milieuperrons met ondergrondse containers waar burgers eenvoudig de volgende fracties kunnen achterlaten:

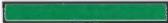

- glas (één container wit glas en één container bont glas);
- papier en karton (twee containers);
- blik en drankkartons;
- kunststof verpakkingen.

Voor het schoonhouden van de milieuperrons heeft de gemeente afspraken met de MTB:

- 60 locaties worden minimaal 1 keer per dag, 7 dagen per week schoongemaakt;
- Hotspots worden minimaal twee keer per dag, 7 dagen per week schoongemaakt.

De score voor dienstverlening is weergegeven in onderstaande tabel.

	Score Maastricht	Gemiddelde benchmarkkring 1
Totaal dienstverlening	288	274
-haalvoorzieningen	130	120
-brengvoorzieningen	147	143
-motivatiebeïnvloeding	6	5,3
-capaciteitsbeïnvloeding	5	5,5

- = Beter dan gemiddeld practice
- = Gelijk aan de bechmark (binnen 5% van het gemiddeld)
- = Slechter dan gemiddeld

Kosten

	Kosten per aansluiting	
	Maastricht	Benchmark
Milieustraat	€ 177	€ 198
Subscore dienstverl. pakket	€ 100	€ 89
Subscore klantgerichtheid	€ 44	€ 79
Totaalscore	€ 33	€ 30

- = Beter dan gemiddeld practice
- = Gelijk aan de bechmark (binnen 5% van het gemiddeld)
- = Slechter dan gemiddeld

Regie

Score geeft een indicatie van de mate waarin regie wordt gevoerd of sturing wordt gegeven aan het afvalbeheer. Er worden 4 regie-aspecten onderscheiden: beleidsregie (beleidsvoering), burgerregie (burgergerichtheid), informatiesturing (bijsturing op basis van managementinformatie) en opdrachtgeversregie (aansturing van de uitvoering). De score voor opdrachtgeversregie telt niet mee in de totaalscore. In 2010 is 'regie' voor het eerst opgenomen in de afvalbenchmark.

Regieprestaties		
	Maastricht	Benchmark
Totaalscore regie	19	15
Onderverdeeld in:		
-beleidsregie	8	6
-burgerregie	5	3
-informatiesturing	6	6
Opdrachtgeversregie	6	5

C. Organisatie van het afvalbeheer

Takenverdeling

De gemeentelijke organisatie kent nevensgeschikte organisatieonderdelen waarbij sprake is van opdrachtgever-opdrachtnemer relaties. Vanuit een opdrachtgever/opdrachtnemer rol is de Sector Ruimte opdrachtgever voor Stadsbeheer, Vergunning, Toezicht & Handhaving (VTH), de Publieke en Interne Dienstverlening (PID) en het gemeenteloket.

De kerntaken van de verschillende organisatieonderdelen zijn:

- De sector Ruimte is verantwoordelijk voor het strategisch en tactische beleid.
- Stadsbeheer draagt als opdrachtnemer zorg voor en is belast met de operationele bedrijfsvoering van het inzamelen van huishoudelijk afval.
- VTH draagt zorg voor toezicht en handhaving van de afvalstoffenverordening.
- PID draagt zorg voor de inning van de afvalstoffenheffing en het reinigingsrecht en de communicatie.
- Het gemeenteloket zorgt voor het registreren en intern doorcommuniceren van meldingen en klachten.

De organisatieontwikkeling

De sector Stadsbeheer is intern verzelfstandigd. Het uitgangspunt hierbij is een heldere en zakelijke scheiding tussen de opdrachtgever en opdrachtnemer, gekenmerkt door professionalisering. Dit betekent een continue aandacht en voortdurende wisselwerking tussen strategisch-, tactisch- en operationeel niveau.

D. Tarievenbeleid

Gemeente Maastricht kent een diftarsysteem op basis van de gemeentelijke restzak. Deze is in een 25 liter en een 50 liter uitvoering verkrijgbaar. Per 1 juni 2009 hanteert de gemeente een nieuwe zak voor restafval (met een rode voorkant en een witte achterkant) die minder fraudegevoelig is. De prijs voor de twee volumes blijft gehandhaafd.

Naast de gemeentelijke restzak hanteert de gemeente tarieven voor bepaalde stromen op de milieuparken. De reguliere fracties kunnen gratis worden gebracht op de milieuparken. Voor grof huishoudelijk afval, gft- en restafval (indien aangeboden in een andere dan de gemeentelijke restzak) en dakleer moet worden betaald.

E. Flankerend beleid

Communicatie

De huidige communicatie-uitingen over het afvalbeleid vinden veelal plaats onder de noemer 'Sjiek en Sjoen, samen doen'. Deze communicatie-uitingen vinden plaats op projectbasis waarbij de communicatie gefinancierd wordt vanuit de projecten waarop ze betrekking hebben. De campagne wordt in de nieuwe huisstijl voortgezet. Duidelijk is dat de borden bij de milieuperrons hierbij vervangen zullen worden.

Naast de projectmatige communicatie, zoals onlangs de introductie van de nieuwe gemeentelijke restzak en de opschaling van de kunststoffractie, worden jaarlijks afvalkalenders opgesteld.

Handhaving

Een ander belangrijk element binnen het flankerend beleid is handhaving. Sinds 2007 zijn verschillende afdelingen samengevoegd tot de sector Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH). Het team handhaven is verantwoordelijk voor alle handhavingstaken met uitzondering van sociale zaken en openbare orde en veiligheid. Verder kent men onderscheid in milieu-inspecteurs die meer op de bedrijven zijn gericht en wijkgebonden medewerkers (BOA's). Deze inspecteren onder andere dagelijks de milieuperrons en het aanbodgedrag van burgers.

De kern van het ontwikkelprogramma is dat het merendeel van het toezicht een integraal karakter heeft, dus afvalcontroles zijn onderdeel van integraal (wijk)toezicht. Binnen het team handhaven is wel meer aandacht voor de problematiek rondom milieuperrons.

Zwerfafval

Hoewel zwerfafval niet gezien moet worden als een fractie binnen de reguliere inzamelstructuur, wordt het in toenemende mate in de beleving van de burger als probleem ervaren. In het kader van de verfraaiing van de openbare ruimte is inmiddels via het programma Gemeenteschoon ondersteuning verkregen van het landelijke afvalkenniscentrum "Agentschap.nl". Middels dit project wil de gemeente komen tot een meer integrale aanpak van het zwerfafval waarbij ook communicatie en handhaving een prominente rol spelen.